

NATIONALE ONDERWIJS WEEK

5T/M9
OKTOBER
2026

GROEIEN
DOEN WE
SAMEN

COLUMN

GEWELDIGE GIDSEN

RIANNE LETSCHERT
& JUDITH TIELEN

PAGINA 7

ONTWIKKELKRACHT

'ONDERWIJS ONTWIKKELEN DOE JE SAMEN'

JEANNE VAN LOON

PAGINA 6

Meer weten?

Volg ons op LinkedIn,
Instagram of Facebook

Scan de QR-code en
bezoek onze website

NATIONALEONDERWIJSWEEK.NL

'IK WEET HOE HET IS OM DE PRIJS TE KRIJGEN EN WAT HET MET MIJ DEED'

SANDER CLAASSEN – LERARENOPLEIDER HVA

PAGINA
2

NATIONALE
ONDERWIJS
STAD

IN ARNHEM IS DE WERELD JE KLASLOKAAL

PAGINA
19

Foto Bart Geers

'IK WEET HOE HET IS OM DE PRIJS TE KRIJGEN EN WAT HET MET MIJ DEED'

Op maandag 5 oktober vindt op de HAN University of Applied Sciences in Arnhem, Nationale Onderwijsstad 2026, de bekendmaking plaats van de Nationale Onderwijstalenten 2026. Met de Nationale Onderwijstalenten krijgen opleidingen de kans om talent zichtbaar te maken en een veelbelovende student landelijk in de schijnwerpers te zetten.

JESSICA VLASTUIN

Bardo Soer, docent Natuurkunde op Stad en Esch in Meppel, won de prijs in 2008, en Sander Claassen, lerarenopleider aan de Hogeschool van Amsterdam, nam de prijs in ontvangst in 2011. Ze vertellen over het winnen van de titel en hun passie voor het onderwijs.

Stage in de jeugdgevangenis
Bardo Soer volgde de opleiding voor docent Natuurkunde aan de Hogeschool Windesheim in Zwolle. In zijn derde jaar kreeg hij een stageplaats aangeboden in een jeugdgevangenis in Zutphen. Bardo: "Ik moest er een uur en drie kwartier voor reizen, maar wilde de kans pakken. Ik begeleidde

Bardo Soer (links) op Bali met wiskunde-collega Alit.

'Ze konden geen lessen volgen en geen examen doen'

een groep jongens die werkte op tl-niveau, het hoogste niveau binnen de gevangenis. De jongste was 13, de oudste 24. Er zaten jeugddelinquenten in alle gradaties: van diefstal tot poging tot moord, een gevangene had een leraar bedreigd met een mes. Deze jongen had van alles meegemaakt in de oorlog in Irak. Een andere jongen keek heel erg op tegen zijn vader, een grote crimineel. Ze hadden echt al van alles meegemaakt, hun wieg stond op de verkeerde plek."

Een vmbo-opleiding in de open inrichting
Een van de jongens mocht vlak voor zijn examen naar de open inrichting in Wapenveld. Bardo: "Hier hadden deze jongens vrijheid en konden ze ook gewoon wegllopen. Ze konden geen lessen volgen en geen examen doen. Dat kon alleen in de gesloten gevangenis. Toen vroeg de directeur

van de gevangenis me of ik niet wilde helpen een vmbo-tl opleiding in te richten in de open inrichting." Bardo begon met twee leerlingen en aan het eind van zijn stage volgden er acht jongens lessen, en konden ze examens doen.

Een dyslectisch Nationaal Onderwijstalent
Over de scriptie die Bardo schreef na zijn stage had hij flinke twijfels: "Ik ben erg dyslectisch, en dat kon je zien in mijn stuk." Toch stimuleerde Bardo's stagebegeleider hem zijn afstudeerwerk in te dienen voor de Onderwijstalentprijs, de toenmalige Nationale Onderwijstalenten. Bardo zat inmiddels op Bali voor een vervolgstudie wiskunde, maar diende het werk in. Bardo: "Op Bali werd ik gebeld dat ik genomineerd was, en uiteindelijk bleek ik zelfs de prijs gewonnen te hebben. De jury keek door de spel- en taalfouten heen, en beoordeelde mijn werk op de inhoud en impact."

De profielkeuze onder de loep
Sander Claassen is sinds 2014 lerarenopleider aan de tweedegraads lerarenopleiding wiskunde van de Hogeschool van Amsterdam. In 2009 deed hij in één jaar de lerarenopleiding aan de UvA, hij won de Onderwijstalentprijs in het schooljaar 2010/2011. Sander: "Mijn afstudeeronderzoek ging over het profielkeuzemoment voor

'Zo'n landelijke prijs is een extra kroon op de geleverde prestatie van de student'

derdeklassers op het vwo. Waar was hun keus voor wiskunde A of B op gebaseerd? Ik ontwikkelde een lessenreeks waarin leerlingen het onderscheid al doende leerden kennen en zich bewuster werden van hun eigen voorkeuren en mogelijkheden."

Sander Claassen

Met de jaarlijkse verkiezing Nationale Onderwijstalenten zet Stichting Nationale Onderwijsweek de meest veelbelovende aankomende leraren van Nederland in de schijnwerpers. Lerarenopleidingen nomineren hun meest talentvolle studenten, waarna een onafhankelijke vakjury twee winnaars kiest: één Nationaal Onderwijstalent primair onderwijs en één Nationaal Onderwijstalent voortgezet onderwijs/middelbaar beroepsonderwijs.

De Nationale Onderwijstalenten 2026 worden bekendgemaakt op maandag 5 oktober op de HAN University of Applied Sciences in Arnhem, Nationale Onderwijsstad 2026. De prijzen worden uitgereikt door Rianne Letschert, minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Meer weten?
www.nationaleonderwijsweek.nl/onderwijstalenten

Leverancier van de Nationale Onderwijstalenten
Sander is in zijn rol als lerarenopleider een van de 'leveranciers' van de Nationale Onderwijstalenten: samen met zijn collega's selecteert hij jaarlijks een toptalent van de wiskunde-opleiding. Sander: "Ik weet hoe het is om de prijs te krijgen en herinner me wat het met mij deed. Met de Nationale Onderwijstalenten zetten we graag studenten in het zonnetje die een excellente prestatie hebben geleverd. Soms is er sprake van een student die cum

'De titel betekende veel voor me. Ik had nooit verwacht een hbo-opleiding te zullen gaan volgen'

laude of summa cum laude afstudeert en zo'n landelijke prijs is dan een extra kroon op de geleverde prestatie. Ik vind het ook mooi dat de student ziet waar deze staat, in gezelschap van andere genomineerden."

Een betekenisvolle titel
Zijn trofee heeft nog steeds een bijzonder plekje in Bardo's huis: "Ik heb zelf vmbo-tl, mbo en toen hbo gedaan. Ik had nooit verwacht een hbo-opleiding te zullen gaan volgen, en al helemaal geen master. De titel betekende dus veel voor me." Als docent heeft Bardo zich de afgelopen jaren verder ontwikkeld, en op dit moment verzorgt hij vooral lessen in de bovenbouw van het lyceum van Stad en Esch: "Ik vind het mooi om met mensen om te gaan, en houd van de afwisseling van het vak en het inspireren van leerlingen. Ik wil graag laten zien wat leerlingen kunnen doen met mijn vak: techniek, snelheid, licht, geluid, kijk om je heen... er is zo veel natuurkunde om ons heen."

Een eigen visie op onderwijs
Ook Sander werkt nog steeds met plezier in het onderwijs: "Ik vind het belangrijk dat we onze studenten goed voorbereiden op het vak. Ik wil dat ze hun eigen visie op onderwijs ontwikkelen, dat ze zich bewust worden van het soort leraar dat ze zijn, en van de school waar ze tot hun recht komen. Ik beleef er plezier aan ze daarin te begeleiden en te coachen om moeilijkheden het hoofd te bieden."

NIEUWE TROFEE VOOR NATIONALE ONDERWIJSTALENTEN: SYMBOOL VAN AMBITIE, GROEI EN SUCCES

Sinds 2002 ontvangen winnaars van de Nationale Onderwijstalenten een bijzondere bronzen trofee: de iconische olifant. Dit jaar krijgt deze prestigieuze onderscheiding een eigentijdse nieuwe vorm. Beeldhouwer Arno Goossens ontwerpt speciaal voor de Nationale Onderwijstalenten een vernieuwde trofee die de kernwaarden van onderwijs op krachtige wijze verbeeldt.

De trofee toont een olifant die fier op zijn achterpoten staat, met de slurf omhoog geheven. Wereldwijd staat deze houding symbool voor uitdaging, durf, ambitie en succes. De keuze voor de olifant is dan ook allesbehalve toevallig. In Afrika wordt het dier gezien als een teken van wijsheid en doorzettingsvermogen, terwijl het in veel Aziatische culturen bekendstaat als bringer van geluk en voorspoed. Een opgeheven slurf wordt bovendien vaak geassocieerd met overwinning, zelfvertrouwen en het aantrekken van geluk.

Volgens Goossens verwijst het beeld ook naar de natuurlijke nieuwsgierigheid van jonge olifanten. Met hun slurf verkennen zij hun omgeving en zoeken zij contact met hun kudde. Die combinatie van onderzoekende nieuwsgierigheid en trotse vastberadenheid vormt de inspiratie achter het ontwerp.

Daarmee sluit de trofee naadloos aan bij de betekenis van goed onderwijs. Het beeld symboliseert hoe onderwijsprofessionals en leerlingen samen uitdagingen aangaan, talent ontwikkelen en grenzen verleggen. Het is een eerbetoon aan iedereen die dagelijks werkt aan groei, ontwikkeling en toekomstkansen. Want wie durft te dromen, blijft leren en ambitie toont, legt uiteindelijk de basis voor succes.

COLUMN //////////////////////////////////////

Groeien doen we samen

Als onderwijsmens in hart en nieren kijk ik met veel plezier uit naar de Nationale Onderwijsweek. Dit jaar is Arnhem het centrale middelpunt van deze week; Arnhem is Nationale Onderwijsstad 2026.

De afgelopen maanden heb ik mogen ervaren hoeveel onderwijskundige energie er in Arnhem aanwezig is. Van leraren en schoolleiders tot wethouders, bestuurders en ouders. En natuurlijk de duizenden Arnhemse leerlingen die iedere dag op weg gaan naar school. Wat mij daarbij vooral opvalt, is dat iedereen dezelfde ambitie deelt: groei. Groei van jonge mensen, van professionals, van organisaties én van de stad zelf. Groeien doe je immers samen. Precies daarom past het thema van de Nationale Onderwijsweek zo goed bij Arnhem.

Arnhem laat zien hoe dat eruit kan zien. Met het motto 'In Arnhem is de wereld je klaslokaal' wordt zichtbaar dat leren niet stopt bij de schooldeur. De stad biedt een rijke leeromgeving waarin natuur, cultuur, sport, ondernemerschap en maatschappelijke betrokkenheid samenkomen. Kinderen en jongeren leren in de klas én daarbuiten. Ze ontdekken talenten op het sportveld, doen ervaringen op bij bedrijven, laten zich inspireren door de natuur en leren wat het betekent om onderdeel te zijn van een gemeenschap.

Groeien betekent stappen zetten. Grote sprongen of kleine overwinningen: een leerling die eindelijk zijn mening durft te geven, een student die een nieuwe richting kiest of een leerkracht die een andere aanpak probeert. Groei vraagt moed, vertrouwen én de ruimte om te leren van wat lukt én van wat niet lukt. Wie wil groeien, zal ook weerstand ervaren. Juist daarom dagen we leerlingen uit met precies genoeg ruimte om te ontdekken en te groeien – soms noemen we dat liefdevolle frustratie.

De Nationale Onderwijsweek biedt ieder jaar een moment om stil te staan bij de betekenis van onderwijs. Achter iedere leerling die groeit, staat een netwerk van mensen dat aanmoedigt, ondersteunt en inspireert. In Arnhem kun je dat deze onderwijsweek van dichtbij zien en ervaren.

Mij zul je dit jaar in Arnhem aantreffen als trotse voorzitter van stichting Nationale Onderwijsweek. Het wordt een bijzondere editie, want het is mijn tiende én laatste Nationale Onderwijsweek als voorzitter. Als ik terugkijk op tien jaar Nationale Onderwijsweek, dan blijft één overtuiging overeind: onderwijs is mensenwerk. Geen enkel kind groeit alleen. Geen enkele leraar maakt het verschil in zijn eentje. En geen enkele stad wordt een onderwijsstad zonder samenwerking. Misschien is dat wel de belangrijkste les die ik uit tien jaar voorzitterschap meeneem: groeien doen we samen.

Ik hoop je te ontmoeten in Arnhem!

Job Christians
Voorzitter Stichting Nationale Onderwijsweek

NATIONALE ONDERWIJSWEEK 2026

In de Nationale Onderwijsweek geven we elk jaar het podium aan wat het onderwijs zo bijzonder maakt: de mensen, de ideeën en de impact. Het is een moment om stil te staan bij wat goed gaat, én bij wat beter kan. Dit jaar doen we dat onder het thema **“Groeien doen we samen”** – In het onderwijs gaat groeien verder dan kennis alleen. Het betekent elkaar versterken, elkaar zien en samen stappen zetten. Geen kind staat er alleen voor – ontwikkeling ontstaat in verbinding.

Samen

Onderwijs is geen solistische reis. Het vraagt om samenwerking tussen leerlingen/studenten, leraren/docenten, ouders, bedrijven, maatschappelijke partners (bijv. cultuur-, natuureducatie, sport en welzijn) en de wijk. In het onderwijs telt iedereen mee: ieder talent, iedere stem, ieder verhaal. We leren van en met elkaar – in de klas, op het sportveld, in de natuur, bij culturele instellingen en in de stad. Zo maken we onderwijs tot een gezamenlijke verantwoordelijkheid en een bron van trots.

Groeien

Groeien betekent stappen zetten, groot of klein. Het is fouten durven maken, ontdekken waar je goed in bent en door te leren steeds een beetje verder komen. Onderwijs biedt de ruimte om te experimenteren, te leren en je eigen pad te vinden. Binnen het onderwijs kijken we naar de hele ontwikkeling van kinderen en jongeren – kennis, creativiteit, vaardigheden en zelfvertrouwen – omdat we geloven dat iedereen de kans moet krijgen om te groeien.

MEER WETEN?
KLIK HIER

Scan de QR-code en
bezoek onze website

'WE WILLEN HET LEREN ECHT WEER CENTRAAL STELLEN'

Minder toetsmomenten en meer aandacht voor formatief evalueren: het Beatrix College in Tilburg werkt bewust aan een nieuw schoolplan en een andere toetscultuur. Docent Duits en examensecretaris Jan Zuiderbaan vertelt waarom die verandering nodig was en hoe de school dit aanpakt.

CAROLIEN PLASSCHAERT

Jullie zijn als school de training formatief evalueren gestart. Wat was de aanleiding?
“De start van dit traject viel samen met het opstellen van een nieuw schoolplan. In dat plan verwoordden we onze onderwijsvisie, waarin we de individuele ontwikkeling van de leerling meer centraal stellen. Naast kennisoverdracht besteden we daarbij expliciet aandacht aan socialisatie en de persoonsvorming van leerlingen.”

Hoe is het toetsbeleid bij jullie op school vormgegeven?
“We hebben het toetsbeleid herzien om de toetsdruk te verminderen. Het idee dat elk hoofdstuk per se afgesloten moet worden met een toets, hield mij al langer bezig. Ik noemde dat weleens gekscherend ‘Russisch roulette’ voor leerlingen: een hoofdstuk is af, dus er móét getoetst worden. Ook als ouder zag ik wat voor impact dat heeft op kinderen. Je moet de doelgroep goed voor ogen houden en loskomen van het idee dat alles getoetst moet worden. Natuurlijk zijn cijfers nodig, maar dat hoeven er echt geen twaalf per

vak per jaar te zijn. Er zijn veel andere manieren om de ontwikkeling van leerlingen in beeld te brengen.

Wat hebben jullie veranderd?
“We werken nu met vier toetsweken per jaar, op enkele vakken na. Tussen de toetsweken ligt de nadruk op formatief evalueren: leerlingen krijgen gerichte feedback en leren elkaar feedback geven. Het toetsbeleid evalueren we tussentijds. Na elke twee toetsweken kijken we hoe het gaat en sturen we bij waar nodig. Als de evaluaties daar aanleiding toe geven, passen we het beleid aan.”

Hoe zorgen jullie ervoor dat de kwaliteit van toetsing geborgd blijft?
“We investeren volop in scholing. Samen met enkele collega’s volg ik de opleiding tot toets-expert om de kwaliteit van toetsen structureel te borgen. Daarbij stellen we ons steeds de kern-

vragen: waarom toetsen we, wat toetsen we en hoe toetsen we? Dat helpt ons scherp te blijven en bewuste keuzes te maken.”

Het hele verhaal van Jan lezen?

Scan de QR-code en vraag de gratis Toets! Special ‘Is het voor een cijfer?’ aan.

MEER WETEN?
KLIK HIER

Ook werken aan jullie toetscultuur?
De trainers van JIJ! begeleiden het Beatrix College hierbij. Iets voor jouw school? Laat het weten via jjj@bureau-ice.nl.

WELKE RECEPTEN VOOR EFFECTIEVE DIDACTIEK WERKEN ECHT?

Hoewel de noodzaak van sterke basisvaardigheden voor iedereen vanzelfsprekend lijkt, roept dit in de praktijk talloze vragen op. Wat betekent het concreet voor docenten en schoolleiders? Welke rol spelen zij in het waarborgen van de kwaliteit van taal, rekenen, digitale geletterdheid en burgerschap? Hoe kun jij, als onderwijsprofessional, jouw steentje bijdragen aan deze gezamenlijke taak? En wat levert het je op?

MALMBERG

In de whitepaper Basisvaardigheden in het vo lees je de twaalf meestgestelde vragen over basisvaardigheden. In enkele alinea's wordt elke vraag beantwoord, waar nodig met aanvullende bronnen, praktische handvatten en concrete strategieën die je helpen om de ontwikkeling van deze essentiële competenties in jouw klaslokalen te ondersteunen.

Complete whitepaper ontvangen?

Wil je alle twaalf antwoorden meteen lezen? Download de volledige whitepaper en ga er vandaag nog mee aan de slag.

MEER WETEN?
KLIK HIER

Elke maand lichten we op onderwijsvanmorgen.nl een vraag uit en delen we inzichten die je direct kunt toepassen. Deze maand beantwoorden we de vraag: **Welke recepten voor effectieve didactiek werken echt?**

Vraag 10: Welke recepten voor effectieve didactiek werken echt?

De overheid en onderwijskundigen spreken over evidence-informed didactiek: aanpakken waarvan onderzoek heeft bewezen dat ze effectief zijn. Dit betekent soms dat je vertrouwde werkwijzen moet loslaten en nieuwe methoden moet verkennen. Hier volgen vijf bewezen didactische strategieën die ook werken bij het ontwikkelen van basisvaardigheden.

1. Relevante leerdoelen in een betekenisvolle context

Werk met duidelijke, realistische leerdoelen waarvan leerlingen de relevantie begrijpen. Maak keuzes, houd focus en zorg dat doelen meetbaar zijn en in samenhang aangeboden worden. Koppel bijvoorbeeld woordenschat aan het lezen van teksten, of laat schrijfoopdrachten volgen op gelezen teksten. Plaats alles in een herkenbare, betekenisvolle context.

2. Cumulatieve kennisopbouw

Bouw voort op bestaande kennis/voorkennis. John Hattie noemt in *Leren zichtbaar maken* (2014) het grote effect van het activeren van voorkennis. Paul Kirschner spreekt in *Wijze lessen* (2019) over 'scaffolding': het stap voor stap aanbieden van kennis om cognitieve overbelasting te voorkomen.

Laat leerlingen consequent herhalen wat ze hebben geleerd. Gebruik 'spaced practice' (gespreid leren) zodat leerlingen kennis flexibel kunnen toepassen in verschillende contexten: zo ontstaat transfer.

3. Leren in interactie

Leren in interactie is meer dan samenwerken in groepjes. Het gaat erom dat de docent deze interactie begeleidt met gerichte vragen en reflectiementen (Vygotsky, 1978; Hattie, 2024). In interactie zit actie: actief en gestructureerd samen aan de slag gaan op basis van duidelijke leerdoelen. Deze vorm van leren vergroot de betrokkenheid en het leereffect.

4. Expliciete instructie

Zowel Hattie als Kirschner benadrukken het belang van expliciete instructie. De docent begeleidt leerlingen in een stapsgewijs proces: voordoen (modellen), samen doen, en zelfstandig doen.

Hoewel ontdekkend leren motiverend kan zijn, is het effectiever wanneer de docent dit proces goed aanstuurt, weloverwogen stappen kiest en uiteindelijk helder de juiste kennis en aanpak formuleert.

'In interactie zit actie: actief en gestructureerd samen aan de slag gaan op basis van duidelijke leerdoelen'

5. Gerichte feedback tijdens het leerproces

Feedback geven is een van de krachtigste instrumenten om leren te bevorderen, maar alleen als leerlingen er nog iets mee kunnen doen. Monica Koster en Meike Korpershoek stellen in *Maak er geen punt van* (2021) dat feedback bij een afgeronde opdracht verspilde energie is. Enkele richtlijnen:

- Geef niet alleen aan wat fout is, maar ook hoe het beter kan.
- Richt je specifiek op het leerdoel van de les.
- Wees aanmoedigend en constructief en benoem ook sterke punten.
- Feedback hoeft niet uitgebreid te zijn: een korte opmerking over een zin of formulering kan al waardevol zijn.

Effectieve leesdidactiek

Voor leesvaardigheid zijn deze aanvullende inzichten relevant:

- Werk met **rijke en authentieke teksten** die leerlingen confronteren met nieuwe woorden en complexere zinnen.
- Bevorder **betrokkenheid en leesmotivatie** door aan te sluiten bij interesses, maar ook door nieuwe onderwerpen aan te bieden.
- Laat leerlingen **actief met teksten werken**: vragen stellen, verbanden leggen en kritisch evalueren.
- Zorg voor **samenhang** door lezen te combineren met video's bekijken, gesprekken en schrijfoopdrachten.

Effectieve rekendidactiek

Voor rekenen gelden deze specifieke aanbevelingen.

- **Expliciete instructie met modellen**: geef stap-voor-stap uitleg en gebruik visuele ondersteuning.
- **Gevarieerd, gespreid oefenen** met verschillende soorten opgaven in diverse contexten.
- **Feedback gericht op het proces**: laat leerlingen zelf ontdekken wat er fout ging en geef handvatten voor verbetering.

Meer weten?

Dit artikel is eerder verschenen op Onderwijs van Morgen, een initiatief van Malmberg. Wist je dat op Onderwijs van Morgen gratis lesideeën te downloaden zijn voor zowel basisonderwijs, voortgezet onderwijs en mbo?

MEER WETEN?
KLIK HIER

Onderwijs ontwikkelen doe je samen;

DAT IS ONTWIKKELKRACHT!

‘Werken aan het lerend vermogen van funderend onderwijs’. Dat ligt ten grondslag aan het programma Ontwikkelkracht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Het onderwijs als een fluïde systeem dat zich steeds ontwikkelt en verder verbetert op basis van de combinatie van kennis uit de praktijk en kennis uit wetenschappelijk onderzoek. Dat klinkt als een klok. Maar kan dat? En hoe werkt dat dan? Programmamanager Ontwikkelkracht, Jeanne van Loon, vertelt er meer over.

FLOORTJE DEKKERS

Eerst even in een notendop het ontstaan van Ontwikkelkracht. Initiatiefnemers Jasper Rijpma en Inge de Wolf deelden hun zorg over het onderwijs, hadden een droom, bogen zich over bijbehorende plannen en deden hiervoor een aanvraag bij het Nationaal Groeifonds. Die werd gehonoreerd. Zo werd Ontwikkelkracht per 1 januari 2023 een feit.

Gedeelde verantwoordelijkheid

‘Ontwikkelkracht brengt onderwijspraktijk en onderwijsonderzoek bij elkaar’, legt Jeanne van Loon uit. ‘Het betekent op basis van gelijkwaardigheid in co-creatie werken aan onderwijsverbetering door samen leren, professionaliseren en door het creëren van nieuwe kennis. De vraag die een school – binnen primair of voortgezet onderwijs – heeft staat hierbij centraal. Hun eigen context is het vertrekpunt. Maar werken aan het lerend vermogen van funderend onderwijs is geen kwestie van scholen die alle voor zich aan hun eigen weg timmeren. *Juist* ook het kennis delen en leren van elkaar zijn essentiële onderdelen van het programma. Niemand hoeft het wiel opnieuw uit te vinden. Onze overtuiging is dat we allemaal samen verantwoordelijk zijn voor het geheel; het beste onderwijs voor onze leerlingen.’

Ontwikkelkracht stoelt op vier pijlers. Ondergebracht in de vorm van een lemniscaat, omdat ze alle vier nauw verbonden zijn. De eerste pijler is Kennisdeling, waarbij kennis uit onderzoek toegankelijk en bruikbaar wordt gemaakt voor onderwijsprofessionals. Bijvoorbeeld via Onderwijskennis en Kennisrotonde. De tweede is Onderzoeks- en verbetercultuur, waarmee het versterken van evidence-informed werken binnen een lerende cultuur op school wordt aangegevoeld. Scholen kunnen hierbinnen kiezen voor Groeikracht of De Transformatieve School. De derde pijler vormen de Co-creatielabs, die staan voor het creëren van nieuwe aanpakken voor grote onderwijsuitdagingen met onderwijsprofessionals en onderzoekers. En tot slot, de pijler Expertisescholen Ontwikkelkracht, die het onderling leren tussen scholen stimuleert door actief delen van expertise.

Het kan altijd nog beter

Jeanne van Loon licht toe: ‘Vanaf het begin is er veel animo voor de onderzoeks- en verbetercultuurtrajecten. We willen met het programma zorgen dat je als schoolteam professioneel kunt duiden wat je wilt verbeteren. Een goede diagnose op basis van kennis en eigen schooldata is hierbij van groot belang. Je kunt zeggen: rekenen is bij ons een probleem, maar praat je dan over de hele school, over alle kinderen? Samen leggen we de vinger op de ‘zere’ plek. vervolgens ga je cyclisch aan de slag. Blijf als school steeds kijken, werkt het hoe we dat voor ogen hebben of moeten we iets in het proces bijstellen? En als het werkt, hoe borgen we het dan in onze dagelijkse praktijk? Ontwikkelkracht bestaat uit veel verschillende elementen die er samen voor zorgen dat je als school in de verbetering terecht komt en in

die opgaande spiraal kunt blijven werken. Maar nooit alleen procesmatig of alleen op kennis en inhoud, het gaat om de wisselwerking tussen die twee gebieden.’

Van elkaar leren

Onder de noemer Expertisescholen Ontwikkelkracht lopen er landelijk inmiddels twintig leertrajecten. Basisschool Het Klokhuis in Beek en Donk is daarvan een goed voorbeeld. Deze expertiseschool biedt leertrajecten aan andere scholen op het gebied van leesonderwijs. Inhoud hiervan varieert van gerichte sessies over de theorie achter effectief leesonderwijs tot concrete aanpakken als een ‘Boekenbabbel’ in de klas. Tussen de sessies en praktijkaanpakken is er intensief contact met een regiegroep, waardoor er in het traject continue afstemming is met de praktijk van iedere deelnemende school.

Van normatieve basis tot flipping the classroom

Hoe divers de vraagstukken en trajecten zijn, laten ook twee voorbeelden in het voortgezet onderwijs zien. Binnen de pijler Onderzoeks- en verbetercultuur werkt Penta De Oude Maas uit Spijkenisse aan het versterken van hun pedagogische en normatieve basis. Omdat hun populatie sneller verandert dan voorheen, verschillen leerlingen meer in gedrag, achtergrond en niveau. Daarom rees de wens om opnieuw te bepalen: ‘Waar staan we voor als school en hoe gaan we hiermee om?’ Via workshops en werkvormen vertalen ze deze vragen naar de praktijk. In de school krijgt dat steeds meer vorm. Fysiek, via posters en kaartjes, maar ook op andere manieren, zoals met gesprekken in de klas. Even verderop in Rotterdam werkt het Zuider Gymnasium onder de vlag van Co-creatielabs aan de ontwikkeling van hybride onderwijsvormen, zoals ‘flipping the classroom’.

Bijna drie jaar rond

Jeanne van Loon kijkt tevreden terug op de bijna drie jaar dat het programma loopt. ‘De eerste twee jaar brachten we alles in stelling. We bouwden aan samenwerking tussen de

Jeanne van Loon

vier pijlers van Ontwikkelkracht. We gingen samenwerken aan met organisaties en partijen die vol in de onderwijspraktijk zitten. We hebben het programma goed in de praktijk gezet, nu is het tijd voor verdieping. Als programma werken we ook evidence-informed en cyclisch. Terwijl wij leren, vragen we ons af waar we kunnen bijstellen. Een plezierige manier van werken. Niets is in beton gegoten. Soms gaan we een experiment aan met één school of één bestuur. Groot denken, klein doen. Want ook in het ogenschijnlijk kleine leer je een heleboel. Dat geldt voor scholen net zo; je hoeft niet een omvangrijk, schoolbreed vraagstuk te hebben om je onderwijs te kunnen verbeteren.’ Op dit moment wordt het belang van de rol van schoolleider verder uitgewerkt, als het gaat om Ontwikkelkracht. ‘Zij zijn essentieel in richting geven en focus aanbrengen’, aldus Jeanne.

Gevraagd naar haar eigen schooltijd, zegt ze: ‘Nieuwe dingen leren, vond ik altijd al geweldig. Wat me het meest heeft gebracht, ontdekte ik al vroeg: leren lezen! Er ging een wereld voor me open. Nog steeds voed ik graag mijn nieuwsgierigheid, blijf ik me verdiepen en nadenken over van alles.’ Jeannes wens voor het onderwijs is duidelijk. Ze wil dat iedereen die van school komt, leren zo leuk vindt dat het iets voor het leven wordt. Daarnaast maakt ze zich hard voor werkomstandigheden waarbinnen leraren echt en vooral bezig kunnen zijn met lesgeven. ‘In mijn team werken verschillende oud-leraren. Lesgeven is een ingewikkeld vak, maar tegelijk ongeveer het mooiste.’ Dan besluit ze: ‘We brengen daarom samen die ontwikkelkracht het onderwijs in. Leraren en ook scholen moeten weten dat ze er nooit alleen voor staan.’

Wil je als school deelnemen aan het programma?

Vraag een informatiegesprek aan via www.programmaontwikkelkracht.nl.

WAAR ONTMOETING LEIDT TOT ONTWIKKELING

In 2024 begonnen we met een ambitie. We stelden ons één eenvoudige vraag: Wat gebeurt er wanneer onderwijsprofessionals, onderzoekers, ondernemers en maatschappelijke organisaties elkaar écht ontmoeten? Niet om elkaar te overtuigen, maar om elkaar verder te helpen. Niet vanuit systemen, functies of organisaties, maar vanuit nieuwsgierigheid: Let's kNOW.

JAN-WILLEM DUIM

Een jaarlijkse ontmoetingsplek waar praktijk en wetenschap elkaar versterken. Waar kennis niet alleen wordt gedeeld, maar juist samen ontstaat. Waar niet wordt gesproken óver het onderwijs, maar mét de mensen die het onderwijs iedere dag vormgeven. Want juist dan ontstaan nieuwe inzichten. Soms is één gesprek al genoeg om anders naar een vraagstuk te kijken. Tijdens Let's kNOW ontmoet je mensen binnen én buiten het onderwijs. Je wisselt ervaringen uit, ontdekt nieuwe perspectieven en bouwt aan oplossingen die je alleen nooit had bedacht.

Wat bracht Let's kNOW vorig jaar?
De tweede editie bevestigde wat we eigenlijk al vermoedden: de grootste bron van kennis zit niet in rapporten of beleidsstukken, maar in de professionals zelf. Aan sommige tafels ontstonden stevige discussies. Aan andere tafels vielen kwartjes. En soms veranderde één vraag iemands blik op onderwijs. Drie thema's keerden daarbij steeds terug.

Anders doceren
Goed onderwijs begint niet bij regels, maar bij vertrouwen. Vertrouwen in de professional die iedere dag voor de klas staat. Docenten willen vooral doen waar zij goed in zijn: leerlingen helpen groeien. Minder afvinken, meer aandacht. Minder controle, meer vakmanschap. Want onderwijs draait uiteindelijk niet om het eindproduct, maar om het leerproces.

Anders organiseren
Niet ieder kind leert op dezelfde manier. Door beeld en taal slimmer met elkaar te verbinden en meer vanuit begrip dan vanuit herhaling te werken, ontstaat onderwijs waarin verschillen geen obstakel zijn, maar juist een kracht. Wanneer leerlingen verbanden zien, groeit niet alleen hun kennis, maar ook hun plezier in leren.

Anders verbinden
Misschien wel de mooiste gesprekken gingen over samenwerking. Want de uitdagingen waar het onderwijs voor staat, lossen we niet alleen op. Wanneer onderwijs samenwerkt met zorg, sport, cultuur, technologie en het bedrijfsleven, ontstaan nieuwe mogelijkheden. Niet omdat systemen dat organiseren, maar omdat mensen elkaar weten te vinden.

Dit jaar bouwen we verder
Ook dit jaar staat de ontmoeting centraal. De gesprekken zullen nóg meer de diepte in gaan. Het landelijke thema van Let's kNOW 2026 is 'Groeien doen we samen'. Exact waar Let's kNOW voor staat. Ontwikkeling ontstaat niet alleen binnen de muren van een school. Juist daarbuiten liggen nieuwe perspectieven, onverwachte ontmoetingen en waardevolle verbindingen. Ook dit jaar zijn er tafelhosts. Professionals die niet komen vertellen hoe het moet, maar gesprekken openen, verdiepen en verrijken. Geen keynote met één waarheid, maar een tafel waar iedere deelnemer iets brengt én iets meeneemt. De gesprekken draaien dit jaar om drie thema's: Anders doceren [vakinnovatie en betekenisvol leren]. Anders organiseren [ruimte, vertrouwen en nieuwe vormen van samenwerken]. Anders verbinden [samenwerking tussen onderwijs en andere sectoren] Geen dag vol presentaties, maar een dag vol ontmoetingen die blijven doorwerken.

Let's kNOW stopt niet na één dag
Nieuw dit jaar is de Let's kNOW Podcast. Want waarom zouden inspirerende gesprekken eindigen wanneer de tafels zijn ingeklapt? Met de podcast geven we de ontmoetingen van Let's kNOW een vervolg. Het hele jaar door gaan we in gesprek met onderwijsprofessionals, onderzoekers, ondernemers en vernieuwers. Niet om pasklare antwoorden te geven, maar om nieuwsgierig te blijven, elkaar uit te dagen en nieuwe verbindingen te laten ontstaan. Zo groeit Let's kNOW uit tot meer dan een jaarlijks evenement. Het wordt een beweging waarin kennis blijft stromen en mensen elkaar het hele jaar blijven vinden. Want uiteindelijk onthouden we niet het programma. We onthouden de ontmoeting die ons anders liet kijken. En precies daar begint ontwikkeling. Groeien doen we samen.

Let's kNOW Event 2025 bij Universiteit Leiden

COLUMN //////////////////////////////////////

Foto Martijn Beekman

Geweldige gidsen

De wereld is onrustig. Die onrust sijpelt ook door in de klaslokalen, en in de hoofden van leerlingen en studenten. Zij zitten met vragen, ideeën en meningen over wat zij zien en horen. Het is belangrijk dat zij die delen, ook in het klaslokaal.

Jongeren zien en horen veel. Met een smartphone krijg je door bommen verwoeste steden voorgeschoteld, influencers vertellen je hoe jongens zich als man echt moeten gedragen en je krijgt video's te zien van mensen die beweren dat zij weten wie er wel en niet in Nederland thuishoren.

Tegelijkertijd zien en horen jongeren ook ontzettend veel niet. Algoritmen geven een eenzijdige blik op de wereld. En vaak is het maar de vraag of de beelden die jongeren zien op sociale media echt zijn, of gemaakt met AI.

Dan is een goede gids belangrijk, en is het werk van alle leraren en docenten bijna onmeetbaar waardevol. Jullie bieden kennis van hoge kwaliteit en leiden je leerlingen en studenten door de fysieke én de digitale wereld. Dat doen jullie allemaal op je eigen manier. Wij zien en horen hoe goed jullie dit doen en dat dit veel van jullie vraagt.

Knap ingewikkeld
Het werk van leraren en docenten is knap ingewikkeld, zelfs zonder de steeds complexere vragen van leerlingen en studenten. Vragen die niet alleen bij ouders belanden, maar ook bij jullie. Of misschien krijg je als docent of leraar juist meningen of ideeën te horen die ver bij jou vandaan staan. Dan is het de kunst om een open en opbouwend gesprek in de klas te voeren. Om verschillende kanten van een onderwerp te belichten.

Dat komt boven op het werk dat er al ligt. Want school is bovenal de plek waar je als jongere goed leert lezen, rekenen en schrijven. Daar begint het mee. Zonder die basisvaardigheden kun je later geen sollicitatiebrief schrijven, een kassabon narekenen of het laatste nieuws tot je nemen.

Bespreekbaar maken
Dan moet je als leraar of docent maar de tijd, energie en het inlevingsvermogen hebben om in de klas lastige onderwerpen aan te snijden en bespreekbaar te maken. Toch blijven we jullie vragen om dat te doen.

Want als leraar of docent kun jij rust creëren in die onrustige, jonge hoofden door meningen, ideeën en vragen van jongeren bij elkaar te brengen. Door ze te helpen om van elkaar te leren, zich in een ander te verplaatsen en hun eigen vraagtekens te zetten bij wat ze on- en offline zien en horen.

Zodat zij nu en later hun eigen weg blijven vinden in de wereld. Dankzij al die geweldige gidsen onderweg.

Rianne Letschert
Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Judith Tielen
Staatssecretaris Onderwijs en Emancipatie

Meer dan een digitaal leermiddel. Een fundament voor digitaal onderwijs.

Bij Amac geloven we dat digitaal onderwijs meer vraagt dan de aanschaf van een device. Het vraagt om een visie, een aanpak en begeleiding die past bij jouw school. Dat is precies wat we bieden, als Apple Premium Education Partner.

De meeste scholen denken verder te zijn dan ze zijn.

Digitaal onderwijs is meer dan voor iedere leerling een eigen device. Het vraagt om een doordachte aanpak: een heldere visie, de juiste ICT-infrastructuur, docenten die ermee uit de voeten kunnen en een plan dat bij jouw school past. Veel scholen lopen ergens vast, maar weten niet precies waar. Daar is de Quick Scan voor. Via digitale enquêtes onder docenten, management en ICT-ers brengen we negen elementen in kaart: van visie en missie tot ICT-infrastructuur en professionele ontwikkeling. Het resultaat is een concreet rapport met aanbevelingen en een plan van aanpak op maat.

Of jouw school nu net begint of al ver is gekomen: **jouw school bepaalt het tempo, Amac begeleidt.**

Vraag de Quickscan aan

Scan voor inzicht en advies op maat.

Wat Amac biedt

Apple-beheer

Centraal beheer van al je devices.

Repair & support

Altijd iemand beschikbaar.

Lease en Device as a Service

Betaalbaar en voorspelbaar.

Trainingen

Zelfvertrouwen in de klas.

Uitrolservice

Klaar voor gebruik op dag één.

Amac is Apple Premium Education Partner en Apple Authorized Service Provider.

De MacBook Neo. Klaar voor de klas.

Licht, snel en 16 uur batterij. De MacBook Neo is gebouwd voor de school van nu, met Apple Intelligence en centraal MDM-beheer.

Ontdek wat de MacBook Neo kan betekenen voor jouw organisatie.

Onderwijs met Apple begint bij Amac.
pro.amac.nl

Authorised
Education Specialist

DIT WERKT GEWOON. EN DAT DOEN WE AL VIJFTIEN JAAR

Op het Christelijk Lyceum Zeist hoef je niemand te overtuigen van de meerwaarde van Apple in het onderwijs. De school werkt er al mee sinds 2010. Alle 1300 leerlingen hebben een eigen MacBook. En komend schooljaar stappen ze over op de MacBook Neo. Systeembeheerders Paul van Dijk en Paul van Rens vertellen hoe die keuze is ontstaan, waarom de MacBook zo goed past bij hun onderwijs en wat het hun oplevert in de dagelijkse praktijk.

FRANK IJDEMA

Een klaslokaal vol iMacs

Paul van Dijk werkt al sinds 2007 op het CLZ. De overstap naar Apple begon, zoals dat vaker gaat, met een probleem. “Onze computers waren gewoon niet meer toereikend voor het onderwijs dat we wilden bieden. We hadden Novell clients staan in een computerlokaal en de schoolbibliotheek. Dat was het dan.”

De oplossing was een internetaansluiting via Ziggo, buiten het officiële schoolnetwerk om. Een experiment dat zo goed beviel dat de school de stap durfde te maken. Apple Nederland kwam langs om te beoordelen of de school geschikt was. Na een aantal gesprekken mochten ze van start. In 2010 stond er een lokaal met dertig iMacs. Daarna volgde het besluit om elke nieuwe eerstejaars een eigen MacBook te geven. Stap voor stap, jaar voor jaar.

MacBook, niet iPad

Paul van Rens werkte op zijn vorige school altijd met iPads. Op het CLZ is het bijna uitsluitend MacBook. Dat is geen toeval. “Een iPad is prima voor de eerste twee jaar,” zegt Paul van Dijk. “Maar

'Op het CLZ gaat de MacBook zes jaar mee: van de eerste klas tot het eindexamen.'

als leerlingen profielwerkstukken gaan maken of serieuzer gaan werken, schiet een iPad voor onze school tekort. Dan heb je een los toetsenbord nodig, een hoes, en dan zit je qua prijs eigenlijk al op het niveau van een MacBook.”

Op het CLZ gaat de MacBook zes jaar mee: van de eerste klas tot het eindexamen. “Die visie hebben we nog steeds. En die klopt nog steeds.”

De MacBook Neo: aangenaam verrast

Komend schooljaar schrijft het CLZ de MacBook Neo voor aan nieuwe eerstejaars. De keuze daarvoor was verrassend eenvoudig. Paul van Rens: “We hebben een aantal exemplaren aangeschaft om zelf te testen. Meegegeven aan docenten en leerlingen, van leerjaar een tot en met vijf. En iedereen was aangenaam verrast. Snelheid, gebruik, het formaat. Iedereen was positief.”

Paul van Dijk vult aan: “Het is draagbaar, eenvoudig te bedienen en er zit weinig poespas aan. Voor meer dan negentig procent van de leerlingen is het meer dan voldoende. Ik weet niet of dat het doel was

van Apple, maar het sluit heel dicht aan bij wat een educatief device zou moeten zijn.”

De leerlingen die hem mochten testen waren zo enthousiast dat sommigen spijt hadden. Ze zeiden: “had ik maar gewacht tot deze beschikbaar was.”

Zero touch: het begint thuis

Naast de keuze voor de MacBook Neo heeft ook de aanschaf zelf een flinke hoeveelheid werk uit handen genomen. Het CLZ werkt via het bestelportaal van Amac. Ouders loggen in, bestellen de MacBook, en die wordt thuis bezorgd. Kant-en-klaar, via zero touch installatie.

“Alles met betrekking tot het bestellen van de MacBook loopt buiten ons om,” zegt Paul van Rens. “Wij kunnen onze focus leggen op de dingen die wij belangrijk vinden. En vragen over het bestelproces? Die krijgen we eigenlijk helemaal niet meer.”

Paul van Dijk herinnert zich hoe het vroeger ging. “We hadden avonden in de aula, ouders die meekwamen, vaders die de machine liever zelf uitpakten dan hun kind. Dat speelt zich nu allemaal thuis af. Voor ons werk is dat echt perfect.”

Meer weten over het bestelportaal? Amac bouwt een webshop op maat voor jouw school, zodat ouders en leerlingen eenvoudig de juiste Apple-producten kunnen bestellen, direct gekoppeld aan jullie MDM-omgeving. Scan de QR-code voor meer informatie.

Een partij die je kent

Het CLZ werkte eerder met een andere leverancier. De overstap naar Amac pakte goed uit. Wat beide Pauls het meest waarderen is simpel: persoonlijk contact en specialisme.

“Je hebt iemand die je kent. Als je belt, ken je het gezicht,” zegt Paul van Dijk. “Jullie zijn echt gespecialiseerd in Apple. Dat is de core business. En dat zie je. Dat geeft vertrouwen, niet alleen in het product, maar ook in de organisatie eromheen.”

Paul van Rens noemt de vaste contactpersoon bij Amac als concreet voorbeeld. “Hij checkt regelmatig in, ook als er eigenlijk niets is. Dat was in het verleden echt anders. Dat gebeurde gewoon niet.”

Inzicht in onderwijsdata met:

Reguliere rapportages

Met deze jaarlijkse rapportages krijgen po- en vo-scholen inzicht in de prestaties van (oud-) leerlingen.

Leergroeirapportages

De tweejaarlijkse rapportages geven op basis van gecombineerde onderwijsdata inzicht in de leergroei van leerlingen op het gebied van begrijpend lezen, spelling en rekenen-wiskunde. (S)bo-scholen kunnen zich voor deze rapportages aanmelden.

Factsheets

De verschillende jaarlijkse factsheets, bijvoorbeeld over basisvaardigheden, geven een overzicht van landelijke trends.

Versterk jouw onderwijs met het NCO

**NATIONAAL
KENNISINSTITUUT
ONDERWIJS
NCO**

Uniek is de voorspelde referentiewaarde in onze rapportages:
de score van een fictieve school met ongeveer dezelfde leerling-
en schoolkenmerken als de eigen school

Meer weten? Ga naar de NCO-website

VERDER GROEIEN ALS DOCENT

WIL JIJ JE BLIJVEN ONTWIKKELEN EN JE ONDERWIJS STEEDS STERKER MAKEN?

JE SPECIALISEREN, VERDIEPEN OF VERBREDEN? VOOR JEZELF, JE TEAM EN JE SCHOOL?

CHECK DAN DE WEBSITE VOOR ONS AANBOD AAN POST-HBO-OPLEIDINGEN EN CURSUSSEN

#NOOITUITGELEERD #HANEDUCATIEPRO

OPEN UP NEW HORIZONS.

HAN UNIVERSITY
OF APPLIED SCIENCES

BOUWEN AAN DE WERELD VAN MORGEN, BEGINT IN DE KLAS VAN NU.

Bekijk het aanbod op
onderwijsmuseum.nl/educatie

PERSONEELSTEKORT ÉN WW? DAT IS GEEN TOEVAL

Terwijl scholen schreeuwen om personeel, belanden iedere zomer duizenden onderwijsprofessionals in de WW. Dat komt niet alleen door krimp, maar ook door gebrekkig strategisch personeelsbeleid.

Voor veel onderwijsmedewerkers is de zomervakantie niet alleen een tijd om uit te rusten. Het is ook de periode waarin de onzekerheid toeslaat. Heb ik na de zomer nog een baan? Wordt mijn tijdelijke contract verlengd? Of moet ik opnieuw solliciteren, terwijl er overal personeelstekorten zijn? Voor duizenden mensen is die onzekerheid ieder jaar opnieuw de realiteit. Dat is niet alleen wrang voor de medewerkers zelf. Ook leerlingen en studenten verliezen vertrouwde gezichten, teams raken uit balans en waardevolle kennis verdwijnt. Dat is extra wrang, omdat iedereen het erover eens is dat het personeelstekort in het onderwijs een van de grootste uitdagingen van deze tijd is.

Toch zien we ieder jaar hetzelfde gebeuren. Volgens het UWV stijgt het aantal onderwijsmedewerkers met een WW-uitkering rond de zomervakantie doordat veel tijdelijke contracten aflopen aan het einde van het schooljaar. In december 2025 ontvingen bijna 8.400 mensen uit het onderwijs een WW-uitkering: 16 procent meer dan een jaar eerder. Het UWV wijst op het aflopen van het Nationaal Programma Onderwijs, dalende leerlingaantallen en bezuinigingen in het hoger onderwijs.

Dat roept een ongemakkelijke vraag op. Als het personeelstekort zo groot is, waarom laten we dan tegelijkertijd ervaren onderwijsprofessionals uitstromen naar de WW? Ik heb het niet over mensen die zelf vertrekken, maar over medewerkers van wie een tijdelijk contract niet wordt verlengd of die boventallig worden verklaard. In gesprekken die wij als vakbond voeren met onderwijsinstellingen, van het primair onderwijs tot de universiteiten, zien we een terugkerend patroon. De basis van strategisch personeelsbeleid is op veel plekken onvoldoende op orde. Personeelsbesluiten worden te vaak genomen

'Wie het personeelstekort echt wil aanpakken, moet niet alleen nieuwe mensen aantrekken, maar vooral de professionals behouden die er al zijn.'

vanuit de begroting van het komende schooljaar. Er wordt gestuurd op de korte termijn, terwijl de gevolgen jarenlang voelbaar zijn. Dat is opvallend, want onderwijsorganisaties beschikken juist over veel informatie om vooruit te kijken. Ontwikkelingen in leerling- en studentenaantallen, verwachte pensioneringen en personeelsverloop zijn groten-deels voorspelbaar. Toch ontbreekt vaak een meerjarige personeelsplanning, waardoor scholen reageren op ontwikkelingen in plaats van erop te anticiperen.

Die onzekerheid horen we ook steeds terug in gesprekken met onze leden. Juist daarom moeten we niet alleen praten over personeelstekorten, maar vooral beter omgaan met de mensen die al in het onderwijs werken.

De gevolgen zijn vooral voor medewerkers groot. Medewerkers bouwen een band op met hun klas, collega's en school, maar horen soms pas vlak voor de zomervakantie of er na de zomer nog plek voor hen is. Die onzekerheid maakt het moeilijk om plannen te maken, een hypotheek af te sluiten of vertrouwen in de toekomst te houden. Niet zelden besluiten goede mensen daarom het onderwijs te verlaten.

Het wrange is dat zo'n onderwijsprofessional enkele maanden later op een andere school weer hard nodig kan zijn. Terwijl de ene school afscheid neemt, staat bij een andere de vacature

open. Dat is niet alleen het gevolg van krimp of bekostiging, maar ook van het ontbreken van een gezamenlijke, meerjarige visie op personeel en samenwerking binnen het onderwijs.

Natuurlijk is de werkelijkheid complex. Minder leerlingen betekenen minder bekostiging en uiteindelijk minder formatie. Juist daarom zou je verwachten dat schoolbesturen hun kennis over pensioneringen, leerlingprognoses en arbeidsmarktontwikkelingen inzetten om tijdig en geleidelijk bij te sturen. De vraag is daarom niet alleen hoeveel personeel het onderwijs nodig heeft, maar vooral hoe we het beschikbare personeel behouden. Iedere medewerker die onnodig in de WW terecht komt, vertegenwoordigt kennis, ervaring en vakmanschap die de sector zich nauwelijks kan veroorloven te verliezen.

De jaarlijkse zomerpiek in de WW is geen natuurverschijnsel, maar is het gevolg van keuzes. Wie het personeelstekort echt wil aanpakken, moet niet alleen nieuwe mensen aantrekken, maar vooral de professionals behouden die er al zijn.

Abhilash Sewgobind,
Sectorleider Onderwijs CNV

Goed onderwijs begint bij mensen
Personeelstekorten, werkdruk en bezuinigingen vragen om een sterke stem. CNV komt op voor onderwijsprofessionals en een sterke toekomst voor het onderwijs.

Nu **tot €100 korting** op je eerste jaar lidmaatschap tijdens de **Maand van de Vakbond**. Samen staan we sterker. CNV.

“Jij weet wat onderwijs nodig heeft.”

*Denk mee over
wat scholen écht
verder helpt.*

Elke dag zie jij wat werkt in de klas. En wat beter kan. In het onderwijspanel van Heutink deel je jouw praktijkervaring en denk je mee over ons assortiment, onze dienstverlening en de gebruiksvriendelijkheid van onze webshop. Zo maken we samen keuzes die echt passen bij het onderwijs.

**Word lid van
het onderwijspanel.**

Scan de QR-code.

heutink. Samen groeien begint met luisteren.

DE SCHOOL ALS ECOSYSTEEM:

Waarom de toekomst van onderwijs begint met samen groeien

Loop een willekeurige school binnen en je ziet de samenleving van morgen. Kinderen met verschillende talenten, achtergronden, dromen en uitdagingen zitten naast elkaar in de klas. De een leert snel, de ander heeft meer tijd nodig. Sommigen groeien op tussen boeken, anderen in een omgeving waar leren minder vanzelfsprekend is. Juist die diversiteit maakt onderwijs waardevol.

Als er één plek is waar kinderen kunnen leren hoe de samenleving werkt, dan is het de school. Niet alleen als verzameling lokalen en lesmethodes, maar als ecosysteem: een wereld in het klein. Een plek waar kinderen niet alleen leren rekenen, lezen en schrijven, maar vooral leren samenleven. Dat is misschien wel de belangrijkste opdracht van deze tijd.

Een nieuwe blik op verschillen

De wereld wordt complexer en verschillen worden zichtbaarder. Tegelijkertijd hebben steeds meer kinderen extra ondersteuning nodig, nemen lerarentekorten toe en blijven kansen ongelijk verdeeld.

De vraag is niet of scholen hiermee te maken krijgen, maar hoe we ervoor zorgen dat zij sterk genoeg zijn om hiermee om te gaan. Dat begint met een andere manier van kijken. Niet: hoe organiseren we onderwijs voor de gemiddelde leerling? Maar: hoe organiseren we onderwijs waarin ieder kind zich kan ontwikkelen? Dat vraagt om scholen die verschillen niet zien als een probleem dat opgelost moet worden, maar als een realiteit waarmee we leren omgaan. In de samenleving ontmoeten we immers voortdurend mensen die anders zijn dan wijzelf. Wie als kind leert samenwerken met verschillende mensen, ontwikkelt vaardigheden die minstens zo belangrijk zijn als taal en rekenen. Maar dat gebeurt niet vanzelf.

Een ecosysteem vraagt om sterke verbindingen

Een school waarin ieder kind zich gezien voelt, vraagt om bewuste keuzes. Om leraren die kunnen inspelen op verschillen. Om schoolleiders die samenwerking stimuleren. Om bestuurders die investeren in ontwikkeling. Om ouders die zich partner voelen. En om maatschappelijke organisaties die de school verrijken met hun kennis en mogelijkheden. Want niemand groeit alleen. In een sterk ecosysteem werkt alles samen. Dat geldt ook voor onderwijs. Sportverenigingen leren kinderen samenwerken en doorzetten. Culturele instellingen stimuleren creativiteit. De natuur nodigt uit tot ontdekken en onderzoeken. Bedrijven laten zien hoe leren en werken samenkomen. Welzijnsorganisaties ondersteunen gezinnen wanneer dat nodig is. De wijk brengt de samenleving letterlijk de school binnen. Zo ontstaat een leeromgeving die groter is dan het klaslokaal. Om dat mogelijk te maken, moeten alle betrokken professionals handelingsbekwaam zijn in hun eigen rol.

Handelingsbekwaam als fundament

Van leraren verwachten we veel. Terecht. Maar dan moeten zij ook de ruimte krijgen om zich blijvend te ontwikkelen. Leraren hebben kennis en vaardigheden nodig om verschillen tussen leerlingen te herkennen en daarop in te spelen. Zij

'De samenleving van morgen begint vandaag in de klas.'

moeten weten hoe zij een sterke groep bouwen, effectieve instructie combineren met maatwerk en ieder kind betrokken houden bij het leren. Dat vraagt om scholing, coaching, collegiale consultatie en ruimte om samen te leren. Voor schoolleiders ligt de uitdaging elders. Zij bouwen aan de cultuur van de school en creëren een omgeving waarin professionals samenwerken, elkaar versterken en verantwoordelijkheid nemen voor alle leerlingen. Zij scheppen de voorwaarden waaronder goed onderwijs kan ontstaan. Bestuurders hebben vervolgens de taak om het grotere geheel te organiseren. Zij zorgen voor visie, strategische keuzes, personeelsbeleid en samenwerking tussen scholen. Daarmee bepalen zij mede of expertise wordt gedeeld of versnipperd en of scholen elkaar versterken of ieder afzonderlijk oplossingen moeten zoeken. Ook de randvoorwaarden zijn cruciaal. Professionals hebben tijd nodig om samen te werken. Scholen moeten toegang hebben tot specialistische expertise wanneer dat nodig is. Onderwijs, zorg en welzijn moeten elkaar snel weten te vinden. Regelgeving en financiering moeten samenwerking ondersteunen in plaats van belemmeren.

Een gezamenlijke verantwoordelijkheid

Wie wil dat ieder kind zich optimaal ontwikkelt, kan die verantwoordelijkheid niet uitsluitend bij de leraar neerleggen. Daar ligt een belangrijke rol voor sterke partners in onderwijsondersteuning. Niet langs de zijlijn, maar midden in het ecosysteem. Als kennispartner, verbinder en aanjager van ontwikkeling. Bij de CED-Groep zien we dagelijks hoeveel potentieel vrijkomt wanneer scholen de juiste ondersteuning krijgen. We helpen besturen bij het ontwikkelen van een toekomstgerichte visie, begeleiden schoolleiders bij het bouwen van sterke teams en versterken leraren met praktische, wetenschappelijk onderbouwde aanpakken die direct toepasbaar zijn in de klas. Daarnaast brengen we expertise op het gebied van taal,

rekenen, gedrag, kansengelijkheid, nieuwkomers-onderwijs, hoogbegaafdheid en kwaliteitsontwikkeling naar de plek waar die het meest nodig is: de school zelf. Maar misschien nog belangrijker: we verbinden. We brengen onderwijs, gemeenten, samenwerkingsverbanden, jeugdhulp, cultuur, sport en welzijn samen rond één gezamenlijke opdracht: optimale ontwikkelkansen voor ieder kind.

De echte opbrengst van onderwijs

De vraagstukken van vandaag laten zich niet oplossen vanuit één discipline. Daarvoor hebben we sterke ecosystemen nodig. Scholen waarin verschillen worden gewaardeerd. Teams die blijven leren. Leaders die richting geven. Partners die samenwerken. En kinderen die iedere dag ervaren dat zij ertoe doen. Want uiteindelijk draait onderwijs niet alleen om cijfers, diploma's of toetsresultaten. Het gaat om kinderen die ontdekken wie ze zijn, vrouwen krijgen in hun mogelijkheden, leren omgaan met anderen en ervaren dat hun talent ertoe doet. De samenleving van morgen begint vandaag in de klas. Laten we er samen voor zorgen dat ieder kind daarin een plek heeft.

Fabian Lionaar

Directeur Research & Development en
Uitgeverij CED-Groep

Ontdek Astra

Maak diversiteit bespreekbaar in de klas

*Hoi, Ik ben Astra!
Je ideale onderwijsassistent
voor basisschoolkinderen
vanaf groep 3 tot groep 7!*

**NU OOK
BESCHIKBAAR
VANAF GROEP 6!**

Hoe maak je thema's als diversiteit en inclusie begrijpelijk voor jonge leerlingen?

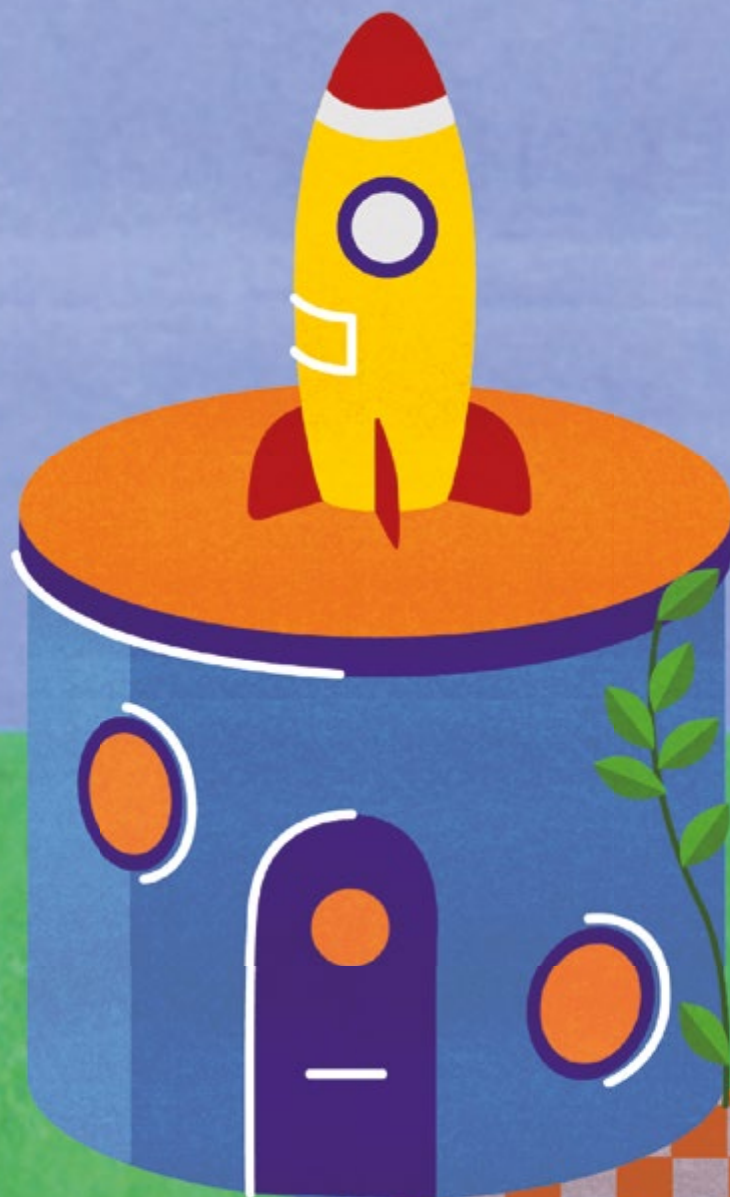
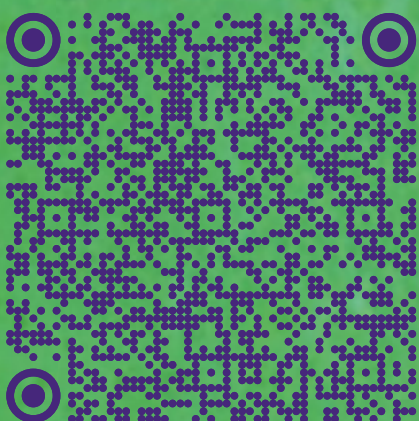
Astra is een educatieve toolkit die speciaal is ontwikkeld om kinderen kennis te laten maken met de wereld van diversiteit. Door middel van inspirerende lessen en creatieve werkvormen ontdekken leerlingen dat verschillen normaal en waardevol zijn.

Wat zit er in de Astra toolkit?

- * Complete lessenreeksen rondom diversiteit
- * Verdiepende, creatieve en kunsteducatieve lesvormen
- * Praktische handleidingen met tips & tricks voor inclusief lesgeven
- * Ondersteuning om gevoelige onderwerpen veilig bespreekbaar te maken

De Astra toolkit bevat alles wat je nodig hebt om direct aan de slag te gaan!

Voor meer info
of het pakket
gratis bestellen!

WAAROM SCHOLEN STEEDS VAKER ZOEKEN NAAR EEN PARTNER VOOR HET MENTORAAT

De rol van mentoren in het voortgezet onderwijs is de afgelopen jaren intensiever geworden.

Waar het mentoraat vroeger vaak draaide om praktische zaken en hulp als het echt niet goed ging, verwachten de overheid, schoolbestuurders, ouders en leerlingen tegenwoordig veel meer van de begeleiding op school.

HANS WENDEL

Een samenhangend mentoraat

Mentoren begeleiden leerlingen bij motivatie, groepsvorming, welzijn, sociale veiligheid, studievaardigheden, loopbaanoriëntatie en burgerschapsvaardigheden. Daarnaast zijn zij vaak degenen die het als eerste signaleren wanneer een leerling vastloopt, onzeker is of extra ondersteuning nodig heeft. Ook zijn ze de spil in het contact met ouders en andere betrokkenen.

Tegelijkertijd ervaren veel mentoren een hoge werkdruk. Er is weinig tijd, de uitdagingen in klassen worden complexer en mentoren zijn druk met versnipperde kleine taken. Scholen zoeken naar manieren om meer structuur en samenhang aan te brengen in het mentoraat. Daarom groeit de behoefte aan een duidelijke, schoolbrede visie op het mentoraat én aan praktische ondersteuning voor mentoren.

Het mentoraat als basis voor groei

Steeds meer scholen realiseren zich dat een goed mentoraat niet vanzelf ontstaat. Een mentor die "het er even bij doet" past steeds minder bij wat leerlingen nodig hebben. Leerlingen groeien niet alleen door vakinhoud of cijfers. Groei ontstaat ook wanneer leerlingen zich veilig voelen, leren samenwerken, leren reflecteren, leren omgaan met stress en ontdekken wie ze zijn en waar ze naartoe willen. Daarin speelt de mentor een cruciale rol.

Maar een goed mentoraat vraagt om meer dan losse mentorlessen of incidentele projecten. Het vraagt om structuur, duidelijke leerlijnen, actuele thema's en ondersteuning van mentoren gedurende het hele schooljaar.

Veel scholen zoeken daarom naar antwoorden op vragen als:

- Hoe zorgen we voor meer samenhang binnen het mentoraat?
- Hoe ondersteunen we startende mentoren beter?
- Hoe houden we mentorlessen actueel en relevant?
- Hoe zorgen we dat mentoren niet telkens zelf lessen en werkvormen hoeven te ontwikkelen?
- Hoe maken we tijd voor welzijn en ontwikkeling van leerlingen?

Dat zijn geen kleine vragen. Het zijn vragen die raken aan de cultuur en begeleiding binnen de hele school.

Van leverancier naar partner voor het mentoraat

Bij Tumult merken we dat scholen steeds minder behoefte hebben aan alleen een methode of los lesmateriaal. Scholen zoeken vooral een partner voor het mentoraat. Een partij die meedenkt over de ontwikkeling van leerlingen én over de ondersteuning van mentoren.

Daarom ondersteunen we scholen tegenwoordig niet alleen met werkboeken en digitale lessen, maar ook met:

- mentortrainingen
- begeleiding van startende mentoren
- studiedagen
- doorlopende leerlijnen
- actuele lessen en thema's gedurende het schooljaar
- ouderavonden en themadagen voor leerlingen
- integrale trajecten voor schoolbrede verbetering van het mentoraat

'Leerlingen groeien niet alleen door vakinhoud of cijfers'

De praktijk laat namelijk zien dat mentoren vooral behoefte hebben aan ondersteuning die direct toepasbaar is. Geen ingewikkelde theorieën of extra administratieve druk, maar concrete handvatten die helpen in de dagelijkse praktijk van de klas.

Structuur en actuele ondersteuning geven rust

Binnen scholen zien we vaak dezelfde uitdaging terugkomen: mentoren willen leerlingen goed begeleiden, maar het ontbreekt vaak aan overzicht, structuur of tijd om een goed lesprogramma te ontwikkelen. Daardoor ontstaat versnippering. Iedere mentor geeft het mentoraat anders vorm en actuele thema's komen soms pas aan bod wanneer er al problemen spelen.

Daarom werken steeds meer scholen met een gezamenlijke visie en mentoraatleerlijn, gedurende het schooljaar aangevuld met actuele lessen voor leerlingen en relevante training voor mentoren.

Denk aan lessen en trainingen over thema's zoals:

- groepsvorming en sociale veiligheid
- motivatie en studiehouding
- mediawijsheid
- omgaan met stress
- identiteit en diversiteit
- samenwerken en communiceren
- reflecteren en keuzes maken

Via initiatieven zoals 'Tumult Deze Week' ontvangen mentoren actuele en direct inzetbare lessen die aansluiten bij wat er op dat moment speelt in de klas en op school.

Dit alles helpt scholen om het mentoraat niet alleen inhoudelijk sterker te maken, maar ook werkbaar te houden voor mentoren.

Groeien doen we samen

Het thema van de Nationale Onderwijsweek 2026 luidt: "Groeien doen we samen." Juist binnen het mentoraat zien we hoe belangrijk die gedachte is. Leerlingen groeien door verbinding. Door gezien te worden. Door ruimte te krijgen om fouten te maken, vragen te stellen en zichzelf te ontwikkelen.

Maar ook mentoren hebben ondersteuning nodig om hun rol goed te kunnen vervullen. Een goed mentoraat ontstaat daarom niet alleen in het klaslokaal. Het ontstaat wanneer scholen, collega's en ondersteunende partners samen investeren in begeleiding, ontwikkeling en welzijn.

Bij Tumult geloven we dat het mentoraat geen extra taak naast het onderwijs is, maar juist een kerntaak: de belangrijkste basis voor leren, ontwikkeling en schoolgeluk. Ook komend schooljaar blijven we scholen hierbij ondersteunen als partner voor het mentoraat. Onder andere met praktische materialen, actuele ondersteuning en ontmoetingen tussen mentoren uit het hele land, zoals tijdens de Nationale Mentorendag op 6 oktober 2026.

Want juist samen maken we het verschil voor leerlingen!

Advies van Onderwijsraad ontrafelt, ordent én verenigt

'GOED ONDERWIJS LAAT IEDEREEN DE KRACHT ERVAN ERVAREN EN BENUTTEN'

Louise Elffers is op de helft van haar vierjarige termijn als voorzitter van de Onderwijsraad. Samen met tien raadsleden maakt ze zich hard voor 'Goed onderwijs voor iedereen' door gevraagd en uit eigen beweging, gevoed vanuit het onderwijsveld, advies te geven aan regering en parlement. Daarnaast is ze bijzonder hoogleraar Kansengelijkheid in het Onderwijs aan de UvA en lector aan de HvA.

FLOORTJE DEKKERS

Vaak gaan adviezen over grote, complexe vraagstukken in onderwijsland. Zaken als het lerarentekort of armoede en onderwijs. "Als raad kunnen we een belangrijke rol vervullen in het aanjagen van rake oplossingen voor deze vraagstukken", aldus Louise Elffers.

Door de complexiteit te ontrafelen, goed te analyseren, te adresseren wie waar zou kunnen bijdragen, door het debat te ordenen. Vaak wordt gevreesd dat 'het hele systeem' anders moet. Als raad laten we met onze adviezen zien dat daar de oplossing niet altijd ligt. We geven juist aan wat er binnen het huidige systeem allemaal mogelijk is en vooral wat er nodig is. Iedereen kijkt vanuit een eigen perspectief; in onze adviesrol brengen we al die lijnen bij elkaar."

Blijf samen in contact

Mooi, gezien het thema van deze Nationale Onderwijsweek 'Groeien doen we samen'. Iedereen draagt vanuit zijn of haar rol een steentje bij aan het verder verbeteren van de onderwijspraktijk. Louise Elffers geeft aan dat de adviezen vanuit de Onderwijsraad bedoeld zijn om beweging te creëren en thema's verder te brengen. De raad helpt mee met het aanzwengelen van de dialoog over deze adviezen. Tussen mensen uit de beleidswereld en de praktijk, bijvoorbeeld via conferenties en symposia. Zoals onlangs onder meer sectorraden met CITO, schoolleiders en leerkrachten bijeen waren over het onderwerp toetsing. Louise Elffers: "Met het uitbrengen van een advies sluiten we een onderwerp nooit af. Adviezen kunnen teruggrijpen op elkaar of om actualisering vragen. Het onderwijsveld, maar ook bewindspersonen, parlementsleden en medewerkers van het ministerie kunnen, ook jaren later nog, terecht bij onze ondersteunende staf van raadsadviseurs voor verdere vragen of behoefte aan een vervolg."

Later selecteren, beter differentiëren

Een van de voorbeelden van zo'n complex en groot thema, waarbij 'samen groeien' het devies lijkt, is het advies 'Later selecteren, beter differentiëren' van de Onderwijsraad. "We hebben de inrichting van ons onderwijsstelsel geproblematiseerd als het gaat om vroege selectiemomenten die in sterke mate je leerpad bepalen", legt Louise Elffers uit. "Neem het voortgezet onderwijs. Als we dat veel flexibeler zouden inrichten, krijgen leerlingen meer ruimte om van verschillende niveaus te proeven, te oefenen, om kennis en kunde te verdiepen, praktijkgericht en theoretisch onderwijs te combineren en om meer verschillende groepen leeftijdgenoten te ontmoeten. Dat vraagt niet om categorale, maar om brede scholengemeenschappen met een langere,

Louise Elffers
Voorzitter Onderwijsraad en
hoogleraar Kansengelijkheid
in het Onderwijs aan de UvA
en lector aan de HvA

'Zorg dat je in actie komt daar waar jij het verschil kunt maken'

gezamenlijke brugperiode van bijvoorbeeld drie jaar." Dat betekent overigens *niet* dat iedereen drie brugjaren lang hetzelfde onderwijs krijgt voorgeschoteld, met alle niveaus voor alle vakken bij elkaar in de klas. Het betekent wél dat het aanbod voor leerlingen om zich te ontwikkelen veel breder en toegankelijker wordt. Dit laatste wil Elffers zeer duidelijk benadrukken, omdat het maar al te vaak wordt misverstaan. Gevolg van dergelijke misverstanden is dat de dialoog stopt. Terwijl die - gevoerd in alle openheid en gezamenlijkheid - juist zo belangrijk is bij het tackelen van ieder complex onderwijsvraagstuk.

"Kom in actie waar jij het verschil kunt maken"

Maar hoe gaat het in de praktijk, die meestal een stuk weerbarstiger is. De adviserende rol van de raad brengt vaak beweging. Door het ontrafelen van de verstrengelde kluwen in zaken als Welzijn en onderwijs of Armoede en onderwijs wordt helder wie welke handschoen kan oppakken. De Onderwijsraad heeft, naast onderwijspraktijkprofessionals, verschillende disciplines aan boord, waaronder een onderwijsconoom, -filosoof en -jurist. "We kunnen daarmee veel verschillende perspectieven meenemen in onze verkenningen en adviezen. Neem een onderwerp als kansengelijkheid, welzijn en armoede; daarbij zijn zoveel partijen betrokken en de behoefte om het gesprek te voeren is groot. Maar tegelijkertijd is het van een omvang die kan maken dat je als betrokken partij - of je nu landelijk of lokaal bestuurd, schoolleider of leerkracht bent - niet weet waar te beginnen. Dan is het aan de raad om duidelijk te

maken hoe posities zich verhouden, waar de landelijke politiek, gemeenten of het onderwijs actie kunnen ondernemen of wat je als leerkracht zelf kunt doen. Ik zeg vaak: zorg dat je in actie komt daar waar jij het verschil kunt maken. Dat motiveert vervolgens anderen ook om hun rol te pakken."

Als onderwijswetenschapper blijf je altijd bij de les

'Groeien doe je samen'. Dat wil zeggen dat je niet van achter een bureau adviezen lanceert die ergens in een labelanden, je moet er *met zijn allen* iets mee doen. Gedreven door de missie om iedereen van goed onderwijs te voorzien, is dat echt wat Louise Elffers voor ogen heeft. Ook in haar rol als onderwijswetenschapper. "Onderwijswetenschap is een zeer toegepaste wetenschap. We zijn niet die spreekwoordelijke kluizenaars met hun neus in de boeken. Ik geef als onderwijswetenschapper óók de helft van de tijd onderwijs. Als raad spreken we bovendien veel met betrokkenen in het onderwijsveld, voorafgaand, tijdens en na afloop van een adviestraject. Ook doen we altijd een open oproep naar mensen om mee te denken. Dat heeft al heel veel waardevolle gesprekken opgeleverd."

Dan besluit ze: "Ik zie dagelijks de kracht van onderwijs. Hoe het kan bijdragen aan de vorming van leerlingen en studenten, door nieuwe kennis en andere perspectieven aan te reiken, hen uit te nodigen die te verkennen, te ervaren en zich daartoe te leren verhouden. Goed onderwijs zorgt ervoor dat iedereen die kracht kan ervaren en benutten. Dit is de basis voor alles wat ik doe."

Stichting
van het **Onderwijs**
PRESENTEERT:

Het plein is een metafoor voor het hele ecosysteem dat zich bezighoudt met leren en ontwikkelen, binnen en buiten de schoolmuren. Dit ecosysteem is de maatschappelijke én economische motor van onze samenleving, en met sectoroverstijgende samenwerking versterken we elkaar. Op 23 juni ging de Stichting van het Onderwijs met dit ecosysteem in gesprek over hoe een sterk, bruisend Plein van Leren en Ontwikkelen eruit kan zien. Samen zijn we het aanbod waar niemand omheen kan. Meer lezen over dit plein? www.stichtingvanhetonderwijs.nl

'Wacht niet op Den Haag.

**Neem zelf als polder het heft
in handen voor wat jullie nodig
hebben en kom met een offer
they can't refuse.' — Hans Borstlap**

COLUMN //////////////////////////////////////

Kansengelijkheid begint met vertrouwen in talent

We spreken in Nederland vaak over kansengelijkheid. Over gelijke kansen voor ieder kind en iedere jongere, ongeacht afkomst, thuissituatie of postcode. Toch weten we dat de praktijk weerbarstig is. Nog altijd hebben niet alle jongeren dezelfde uitgangspositie. Sommigen groeien op in armoede, anderen wonen in een regio met minder onderwijsmogelijkheden. Dat is niet alleen onrechtvaardig voor deze jongeren zelf, maar ook voor onze samenleving. Juist nu de vraag naar mbo-opgeleide vakmensen groot is, kunnen we het ons niet veroorloven talent onbenut te laten.

Met ruim 450.000 studenten is het mbo een belangrijke motor voor kansengelijkheid. Hier krijgen jongeren de kans hun talenten te ontdekken, zich verder te ontwikkelen en een plek te vinden op een arbeidsmarkt die staat te springen om vakmensen. Het mbo is bovendien toegankelijk voor studenten met uiteenlopende achtergronden. Ook zonder vooropleiding kunnen mensen instromen, bijvoorbeeld via een entree-opleiding. Dat biedt kansen aan jongeren die elders zijn vastgelopen, maar ook aan nieuwkomers die in Nederland een nieuwe start maken.

In gesprekken met studenten realiseer ik mij telkens opnieuw dat kansengelijkheid niet vanzelf ontstaat. Het vraagt om

bewuste keuzes, gerichte investeringen en concrete maatregelen. Gelukkig zien we steeds meer initiatieven die daadwerkelijk verschil maken.

Een goed voorbeeld is het Stagepact MBO. Scholen, werkgevers en overheid werken daarin samen aan eerlijkere en toegankelijkere stages. In de regio Arnhem-Nijmegen kreeg dat extra vorm met het Lifeport Regionaal Stagepact. Daarmee zetten onderwijsinstellingen, bedrijven en overheden gezamenlijk stappen naar gelijke kansen en kwalitatief sterke mbo-stages. Dat is belangrijk, want een stage is vaak de eerste stap richting een baan. Daarom wordt steeds vaker gewerkt met stagematching, waarbij motivatie, vakmanschap en potentieel

zwaarder wegen dan netwerk, achternaam of eerste indruk.

Ook de aanpak van stagediscriminatie blijft noodzakelijk. Studenten moeten erop kunnen vertrouwen dat zij worden beoordeeld op hun kwaliteiten en inzet. Dat vraagt om duidelijke afspraken én een cultuur waarin werkgevers, scholen en studenten elkaar aanspreken op hun verantwoordelijkheid.

Daarnaast is goede begeleiding onmisbaar. Een mooi voorbeeld zijn de Leefstijlhuizen van ROC Rijn IJssel. Op vier pilotlocaties kunnen studenten laagdrempelig terecht voor ondersteuning en activiteiten die bijdragen aan hun fysieke en mentale gezondheid. Door onderwijs,

begeleiding en welzijn met elkaar te verbinden, krijgen studenten meer ruimte om zich optimaal te ontwikkelen.

Juist nu personeelstekorten toenemen, moeten we blijven investeren in deze kracht van het mbo. Niet alleen vanuit economisch perspectief, maar vooral vanuit een maatschappelijke overtuiging. Talent is in Nederland gelijk verdeeld. Kansen zijn dat nog niet. Het mbo laat iedere dag zien dat die kloof kleiner kan worden, met concrete mogelijkheden, persoonlijke begeleiding en vertrouwen in wat mensen kunnen bereiken. Dat is de essentie van kansengelijkheid.

Adnan Tekin
Voorzitter MBO Raad

Oorlogsbronnen.nl vertelt het verhaal

Geallieerden

Bevrijding

Tweede Wereldoorlog

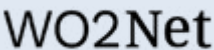
Eindhoven

Breng de Tweede Wereldoorlog dichtbij met brieven, foto's of dagboekfragmenten.

Verrijk je lessen met authentieke bronnen van de Tweede Wereldoorlog op [Oorlogsbronnen.nl](https://oorlogsbronnen.nl).

www.oorlogsbronnen.nl/onderwijs

Beschikbaar op:

Advertentie

Wegwijs in onderwijsdata

Grip op je onderwijssturing?

Waizer brengt jouw onderwijsdata samen in één integrale planning-en-controltool. Zo beschik je altijd over actuele inzichten én ondersteuning bij het volledige proces.

Bij Waizer combineren we technologie met implementatie, advies en training. Zo haal je meer uit je data én houd je grip op wat écht belangrijk is.

Begroten

Totaal budget € 2.450.000
Besteed € 1.650.000

67%

Monitoren & analyseren

Leerlingtevredenheid $\wedge$ 0,6 pt
8,3 / 10

+0.5

Communiceren & verantwoorden

Inspectierapportage **Compleet**

Budgetverantwoording **Te doen**

Plan een kennismaking
infotopics.nl/onderwijs

Waizer is een oplossing van
infotopics

WIL JIJ JE BLIJVEN ONTWIKKELEN EN JE ONDERWIJS STEEDS STERKER MAKEN?

KIES VOOR EEN MASTER AAN DE HAN. BEKIJK HIER HET AANBOD EN BEZOEK DE OPEN AVOND OP 25 NOVEMBER.

**WERK AAN
JE GELUK
BLIJF LEREN**

HAN_UNIVERSITY
OF APPLIED SCIENCES

NATIONALE ONDERWIJS STAD 2026 ARNHEM

GROEIEN DOEN WE SAMEN

IN ARNHEM IS DE WERELD JE KLASLOKAAL

In Arnhem ontdekken kinderen en jongeren de wereld niet alleen uit boeken, maar ook daarbuiten. In musea, op sportvelden, in theaters, bedrijven, buurthuizen, parken en natuurgebieden. Hier wordt geleerd door te doen, te ontmoeten, te onderzoeken en te ervaren.

Dat gebeurt niet vanzelf. Het is het resultaat van een stad waarin onderwijs, kinderopvang, cultuur, sport, bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en overheid samen optrekken. Omdat we geloven dat kinderen meer nodig hebben dan taal en

rekenen alleen. Ze moeten hun talenten kunnen ontdekken, leren samenwerken, creatief leren denken en ervaren hoe de wereld om hen heen werkt.

Dat zie je overal terug. Van peuters die spelenderwijs hun eerste stappen zetten, tot studenten die werken aan oplossingen voor vraagstukken rond duurzaamheid, technologie en gezondheid. Van leerlingen die kennismaken met kunst en cultuur, tot jongeren die hun plek vinden in de samenleving dankzij de inzet van betrokken onderwijsprofessionals.

In Arnhem zijn we daar trots op. Omdat we elke dag zien wat er mogelijk wordt wanneer mensen samenwerken rondom de ontwikkeling van kinderen en jongeren.

**WANT GROEIEN
DOE JE NIET ALLEEN.
GROEIEN DOEN
WE SAMEN.**

Arnhem Stadsgedicht

In Arnhem kun je
zoeken en je vindt het
hier dan allemaal

Als je een bloem wil laten bloeien
geef je meer dan enkel water;
als je een plant wil laten groeien
werk je nu al aan haar later

Je zet je deuren open
en je haalt de zon naar binnen
je schoffelt en verpot – je
zegt de allermooiste zinnen

Je haalt de muren naar beneden
haalt wat buiten is naar binnen;
haalt wat binnen is naar buiten
om aan groei te gaan beginnen

Je begrijpt het hele plaatje
– het is allemaal verbonden
om voor groei te kunnen zorgen
zul je wortels gaan doorgronden

En dat is wat we hier doen:
met de leerling, met de scholen
met de stad en haar omgeving;
de maatschappij en haar symbolen

Hier doen we het samen
denken verder dan het klaslokaal
– in Arnhem kun je zoeken en
je vindt het hier dan allemaal

In de mensen, in gebouwen,
in verhalen en musea
in de burens ver geboren -
van Gabon tot Eritrea

In culturen, in de huizen,
in de kunsten, in het eten
in de teksten op de muren
in verleden dat we weten

De wereld is je klaslokaal
– in Arnhem is dat zeker:
de wijk is hier je leraar
en je burens zijn ook spreker

Je schooldag is hier rijker
en je wijk is hier je schoolplein
je verleden is een meester
en de toekomst is je goudmijn

Arnhem kent haar wortels;
wil de volgende bereiken
met schoffels en met gieters
onze leerlingen verrijken

Daar nemen we geen maand voor
nee, we kiezen voor een jaar
– zo krijg je doelen die we stellen
toch veel beter voor elkaar

Zo krijg je wortels in de grond en
krijg je waarlijk samen groeien
– kun je klassen in een land
tot beste burgers op doen bloeien

Dus je zet de deuren open
en je haalt de zon naar binnen
en je schoffelt en verpot – je
zegt de allermooiste zinnen

Je haalt de muren naar beneden
haalt wat buiten is naar binnen;
haalt wat binnen is naar buiten
om aan groei te gaan beginnen

Hier doen we het samen
denken verder dan het klaslokaal
– in Arnhem kun je zoeken en
je vindt het hier dan allemaal.

– Jesse Laport (2026)

COLUMN //////////////////////////////////////

Onderwijs is meer dan rekenen en taal

Onderwijs gaat over veel meer dan cijfers en letters. Het is meer dan leren lezen, schrijven en rekenen. Natuurlijk, zulke basisvaardigheden zijn belangrijk. Ze geven kinderen een start. Maar het is slechts het begin. Want kinderen groeien op in een wereld die snel verandert. Een wereld die vraagt om nieuwsgierigheid, veerkracht en vertrouwen in jezelf.

In Arnhem kijken we daarom bewust breder naar onderwijs. Wij zien school als een plek waar kinderen ontdekken wie ze zijn. Waar zij leren wat hun talenten zijn en hoe ze die kunnen gebruiken. Niet alleen met het hoofd, maar ook met het hart en de handen. Dat gebeurt elke dag, in de klas en daarbuiten.

Een mooi voorbeeld zijn de schoolmoestuinen. Daar leren kinderen door te doen. Ze zaaien, verzorgen en oogsten. Ze zien dat iets tijd nodig heeft om te groeien. Ze leren samenwerken en verantwoordelijkheid nemen. Tegelijk oefenen ze met taal, rekenen en plannen. Het leren wordt zichtbaar en voelbaar. En vooral leuk.

Ook de Rijke Schooldag laat zien wat breed onderwijs kan betekenen. Tijdens zo'n dag maken kinderen kennis met kunst, sport, muziek en sociale activiteiten. Ze ontdekken talenten waarvan ze misschien niet wisten dat ze die hadden. Ze bouwen zelfvertrouwen op en leren omgaan met anderen. Dat is geen extraatje. Het is hard nodig. Zeker voor kinderen voor wie kansen niet vanzelfsprekend zijn.

Wat ik wil zeggen is: leren stopt niet bij het schoolplein. De hele stad doet mee. In musea, parken, sportverenigingen en bij lokale bedrijven doen kinderen ervaringen op die ze meenemen voor later. De stad, de wereld wordt zo een verlengde van het klaslokaal.

Dit alles vraagt om mensen die elke dag het verschil willen maken. Leraren die weten hoe belangrijk hun rol is. Want als leraar help je kinderen niet alleen om sommen te maken of teksten te begrijpen. Je helpt hen om zichzelf te leren kennen. Om te ontdekken wat ze kunnen en wie ze willen zijn. Je bent iemand die mogelijkheden laat zien en vertrouwen geeft.

Daarom zijn we in Arnhem gestart met de campagne 'Word Toekomstmaker'. Want dat is wat leraren doen. Zij werken elke dag aan de toekomst van kinderen. En daarmee aan de toekomst van onze stad.

Onderwijs is niet alleen een voorbereiding op later of op werk. Het is oefenen met het leven zelf. De kans om je plek te vinden en iets van je leven te maken. En als leraar sta je daar middenin. Dat maakt dit werk zo waardevol. Dát is onze invulling van Arnhem Nationale Onderwijsstad 2026.

Nermina Kundić
Wethouder Onderwijs, Jeugdbeleid en Economie

DE STAD ALS KLASLOKAAL

Waarom Arnhemse scholen de muren afbreken

Leren is zoveel meer dan alleen kennis uit boeken. Kinderen in Arnhem leren ook in de natuur, in musea, op sportvelden, in buurten en samen met kunstenaars, bedrijven en vakmensen. De hele stad helpt mee aan hun ontwikkeling. Dat gebeurt bewust en stap voor stap. Niet als extraatje, maar als vast onderdeel van goed onderwijs. Want door samen te werken met de hele stad, worden leerlingen voorbereid op de wereld van morgen. "Wat Arnhem betreft wordt dit het nieuwe normaal voor ieder kind in Nederland."

MARTIJN ROUMEN (FLORES ONDERWIJS), JUTTA GROOSMAN (CLC ARNHEM PO)
EN MARJOLEIN TIJDINK (DELTA SCHOLENGROEP)

Kinderen van nu groeien op in een complexe wereld. Brede ontwikkeling vormt daarvoor een goede basis! Naast taal en rekenen hebben zij daarom ook andere vaardigheden nodig. Denk aan cultuur, beweging, technologie, natuur, gezondheid en creativiteit. Arnhem bouwt hier al jaren aan met scholen, schoolbesturen, maatschappelijke organisaties en de gemeente.

Samen vormen zij een sterk netwerk waarin ieder kind kansen krijgt om talenten te ontdekken en zich breed te ontwikkelen. Die aanpak hebben we vastgelegd in een manifest. In Arnhem leren kinderen niet alleen in de klas, maar in de hele stad!

Waarom brede ontwikkeling nodig is

De wereld verandert snel. Kinderen groeien op in een samenleving vol technologie, klimaatvragen en sociale uitdagingen. Hoofd, hart en handen zijn belangrijk in de wereld van morgen!. Kinderen moeten ook leren samenwerken, onderzoeken, creëren en keuzes maken. Daarom werken Arnhemse scholen vanuit één duidelijke overtuiging: ontwikkeling ontstaat in verbinding.

"Het gaat niet alleen over rekenen en taal", zegt bestuurder Sylvia Veltmaat van Flores Onderwijs. "Het gaat ook over andere talenten ontdekken bij jezelf. Voor geluk en welzijn, en dat leerlingen een stap kunnen zetten naar de samenleving. Brede ontwikkeling is geen extraatje, het is de basis voor een kansrijke toekomst voor ieder kind."

Foto Niek Michel

Die brede blik heeft effect. Kinderen zitten beter in hun vel. Ze ontdekken waar ze goed in zijn. En scholen merken dat leerlingen meer betrokken raken bij het onderwijs. Ook ouders en partners zien de opbrengst. Sportverenigingen bereiken kinderen makkelijker. Culturele instellingen worden onderdeel van het leren. En scholen hoeven niet alles alleen te doen.

"Als iedereen in zijn eigen hok blijft, gebeurt er niets", zegt voormalig Rozet-directeur Jenny Doest. "We gaan voor een bloeiend ecosysteem."

De stad als klaslokaal

Arnhem ondersteunt de brede ontwikkeling van leerlingen en de samenwerking tussen schoolbesturen en partners langs vier programmalijnen: Kunst, Cultuur & Maakonderwijs, Leren & Lesgeven met en over ICT, Bewegen, Gezondheid & Sport en Natuur, Duurzaamheid & Klimaat. Scholen werken daarbij samen met partners als Rozet, MakerCosmos, Sportbedrijf Arnhem, iXperium, de HAN en Natuurcentrum Arnhem.

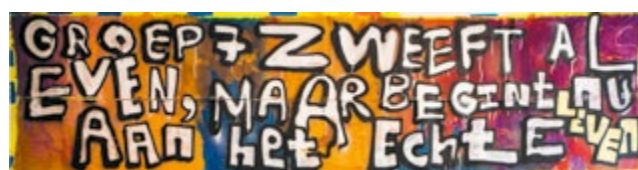
De kracht zit volgens betrokkenen in de nauwe samenwerking. Programmamanagers van CLC Arnhem PO verbinden scholen en partners met elkaar. Ze zorgen dat initiatieven niet los blijven staan, maar onderdeel worden van het curriculum.

"Wij zorgen ervoor dat iedereen dezelfde taal spreekt", staat centraal in de werkwijze van CLC Arnhem PO. Dat maakt het verschil. Geen losse workshop of eenmalige activiteit. De CLC programma's helpen scholen structureel om de stad de klas in te halen en omgekeerd.

Bekijk de website: www.clcarnhempo.nl

Foto's Niek Michel

Cultuur maakt leren betekenisvol

In Arnhem is cultuureducatie geen luxe. Het hoort bij de ontwikkeling van kinderen. Leerlingen bezoeken culturele instellingen als Muis, Introdans en Phion via het PR8 cultuurprogramma. Hierbij beleven leerlingen verschillende kunst disciplines. Daarnaast maken leerlingen op school theater, bouwen kunstwerken en werken met digitale technieken. Dit zorgt voor verdieping. Het is meer dan een leuk uitstapje; het is een vast onderdeel van hun leerroute. Dat doet iets met kinderen. Je ziet het bijvoorbeeld vaak bij verlegen kinderen. Als ze mogen dansen en zingen, worden ze ineens een heel ander kind.

'Op het toneel durf ik ineens heel veel te zeggen, in de klas ben ik meestal stil'

Op basisschool Het Mozaïek koppelden leerlingen lessen over DNA aan beeldende vorming. Ze bouwden DNA-structuren groot na met een kunstenaar. Daardoor werd abstracte kennis zichtbaar en tastbaar.

Maakonderwijs speelt hierin ook een belangrijke rol. In de maakplaats van MakerCosmos werken kinderen met 3D-printers, gereedschappen en technologie. Maar het gaat om meer dan techniek alleen. Maakonderwijs stimuleert niet alleen technische vaardigheden, maar ook creativiteit en innovatief denkvermogen.

Bewegen helpt kinderen leren

Ook bewegen is in Arnhem onderdeel van goed onderwijs. Het concept '2+1+2' zorgt ervoor dat kinderen dagelijks goed leren bewegen: op school, in de pauzes en na schooltijd. Dat werkt. Kinderen bewegen meer, komen met verschillende sporten in aanraking en ontwikkelen hun motoriek beter.

Foto Martijn van den Oever

Scholen zien nog iets anders gebeuren. "Als kinderen even de klas uit zijn, kunnen ze zich daarna beter concentreren", zegt programmamanager Kars Deutekom.

'Van rennen en buiten spelen krijg ik weer zin om te rekenen' – Leerling (8 jaar)

Een mooi voorbeeld is het hardloopp programma rond de Airborne Freedom Run. Wat begon als een losse activiteit groeide uit tot een stadsbreed programma met wijklopen, trainingen en samenwerking tussen scholen en buurten. Het aantal deelnemende kinderen groeide van 60 naar 900. Kinderen leerden daarbij ook over vrijheid en de herdenkingsactiviteiten in en rond Arnhem.

Digitale vaardigheden voor de toekomst

Technologie speelt een steeds grotere rol in het leven van kinderen. Daarom leren Arnhemse leerlingen niet alleen omgaan met digitale middelen, maar ook begrijpen hoe technologie werkt.

'Je wordt er rustig van en je leert samenwerken'

– Leerling Ziva uit groep 6 over een robotles

Foto G. Perez

In het iXperiumlab bouwen kinderen robots, werken ze met VR-brillen en leren ze programmeren. Maar ict gaat verder dan apparaten alleen. “Het gaat bij ict niet alleen om nieuwe middelen, maar ook om een nieuwe werkwijze”, zegt lector Marijke Kral. Kinderen ervaren bovendien dat technologie helpt om samen te werken.

Leren in en van de natuur

Ook natuuronderwijs krijgt in Arnhem veel ruimte. Kinderen gaan naar buiten, onderzoeken waterdieren, volgen tekenlessen in Meinerswijk en leren hoe ecosystemen werken.

Het project RijnReizigers van de Pastoor van Arsschool laat zien hoe krachtig dat kan zijn. Leerlingen ontdekken dat de natuur altijd in beweging is. Ze verbinden taal, rekenen, kunst en wetenschap met ervaringen buiten.

“Kinderen voelen zich van nature verbonden met het andere leven”, zegt directeur Monique Verstraten van Natuurcentrum Arnhem.

Voor leerling Johan uit groep 8 maakte het project zelfs zoveel indruk dat het invloed had op zijn keuze voor de middelbare school.

Dit kan iedere school doen

De Arnhemse aanpak vraagt samenwerking, vertrouwen en een lange adem. Het laat ook zien dat brede ontwikkeling haalbaar is. Niet alleen in Arnhem, maar overal in Nederland.

De belangrijkste les? Begin samen! Zoek partners in de stad. Verbind onderwijs aan de wereld buiten school. Maak ruimte voor cultuur, natuur, technologie en beweging. Niet als losse projecten, maar als onderdeel van het dagelijks leren.

Arnhem laat zien dat dit werkt

Het toekomstbeeld van Arnhem is helder: brede ontwikkeling is onze standaard. Ieder kind telt en ieder talent doet ertoe. De Arnhemse droom is dat elke leerling in Nederland de kans krijgt om zich optimaal te ontwikkelen tot een bewuste wereldburger die leert van en met de omgeving.

Bestuurder Peter Dooijeweerd van Delta Scholengroep: “Samenwerken is soms best moeilijk, maar ook zo de moeite waard. Het kost energie en er gaat weleens wat mis, maar het levert veel op en is enorm motiverend. Juist het netwerk van alle samenwerkende partijen is de motor achter de boot.”

Foto's Susanne Reuling

De Arnhemse aanpak laat zien dat het kan. Door muren tussen school en stad af te breken, creëren we een leeromgeving waarin elk kind gelijke kansen krijgt om zich breed te ontwikkelen. Het is tijd dat dit ‘nieuwe normaal’ in Nederland de standaard wordt. Want opgroeien van een kind is zoveel meer dan kennis alleen.

Hulp nodig of meer weten over de programma's van CLC Arnhem PO?
Lees het magazine via de QR-code of ga naar www.clcarnhempo.nl.

MEER WETEN?
KLIK HIER

VROEG BEGINNEN LOONT

Samen werken aan gelijke kansen in Arnhem

De eerste levensjaren van een kind zijn cruciaal. Wat er dan wel of juist niet gebeurt heeft een leven lang effect. Arnhem weet dat, en handelt daarnaar.

CARLIJN SCHEPERS - STICHTING PAS

Stel je voor: twee peuters, even nieuwsgierig, even vol energie. De een groeit op in een omgeving vol verhalen en boeken. De ander hoort thuis nauwelijks Nederlands. Tegen de tijd dat ze allebei de basisschool binnenstappen, is het verschil al zichtbaar. Niet omdat het ene kind slimmer is, maar omdat de omgeving het verschil maakt.

Precies daar begint het werk van Stichting PAS, in samenwerking met gemeente Arnhem, kinderopvangorganisaties, scholen, jeugdgezondheidszorg en allerlei partners.

Ongelijk investeren

Stichting PAS is het centrum voor kansengelijkheid en inclusie in Arnhem. De aanpak: ongelijk investeren voor gelijke kansen. Kinderen die meer nodig hebben, krijgen meer. Dat begint al bij het consultatiebureau, waar de jeugdverpleegkundige bij het 18-maandenhuisbezoek ouders informeert over Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE). Zo worden gezinnen vroeg bereikt, met een warme overdracht naar de peuteropvang als volgende stap.

Op peuteropvanglocaties krijgen kinderen vervolgens een rijk en stimulerend aanbod. Er is aandacht voor taal, spel, bewegen en sociaal-emotionele ontwikkeling. Extra ondersteuning is dichtbij aanwezig, bijvoorbeeld via Coaches Passende kinderopvang, logopedisten van Stichting PAS of een derde pedagogisch professional. Daarmee ontstaat ruimte om kinderen die extra begeleiding kunnen gebruiken vroeg te signaleren en gericht te helpen.

Ouders als partner

Ook ouders spelen een belangrijke rol. In ouder-kindactiviteiten ontdekken ouders hoe zij thuis op een speelse manier taal en ontwikkeling kunnen stimuleren. Initiatieven als Thuis in Taal en ouder-kindworkshops zorgen niet alleen voor meer taalrijkdom thuis, maar versterken ook het con-

tact tussen ouders, opvang en school. Hierin zijn de intermediairs van Stichting PAS ook een onmisbare schakel.

Samenwerken

De kracht van de Arnhemse aanpak zit in de samenhang. De stad kiest bewust voor een gezamenlijke aanpak rondom het jonge kind. Professionals uit verschillende organisaties weten elkaar snel te vinden en versterken elkaar in de praktijk. Dankzij warme overdrachten tussen peuteropvang en basisschool ontstaat een doorgaande lijn waarin kinderen zich veilig en vertrouwd kunnen ontwikkelen. De Weekendschool en Zomerschool van Stichting PAS zorgen dat leren ook buiten schooltijd doorgaat.

Kansengelijkheid vraagt om samenwerken, luisteren en vroeg beginnen. Arnhem laat zien dat dit werkt. Door als stad verantwoordelijkheid te nemen voor de toekomst van kinderen. Zo wil Stichting PAS samen met alle partners van Arnhem een plek maken waar elk kind dezelfde kansen krijgt, ongeacht waar het is geboren.

Meer info over Stichting PAS?
Scan de QR-code voor alle informatie.

MEER WETEN?
KLIK HIER

Colofon

Organisatie:

Arnhem Nationale Onderwijsstad 2026 is een samenwerking tussen Citymarketing Arnhem, Gemeente Arnhem, Arnhemse onderwijsinstellingen, maatschappelijke partners en Stichting Nationale Onderwijsweek.

Teksten:

Flores Onderwijs, Delta Scholengroep, de Onderwijsspecialisten, Kentalis College, COG, Quadraam, Rijn IJssel, Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, ArtEZ, Hogeschool Van Hall Larenstein, Stichting PAS, Nationaal Programma Arnhem-Oost, CITO, Gemeente Arnhem, Rozet, PU en AMsupport.

SAMEN BOUWEN AAN INCLUSIEF ONDERWIJS

De Onderwijsspecialisten is een organisatie van 30 scholen voor gespecialiseerd onderwijs. We bouwen aan inclusieve leeromgevingen: plekken waar alle kinderen en jongeren, dichtbij huis, volwaardig en gelijkwaardig toegang hebben tot onderwijs. Samen met leerlingen, ouders, onderwijs- en zorgprofessionals, bedrijven en buurtbewoners. Onze missie: voor ieder kind een volwaardige plek in de samenleving.

LAURA BIJSTERVELD, ESTHER MOLENAAR

Met de stem van leerlingen

We weten dat dit alleen slaagt als we goed luisteren naar onze leerlingen. Hun ervaringen laten zien wat werkt én wat nodig is in de praktijk. Daarom delen we het perspectief van Didi.

Zonder oordeel

Op Mariëndaal (vso) in Arnhem zit de enthousiaste Didi (14, havo 2) tussen haar vrienden. Ze is voorzitter van de leerlingenraad, speelt gitaar, maakt armbandjes en gaat graag met vrienden naar de stad.

Didi heeft ADHD en autisme. Op haar vorige school voelde ze zich vaak anders. Op Mariëndaal is ze niet de uitzondering. "Iedereen begrijpt me hier zonder oordeel. Dat vind ik het fijnst." Die veiligheid geeft haar ruimte om te groeien. Daarom bouwen we aan een veilige leeromgeving waarin verschillen normaal zijn.

Inclusie: kansen én vragen

Didi ziet dat inclusief onderwijs kansen biedt, maar heeft ook vragen. "Het is goed bedoeld, maar werkt het voor iedereen?"

Als je een groep leerlingen in het reguliere onderwijs zet, worden ze al snel gezien als 'het rare klasje'. Mengen kan helpen, maar alleen onder de juiste voorwaarden. "Als klassen te groot zijn of er weinig begeleiding is, kan het misgaan. Voor sommige leerlingen is er echt maatwerk nodig."

Tijdens een bezoek aan een reguliere school merkte ze hoe groot en druk het kan zijn. "Dan vraag ik me af: is er genoeg ondersteuning? Wordt er echt gekeken naar wat een leerling nodig heeft?"

Voor Didi is de kern van inclusie helder. "Inclusief betekent dat iedereen mee mag doen, zonder zich een last te voelen."

Inclusie werkt volgens De Onderwijsspecialisten alleen wanneer er sprake is van passende ondersteuning en maatwerk voor iedere leerling. Voor ons betekent dit dat op elke school en in iedere klas elke leerling gezien en gehoord wordt.

Bruggen bouwen

Didi is ook actief betrokken als lid van 'Stem van de vso-leerling'. Samen

Didi (voorzitter leerlingenraad Mariëndaal vso)

dachten ze mee over respect, rechten en praktische schoolzaken.

Ze ziet ook kansen om bruggen te bouwen. "Ik denk dat we veel van elkaar kunnen leren, bijvoorbeeld door samen te werken met reguliere leerlingenraden." Het is essentieel dat leerlingen actief meepraten over inclusief onderwijs.

Anders reageren als kracht

Didi: "Ik kan laten zien hoe het is om soms anders te reageren. Dan snappen anderen het beter en gaan ze misschien anders met je om." Haar autisme is vaak haar kracht. "Ik neem anderen graag mee in wat ik interessant vind. Ik ben gewoon mezelf en dat is goed zo."

Aula van Mariëndaal vso

Foto Ingrid Joppe

KENTALIS GEEFT INCLUSIEF ONDERWIJS IN ARNHEM STEEDS MEER VORM

GERDA GORTER

Kentalis biedt speciaal (voortgezet) onderwijs en ondersteuning in heel Nederland. In de regio Arnhem werken we intensief samen met onderwijsbesturen in het primair, voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs om inclusief onderwijs concreter vorm te geven. Voor leerlingen/studenten met een taalontwikkelingsstoornis of die doof en slechthorend zijn zoeken wij actief aansluiting bij reguliere scholen en bieden wij ambulante begeleiding en expertise in de scholen. Door maatwerk op basis van de ondersteuningsbehoefte bereiden we samen leerlingen/studenten voor op hun plek in de maatschappij: de wereld is hun klaslokaal.

Inclusie betekent voor ons dat we onze kennis inzetten voor alle leerlingen, met toegankelijke communicatie en aandacht voor persoonsvorming. Samen met reguliere partners bundelen we expertise, vergroten we zelfstandigheid en bieden we leerlingen een stevig fundament voor hun toekomst.

Uit de praktijk

Een voorbeeld uit de praktijk is de samenwerking met kindcentrum de Werf in Arnhem. Directeur Sonja Bruggeman vertelt hier meer over. "De samenwerking met Kentalis levert expertise in de school op. Expertise die dichtbij is

Copyright: Kentalis. Kentalis werkt samen met kindcentrum de Werf in Arnhem. "De samenwerking levert expertise in de school op."

georganiseerd en beschikbaar is voor het hele team; voor alle onderwijsprofessionals op de Werf. Tevens laagdrempelig omdat er vaste Kentalis-collega's binnen de school werken. Zij kunnen daardoor ook kansen zien op de Werf om hun expertise toe te voegen aan de school. Kentalis doet het er niet naast, maar samen met de school en de onderwijsprofes-

sionals van de Werf. Ook de leerlingen van de Werf voelen dat de activiteiten van Kentalis onderdeel zijn van de school."

Wat is er nodig om iedere leerling mee te laten doen?

"Het aanbod en expertise naar de leerling brengen. Doelen zijn voor iedereen, maar de

weg ernaartoe mag verschillen. Hierin moeten er soms keuzes gemaakt worden op kindniveau en groepsniveau. Maar ook nadenken over wat we niet meer gaan doen."

Integraal organiseren vindt Sonja hier een belangrijke factor in. De professional, expert moet in en rond de klas georganiseerd zijn en in de school.

Wat kunnen we nog leren als het gaat om inclusief onderwijs?

"Ieder kind uit deze wijk moet kunnen kiezen voor de Werf. Het heeft te maken met de goede mindset om voor ieder kind een passend aanbod te realiseren en expertise daarop in te laten vliegen en naar de school te brengen.

Als je één stap mocht zetten om het onderwijs in Arnhem inclusiever te maken, wat zou dat zijn?

"De tijd nemen om een goede inrichtingsvorm te kiezen om specialistische kennis goed te laten landen binnen de scholen. Dit vraagt om experimenteren, bijstellen, gesprekken voeren en samen een plan/richting bepalen. Je moet anders durven kijken. Ik gun het onderwijsprofessionals om van en met elkaar te leren om het onderwijs toegankelijk te maken voor iedere leerling."

ONDERNEMERSLAB ARNHEM VERBINDT MBO, HBO EN HET WERKVELD

CHANTAL WIEGERS - ROC RIJN IJSSEL

Hoe bereiden we studenten voor op een toekomst waarin verandering de enige zekerheid is? In Arnhem gebeurt dat steeds vaker buiten de muren van het traditionele klaslokaal, de wereld is immers je klaslokaal. In het OndernemersLab Arnhem werken studenten van Rijn IJssel en HAN University of Applied Sciences samen aan echte vraagstukken van ondernemers en organisaties uit de regio.

Het OndernemersLab Arnhem is gevestigd in het centrum van Arnhem en vormt een ontmoetingsplek waar onderwijs, ondernemerschap en innovatie samenkomen. Studenten, docenten, onderzoekers en bedrijven werken er multidisciplinair aan thema's als duurzaamheid, digitalisering, circulariteit en maatschappelijke impact.

De kracht van het lab zit in de praktijkgerichte aanpak. Studenten werken niet met fictieve cases, maar met actuele uitdagingen uit het regionale bedrijfsleven. Dat kan leiden

'Studenten vinden altijd leuker om aan vragen te werken die er echt toe doen. Als ze weten dat er ook echt gebruik gemaakt wordt van de resultaten die zij leveren dan is de inzet en professionaliteit van het eindresultaat een stuk groter dan bij voorbeeldcases.'

– Rogier Moed - Manager Onderwijs Business School, Rijn IJssel

tot een nieuw businessmodel, een prototype of zelfs een startupconcept. Daarbij leren studenten niet alleen vakinhoudelijk werken, maar ontwikkelen zij ook vaardigheden als samenwerken, initiatief nemen en ondernemend denken.

Voor zowel Rijn IJssel als de HAN University of Applied Sciences sluit deze manier van leren aan bij een bredere onderwijsontwikkeling waarin praktijkervaring en regionale samenwerking steeds belangrijker worden. Ook ondernemers profiteren van de samenwerking. Zij krijgen toegang tot jong talent, frisse ideeën en nieuwe perspectieven op vraagstukken rondom innovatie, verduurzaming en digitalisering. Daarmee ontstaat een leeromgeving waarin onderwijs en regio elkaar direct versterken.

Het OndernemersLab laat zien hoe mbo en hbo elkaar kunnen aanvullen in een gezamenlijke leeromgeving. Studenten leren van én met elkaar, terwijl ze tegelijk bijdragen aan de toekomst van Arnhem en de regio.

'De studenten werken samen aan uiteenlopende competenties. Van brainstormen tot presenteren. Van onderzoeken en analyseren tot het maken van het uiteindelijke concept. Samen komen ze tot de meest innovatieve ideeën!'

– Jeroen van den Hoogen - Impactdeveloper Ondernemerschap, HAN University of Applied Sciences

'Hier leren studenten niet alleen over ondernemen, maar vooral hoe zij zelf impact kunnen maken'

– Rogier Moed - Manager Onderwijs Business School, Rijn IJssel

INTERN SAMENWERKEN

Buddy-project @ Thomas a Kempis College

Bovenbouw-leerlingen met talent (en passie) voor een bepaald vak geven bijles aan onderbouw-leerlingen die juist moeite hebben met het betreffende vak. Samen leren en een groei doormaken. Er vindt hierdoor op het Thomas a Kempis College niet alleen onderlinge kennisoverdracht plaats, ook qua houding en gedrag maken leerlingen hierdoor een ontwikkeling door.

EXTERN SAMENWERKEN

LEV! @ Leerpark Arnhem

Met dit naschoolse activiteitenprogramma, gericht op ontdekken en doen, krijgen Leerpark Arnhem-leerlingen vanaf schooljaar '26/'27 na schooltijd de kans om deel te nemen aan sportieve, creatieve en technische activiteiten. Door de dingen zelf te ervaren en uit te proberen, ontdekken zij waar hun interesses en talenten liggen. Het programma draagt bij aan brede ontwikkeling, gelijke kansen, talentbewustwording en plezier in leren, zonder dat het voelt als extra lestijd. LEV: Leren, Ervaren en Verrassen. Het komt voort uit het initiatief De Rijke Schooldag van het Nationaal Programma Arnhem-Oost (NPAO) en stimuleert samenwerkingen in de regio om tot een doorlopend aantrekkelijk programma-aanbod te komen.

De kracht van samenwerking: op school en in de stad

Goed onderwijs maak je samen. Binnen onze scholen leren leerlingen van en met elkaar en ontdekken ze hun talenten. Samen met partners uit de regio, van sport en cultuur tot techniek en jongerenwerk, creëren we kansen om ook buiten het klaslokaal te groeien. Zo bouwen we aan onderwijs dat verbindt, inspireert en voorbereidt op de wereld van morgen.

INTERN SAMENWERKEN

Buddy-project @ Stedelijk Gymnasium Arnhem

Op het Stedelijk Gymnasium Arnhem begeleiden bovenbouwleerlingen eersteklassers tijdens hun eerste jaar op school. Dankzij het buddyproject krijgen nieuwe leerlingen een warm welkom en een vertrouwd aanspreekpunt. Zo ontstaat een schoolcultuur waarin leerlingen naar elkaar omkijken, verantwoordelijkheid nemen en samen groeien.

EXTERN SAMENWERKEN

Chill & Skill @ Maarten van Rossem en Olympus College

Chill & Skill is een initiatief van het Maarten van Rossem en het Olympus College in Arnhem-Zuid. Met dit naschoolse programma bieden de scholen leerlingen een veilige plek om te leren, sporten, koken of ontspannen. Samen met jongerenwerkers, het Nationaal Programma Arnhem-Oost en AM Support organiseren de scholen diverse activiteiten. Door deze samenwerking vergroten we de ontwikkelkansen van jongeren en bouwen we aan een sterke verbinding tussen school, vrije tijd en de wijk.

COG is de overkoepelende stichting van de 7 aangesloten scholen in Arnhem, Velp, Ede en Veenendaal. Onze scholen hebben elk een eigen karakter en bieden kleinschalige betrokken leergemeenschappen.

Quadraam is één van de grotere onderwijsbesturen van Nederland. We bieden voortgezet onderwijs op 14 scholen in Arnhem, De Liemers en Overbetuwe - van praktijkonderwijs tot gymnasium. Onze scholen hebben een gedeelde ambitie: 'Elke leerling tot leren brengen'.

Tien uur extra ontwikkeltijd: ZO BOUWT ARNHEM-OOST AAN DE RIJKE SCHOOLDAG

In Arnhem-Oost werken scholen en maatschappelijke partners aan een ambitieuze doelstelling: ieder kind en jongere structureel tien uur extra ontwikkeltijd per week bieden, in een rijke leeromgeving waarin onderwijs, sport, cultuur, natuur en talentontwikkeling samenkomen. De Rijke Schooldag vormt daarmee een belangrijke bouwsteen van de bredere beweging van het Nationaal Programma Arnhem-Oost om kinderen meer kansen te bieden om zich te ontwikkelen.

Die gezamenlijke inzet is hard nodig. In de vijf wijken van Arnhem-Oost groeit een aanzienlijk deel van de kinderen op in gezinnen die te maken hebben met bestaansonzekerheid, zoals armoede, gezondheidsproblemen en kwetsbare woonomstandigheden. Dat heeft invloed op de kansen die kinderen krijgen. Tegelijkertijd is er een enorme kracht aanwezig in de wijken: betrokken scholen, actieve bewoners, maatschappelijke organisaties en professionals die zich dagelijks inzetten voor de ontwikkeling van kinderen en jongeren.

In Arnhem-Oost wordt gewerkt vanuit het principe van de Pedagogische Wijk. Want leren gebeurt niet alleen in de klas. Kinderen ontwikkelen zich overal: thuis, op het sportveld, in de buurt en tijdens activiteiten na schooltijd. Vanuit die overtuiging werken alle basisscholen en middelbare scholen in Arnhem-Oost toe naar een gezamenlijke ambitie: structureel tien uur extra ontwikkeltijd per week voor ieder kind.

Een rijkere omgeving om op te groeien

De Rijke Schooldag biedt kinderen extra mogelijkheden om zich breed te ontwikkelen. Sport, cultuur, techniek, natuur, burgerschap, talentontwikkeling en huiswerkondersteuning krijgen een vaste plek rondom de schooldag. Daardoor ontstaat een omgeving waarin kinderen nieuwe ervaringen opdoen, vaardigheden ontwikkelen en ontdekken waar hun talenten liggen.

De aanpak past binnen de gedachte van de Pedagogische Wijk, een beweging waarin scholen, ouders, maatschappelijke organisaties en bewoners samen verantwoordelijkheid nemen voor het opgroeien van kinderen en jongeren. Niet het systeem staat centraal, maar het kind en de omgeving waarin het opgroeit.

Wat kinderen en jongeren thuis, op school en in de wijk mee maken, werkt door in hoe zij leren, zich gedragen en naar zichzelf kijken. Door die werelden beter met elkaar te verbinden ontstaat een sterk netwerk rondom kinderen en gezinnen.

Die extra activiteiten na schooltijd werken vaak door op meerdere terreinen tegelijk. Wanneer kinderen langer op school blijven voor activiteiten of ondersteuning, ontstaat meer rust en ruimte thuis. Voor kinderen betekent het extra kansen om zich te ontwikkelen.

Hugo de Groot school laat zien wat mogelijk is

Een inspirerend voorbeeld van de Rijke Schooldag is te vinden op de Hugo de Groot school in het Arnhemse Broek. Wat enkele jaren geleden begon met drie activiteiten na schooltijd, is inmiddels uitgegroeid tot een uitgebreid programma met tientallen activiteiten per week. Schoolleider Miranda Henkes herinnert zich de start nog goed. "Wij zijn een paar jaar geleden klein begonnen met drie activiteiten dankzij de coronagelden. De keuze om wel of niet mee te doen is aan de ouders en kinderen. Wij wilden het zo leuk maken dat iedereen erbij wil zijn."

Van de ongeveer 250 leerlingen op de school nemen inmiddels ruim 200 kinderen deel aan de Rijke Schooldag. Het aanbod varieert van sportactiviteiten en kooklessen tot excursies, ontbijtvoorzieningen en een warme maaltijd. Daarnaast is er intensieve huiswerkbegeleiding via de Hugo University, een samenwerking tussen de school en jongerenwerkorganisatie Presikhaaf University. Directeur-bestuurder Melvin Kolf van Presikhaaf University was vanaf het begin betrokken bij de ontwikkeling van dit programma. "Ik wil het maximale uit kinderen halen," zegt

hij. "Deze kinderen moeten dezelfde kansen krijgen als kinderen die een gemeente verderop wonen."

De kracht van rolmodellen

Binnen de Hugo University krijgen leerlingen meerdere keren per week professionele huiswerkbegeleiding. Een belangrijk onderdeel van het succes zit volgens Melvin in de mensen die de begeleiding verzorgen. "Onze begeleiders zijn rolmodellen voor de kinderen. Dat maakt dat ze er met veel plezier naartoe gaan."

Veel begeleiders kennen de wijk en begrijpen de leefwereld van de kinderen. Daardoor ontstaat herkenning en vertrouwen. Tegelijkertijd laten zij zien wat mogelijk is wanneer je je talenten ontwikkelt en kansen benut.

De resultaten worden steeds zichtbaarder

"Het zelfvertrouwen van de kinderen groeit," vertelt Melvin. "Daardoor kunnen ze steeds meer. We zien ook dat jongeren later iets willen terugdoen voor hun wijk. Sommigen solliciteren zelfs bij ons om zelf begeleiding te geven. Dan ontstaat een nieuwe generatie rolmodellen."

Ook Miranda ziet dagelijks wat de aanpak oplevert. "De kinderen willen erbij zijn, dat zien wij aan de inschrijvingen. We werken met vaste gezichten en langdurige activiteiten. Die structuur geeft kinderen vertrouwen." Daarnaast merkt zij dat de betrokkenheid van ouders groeit. "Goed contact met ouders is enorm belangrijk. We doen het samen."

Samen bouwen aan gelijke kansen

De Rijke Schooldag laat zien wat er mogelijk wordt wanneer onderwijs, welzijn, sport, cultuur en bewonersinitiatieven hun krachten bundelen. In Arnhem-Oost gebeurt dat niet vanuit losse projecten, maar vanuit een gezamenlijke visie op opgroeien.

De ambitie van tien uur extra ontwikkeltijd per week vraagt om samenwerking, investeringen en een lange adem. Maar de eerste resultaten laten zien dat die investering loont. Kinderen ontwikkelen meer zelfvertrouwen, ontdekken hun talenten en krijgen toegang tot ervaringen die anders niet vanzelfsprekend zouden zijn.

In Arnhem-Oost werken scholen en partners daar iedere dag aan, vanuit de overtuiging dat ieder kind recht heeft op dezelfde kansen om zich te ontwikkelen.

HOE ARNHEMSE HOGESCHOLEN BOUWEN AAN EEN CREATIEVE EN DUURZAME TOEKOMST

Sommige steden hebben iets bijzonders. Een energie die je voelt in de mensen, de ideeën en de manier waarop wordt samengewerkt. Arnhem is zo'n stad. Creativiteit, duurzaamheid, technologie en natuur komen hier samen in een omgeving waar onderwijs een belangrijke rol speelt in verandering en vernieuwing.

In en rond Arnhem werken HAN University of Applied Sciences, ArtEZ University of the Arts en Hogeschool Van Hall Larenstein dagelijks aan maatschappelijke vraagstukken. Niet alleen binnen de muren van de hogeschool, maar juist samen met bedrijven, overheden, organisaties en inwoners uit de regio. Daardoor leren studenten niet alleen uit boeken, maar vooral in de praktijk – midden in de samenleving.

Arnhem als voedingsbodemp voor vernieuwing
Arnhem heeft zich de afgelopen jaren ontwikkeld tot een stad waar innovatie zichtbaar is in het dagelijks leven. De stad staat bekend om duurzame energie, een sterke creatieve sector en de verbinding met natuur en landschap. Juist die combinatie maakt Arnhem een inspirerende plek voor studenten, docenten en onderwijsprofessionals.

Samen werken aan een slimme, schone en sociale toekomst
Hoe remmen we de opwarming van de aarde? Hoe zorgen we voor gelijke kansen in gezondheid en onderwijs? En hoe zetten we technologie slim in voor de samenleving? Het zijn vragen waar studenten, docenten en onderzoekers van de HAN dagelijks mee bezig zijn.

De energietransitie vraagt niet alleen om technische oplossingen, maar ook om samenwerking tussen verschillende vakgebieden. Studenten werken daarom aan projecten rondom duurzame mobiliteit, slimme energiesystemen en energiezuinige woningen. In living labs onderzoeken zij hoe innovaties echt toegepast kunnen worden in de regio.

HAN@Connectr is de hybride leeromgeving op Cleantech Park Arnhem, dé hotspot voor duurzaamheidsvraagstukken. 'Samenwerken aan minder CO₂' is hier de missie. Het is ook de plek waar student-start-ups hun eerste stappen zetten.

Digitale technologie verandert hoe we werken, leren en samenleven. Dat biedt kansen, maar vraagt ook om nieuwe kennis en vaardigheden van (toekomstige) onderwijsprofessionals. Daarom onderzoekt het iXperium Centre of Expertise Leren met ict hoe technologie – waaronder AI – kan bijdragen aan goed en toekomstbestendig onder-

Met de Smart Grid Table maken studenten zichtbaar hoe het energienet werkt.

wijs, zodat digitale geletterdheid en gepersonaliseerd leren met ict een vanzelfsprekende plek krijgen in het onderwijs van morgen.

Ben je als leraar ooit uitgeleerd? Je baan hoeft er niet tot aan je pensioen hetzelfde uit te zien. Educatie PRO biedt scholing voor mensen die al in het onderwijs werken én voor professionals die de overstap naar het onderwijs willen maken. Je bent tenslotte nooit uitgeleerd.

Bij de HAN stopt leren niet bij de muren van de hogeschool. 'De regio is onze campus' is dan ook het uitgangspunt. De regio Arnhem-Nijmegen – de Lifeportregio – vormt het speelveld waar studenten, docenten en professionals samenwerken aan echte vraagstukken. Juist daar groeien studenten uit tot wendbare professionals. Zo versterken onderwijs, onderzoek en werkveld elkaar – en groeit de regio mee.

Creativiteit met maatschappelijke impact
Bij ArtEZ draait creativiteit om meer dan ontwerpen alleen. Studenten worden uitgedaagd om kritisch naar de wereld van morgen te kijken en nieuwe perspectieven te ontwikkelen op maatschappelijke vraagstukken.

Bijvoorbeeld binnen de mode- en designopleidingen ontstaan inspirerende voorbeelden van jonge makers die duurzaamheid centraal stellen. Studenten experimenteren met gerecyclede materialen, biobased stoffen en vernieuwende productiemethoden die minder belastend zijn voor mens en milieu.

Arnhem speelt daarin een belangrijke rol. De stad heeft een sterke mode- en designcultuur waarin studenten, ontwerpers en creatieve ondernemers elkaar makkelijk vinden. Ideeën groeien daardoor verder dan het klaslokaal of atelier.

In het project Collectie Arnhem ontwikkelden studenten van de bachelor Fashion Design de collectie PLAY at YOUR OWN RiSk, gepresenteerd tijdens Paris Fashion Week. Onderzoek, experiment en verbeelding kwamen daarin samen.

Ook buiten de mode is ArtEZ zichtbaar in de stad. Studenten, docenten en alumni leveren een belangrijke bijdrage aan culturele evenementen zoals de Arnhemse Museumnacht. Zonder hen zou de Museumnacht er heel anders uitzien. Zo laat ArtEZ zien hoe creativiteit kan bijdragen aan vernieuwing, verbinding en maatschappelijke verandering.

Samen met bewoners maken studenten Arnhemse wijken groener en leefbaarder.

Groen denken en doen
Aan de rand van Arnhem, in Velp, werkt Hogeschool Van Hall Larenstein aan vraagstukken rond klimaat, natuur en leefomgeving. De hogeschool richt zich op thema's als waterbeheer, biodiversiteit, dierenwelzijn, voedselinnovatie en klimaatadaptatie.

Voor studenten is Arnhem daarbij een belangrijke leeromgeving. In en rondom de stad werken zij aan actuele vragen: hoe houden we steden leefbaar tijdens hete zomers? Hoe geven we ruimte aan water? Hoe maken we woonwijken groener en gezonder?

Studenten leren vooral door te doen. Samen met gemeenten, waterschappen, bewoners en bedrijven werken zij aan projecten in de regio.

Zo ontwikkelen studenten samen met bewoners van Malburgen en De Laar initiatieven om de wijken groener en leefbaarder te maken. "Je ziet direct voor wie en waarvoor je het doet."

De impact van dat onderwijs reikt verder dan Arnhem alleen. Veel studenten nemen hun kennis en ervaring later mee naar projecten elders in Nederland of zelfs internationaal. Maar de basis ligt vaak hier: in een stad waar natuur, innovatie en stedelijke ontwikkeling samenkomen.

Onderwijs als motor voor verbinding
Hoewel de drie hogescholen ieder hun eigen profiel hebben, delen ze dezelfde overtuiging: maatschappelijke uitdagingen los je niet alleen op.

Goed onderwijs draait vandaag niet alleen om kennis, maar ook om samenwerken, onderzoeken en blijven vernieuwen.

Arnhem brengt onderwijs, bedrijven, cultuur en inwoners samen in een omgeving waar ideeën direct in de praktijk worden gebracht. Want echte groei ontstaat niet alleen in de collegezaal, maar juist wanneer mensen samen bouwen aan de wereld van morgen.

HÉ TOEKOMSTMAKER! ZIE JE 'T AL VOOR JE IN ARNHEM?

De gemeente Arnhem en Arnhemse schoolbesturen zetten met de campagne 'Hé toekomstmaker! Zie je 't al voor je?' een krachtige stap in de aanpak van het groeiende personeelstekort in het onderwijs. Deze inzet komt voort uit de onderwijsagenda, waarin het versterken van Arnhem als aantrekkelijke stad voor onderwijsprofessionals een belangrijk speerpunt is. Onderwijs en kinderopvang zijn bovendien aangemerkt als kraptesectoren binnen de Arnhemse arbeidsmarktaanpak. Dat Arnhem in 2026 de titel Nationale Onderwijsstad draagt, maakt deze campagne extra betekenisvol en passend.

Van ambitie naar aanpak

De campagne is ontwikkeld in nauwe samenwerking met vier Arnhemse schoolbesturen (primair, voortgezet en speciaal onderwijs). Deze gezamenlijke aanpak

zorgde niet alleen voor een sterke, gedragen campagne, maar ook voor intensievere samenwerking tussen de schoolbesturen. Zij weten elkaar inmiddels beter te vinden, ook op andere thema's.

Inzichten uit de praktijk

Aan de basis ligt uitgebreid doelgroep- en arbeidsmarktonderzoek. Hieruit blijkt dat veel onderwijsprofessionals latent werkzoekend zijn en zich vooral oriënteren via online kanalen zoals sociale media, nieuws- en vacaturesites. Factoren als werkdruk, begeleiding, ontwikkelmogelijkheden en reistijd spelen een belangrijke rol in hun keuzes. Tegelijk is de belangrijkste drijfveer om in het onderwijs te werken de wens om van betekenis te zijn: bijdragen aan de ontwikkeling van leerlingen.

De toekomstmaker centraal

Op basis van deze inzichten is gekozen voor een campagne waarin niet de leerling,

maar de onderwijsprofessional centraal staat: de 'toekomstmaker'. Van docent tot onderwijsassistent en van conciërge tot schoolleider. Iedereen draagt bij aan de toekomst van leerlingen. Met herkenbare Arnhemse beelden en de vraag "Hé toekomstmaker! Zie je 't al voor je?" worden (toekomstige) professionals aangesproken via abri's in de stad en via online kanalen zoals LinkedIn en Instagram.

Zichtbaarheid en waardering

De campagne richt zich op het aantrekken van nieuwe professionals, het behouden van huidige medewerkers en het terughalen van uitstromers. Hoewel de campagne zich lokaal op Arnhem richt, laat deze ook landelijk zien hoe een stad samen met het onderwijsveld actief inzet op het versterken van de sector.

Op het moment van schrijven loopt de campagne nog en zijn er nog geen concrete resultaten beschikbaar. Wel zorgt de campagne voor zichtbaarheid, herkenning en waardering van het onderwijs in de stad. Juist die gezamenlijke promotie wordt door onderwijsorganisaties in Arnhem als zeer waardevol ervaren. In de toekomst kijken we of we ook regionaal, samen met de onderwijsregio's, activiteiten kunnen ontwikkelen die de scholen ondersteunen.

Meer weten over de campagne? Kijk op wordtoekomstmaker.nl

MEER WETEN? KLIK HIER

DE KRACHT VAN FORMATIEF HANDELEN

Leerwinst voor alle leerlingen en leraren op Arnhemse Flores-scholen

Dit artikel is een samenwerking tussen stichting Flores en Cito. Stichting Flores bestaat uit 33 basisscholen in Arnhem en Renkum, variërend in onderwijsconcept (bijv. Montessori, Jenaplan, Dalton) en leerlingpopulatie (bijv. Internationale school, nieuwkomersonderwijs en speciaal onderwijs). Cito helpt scholen scherper te krijgen waar leerlingen staan en wat ze nodig hebben: soms met een toets, vaker met onderzoek, kennis en samenwerking in de klas.

Waar deze scholen het over eens zijn: formatief handelen komt pas van de grond in een gezamenlijke leercultuur, waar leraren en leerlingen veilig fouten mogen maken en werk durven delen. Dat vraagt gedegen implementatie met deskundige kartrekkers; afgevaardigden van de geportretteerde scholen volgen bijvoorbeeld de opleiding tot expert formatief handelen bij de Flores Academie, verzorgd door Toetsrevolutie. En het moet stevig verankerd zijn in de visie van de school en de mindset van de leraren.

Formatief handelen draait om één ding: continu weten waar leerlingen staan en daar meteen naar handelen. Dat vraagt om heldere leerdoelen, korte checks en gerichte feedback, in een omgeving waar fouten maken mag. Leerlingen zijn actief eigenaar van hun leerproces. Leraren sturen dat proces via curriculumkeuzes, bijpassende leeractiviteiten en checkmomenten, vooraf samen met collega's uitgedacht. Zo volgt hun handelen logisch uit de resultaten. Binnen stichting Flores werkt formatief handelen voor het leren van leerlingen én leraren, op scholen met uiteenlopende leerlingpopulaties en onderwijsconcepten. Het sluit aan bij twee overtuigingen van Flores: 'ieder kind kan alles leren' en 'kinderen leren het meest van samenwerkende en lerende professionals'.

Kun je niet wachten om nog meer gebruik te maken van de kracht van formatief handelen? Enkele tips voor nu:

- Breng per les focus aan: kies één concreet leerdoel en maak dit expliciet voor leerlingen
- Laat alle leerlingen actief bezig zijn met de stof en maak ze mede-eigenaar van hun leerproces
- Werk aan een 'growth mindset' bij leerlingen
- Check vaak wat er geleerd is, met korte werkvormen zoals wisbordjes en diagnostische vragen
- Koppel feedback aan leerlijnen: ken de bouwstenen om de logische vervolgstap te bepalen
- Werk in een leerteam van leraren: deel ervaringen en plan vaste tijd voor reflectie en samenwerking

Nieuwsgierig hoe dat eruitziet? Scan de QR-code voor portretten van zes Flores-scholen: Het Mozaïek, AMS, De Klimboom, Zyp, De Troubadour en Rivers International.

MEER WETEN? KLIK HIER

‘ACHTER ELKE LEERLING DIE GROEIT, STAAT EEN LERAAR DIE DAT MOGELIJK MAAKT’

Sinds april 2026 staat Eveline Aendekerk aan het roer van Noordhoff, die dit jaar haar 190-jarig bestaan viert. In een tijd van curriculumvernieuwing en toenemende druk op scholen wil zij leraren vooral meer houvast, ondersteuning en ruimte bieden.

Aendekerk is geen onbekende bij Noordhoff. Sinds 2022 was ze als commissaris al betrokken bij Infinitas Learning, het moederbedrijf van de uitgeverij. Haar liefde voor onderwijs en lezen begon al vroeg. “Nog voordat ik zelf kon lezen, was ik er al door gefascineerd”, vertelt ze. Die fascinatie kreeg ze mee van haar moeder die, toen Aendekerk in 1971 werd geboren, moest stoppen met werken. “Boeken waren haar manier om zichzelf te blijven voeden. Dat heeft mij aangestoken. Toen ik eenmaal kon lezen, las ik aan een stuk door. Ook als puber was het mijn manier om het leven te leren begrijpen en nieuwe werelden te ontdekken.” Wat Aendekerk betreft zijn alle clichés over lezen waar: “Literatuur verrijkt, vanuit mijn zolderkamer reisde ik de hele wereld rond.”

Aendekerk had eigenlijk Nederlands willen studeren, maar koos voor bedrijfskunde. Dat gaf haar meer zekerheid in die tijd. Direct na haar studie ging Aendekerk aan de slag in commerciële functies. Maar het bloed kruipt waar het niet gaan kan. Ze reisde af naar Bolivia waar ze bibliotheekjuf werd en rolde later als directeur van de internationale NGO dance4life een scholenprogramma uit in 35 landen. Nu ze via de boekenkoepel CPNB en Infinitas Learning bij Noordhoff is beland, is de cirkel rond. “Ik voelde me hier vanaf dag één thuis. Ik zie hier mensen met een groot maatschappelijk hart, die echt iets willen bijdragen aan beter onderwijs.”

Inspelen op wat speelt

Het maatschappelijke karakter zit diep verankerd in de geschiedenis van Noordhoff. In bijna twee

eeuwen tijd ontwikkelde het zich van uitgever van het beroemde leesplankje ‘Aap, Noot, Mies’ tot maker van bewezen methoden als Getal en Ruimte, Nieuw Nederlands en de Binas. En ook de Bosatlas komt uit de koker van Noordhoff. De uitgeverij is aanwezig in bijna alle vakken en segmenten, van basisonderwijs tot en met hbo. Met een doorlopende leerlijn: van het moment dat een kind start in het basisonderwijs tot het spannende eindexamen.

Volgens Aendekerk laat die geschiedenis zien hoe nauw Noordhoff verbonden is met de ontwikkeling van het Nederlandse onderwijs. “Als je terugkijkt naar 190 jaar Noordhoff, zie je eigenlijk ook 190 jaar onderwijsontwikkeling. De inzichten veranderen en de manier van lesgeven ook. Aan ons de taak om methoden te ontwikkelen die daarbij aansluiten en het dagelijkse leven van leraren kunnen ondersteunen en versterken. Of je nu als beginnende leraar het boek van A tot Z volgt, of als ervaren leraar hier en daar een onderdeel gebruikt. Wat wij maken, moet voor elke leraar betrouwbaar en bruikbaar zijn en keuzevrijheid bieden.”

Toch merkt Aendekerk dat Noordhoff, en educatieve uitgevers in het algemeen, die rol lang te weinig hebben uitgelegd. “Als de krant een foto toont van verontwaardigde ouders die zien hoe leerboeken in de klike terecht komen, dan moet je als uitgever context geven. Dat hebben we te weinig gedaan.” Aendekerk doelt op het Licentie en Folio-model (LiFo), waarmee leerboeken jaarlijks worden vernieuwd. “Dat wordt al snel geframed als verdienmodel, maar de leerwerkboeken bestaan omdat scholengemeenschappen erom vroegen. Er was

behoefte aan meer actualiteit, aan content die aansluit bij wat er nú speelt. Bovendien weten we uit onderzoek dat leerlingen beter leren wanneer zij schrijven. Een leerwerkboek leent zich daar uitstekend voor. Daar mogen we echt wat meer over zeggen.”

Ode aan de leraar

Voor Aendekerk raakt de discussie over het LiFo-model aan iets groters, namelijk de vraag hoe onderwijs zo goed mogelijk kan worden ondersteund. “Het gaat niet om het product op zich, maar om wat het betekent in de klas en voor de leraar”, zegt ze. “Methoden zijn belangrijk, maar uiteindelijk zijn het leraren die leerlingen kansen bieden, vertrouwen geven en verder helpen.”

Daarom staat in het jubileumjaar niet Noordhoff zelf centraal, maar de mensen voor wie de uitgeverij al 190 jaar ontwikkelt: leraren. Onder de noemer *De ode aan de leraar* verzamelt Noordhoff verhalen over leraren die een onmisbare rol hebben gespeeld in het leven van hun leerlingen. “Met hulp van singer-songwriter Simon Keizer lichten we drie van deze bijzondere leerling-leraarverhalen uit met een podcastserie. Ook schreef Keizer een muzikale ode, die inmiddels als nummer is uitgebracht.”

In een volgende fase van de campagne staan de zogenoemde doorgeeflessen centraal: levenslessen die mensen van hun leraren hebben meegekregen en nog altijd met zich meedragen. De ‘Young Reporters’ (mbo-stagiairs) van Noordhoff trekken het land in om die verhalen op te halen via straatinterviews en online gesprekken. “Op 5 oktober,

de Dag van de Leraar, komt alles samen en kan iedereen zijn eigen verhaal delen.” Hoe? Dat is nog een verrassing.

Goed onderwijs als basis

Aendekerk hoopt dat mensen door de campagne echt even stilstaan bij de blijvende betekenis van leraren. “Iedereen kan zich wel een leraar herinneren die iets heeft gezegd of gedaan wat je nooit meer bent vergeten. Uiteindelijk is het de leraar die het verschil maakt, wij zijn er om hen te faciliteren om goed onderwijs te geven. Voor mij was dat ook een belangrijke reden om bij Noordhoff te gaan werken. Het is een plek waar kansen worden gegeven. Onderwijs is de basis van alles. Het is een voorrecht om daaraan bij te dragen.”

Als het gaat om haar visie op onderwijs, pleit Aendekerk voor een sterke basis van kennis, taal en vaardigheden, zonder onderwijs te reduceren tot losse trucjes of meetbare onderdelen. “Zo is in het Nederlandse leesonderwijs alles soms zo opgeknipt dat begrijpend lezen bijna een techniek is geworden”, zegt ze. “Terwijl het uiteindelijk gaat om veel lezen, schrijven en met elkaar praten over teksten.” Ze is dan ook enthousiast over de nieuwe kerndoelen en basisvaardigheden voor het onderwijs. “De nadruk op rijke teksten, samenhang tussen taalvaardigheden en een stevig kennisfundament sluit goed aan bij wat leerlingen nodig hebben.

Naast taal en lezen blijven ook rekenen en wiskunde hoog op de agenda staan. “Juist op dat vlak zien we een enorme behoefte bij docenten aan goed lesmateriaal en ondersteuning”, zegt Aendekerk. “Gecijferdheid is en blijft een fundamentele basisvaardigheid en verdient dan ook een vaste en prominente plek in ons aanbod.”

Aan de slag met de nieuwe kerndoelen

Tegelijkertijd brengen de nieuwe kerndoelen ook een enorme opgave met zich mee. “Er komt een gigantische berg werk op educatieve uitgevers af. Alle methoden moeten worden aangepast om leraren en scholen zo goed mogelijk te helpen” Dat doen Aendekerk en haar collega’s niet allemaal zelf. “Elke methode wordt geschreven door mensen uit het onderwijs”, legt Aendekerk uit. “We werken met bijna 2.500 schrijvers van wie de meesten ook nog die voor de klas staan. Daar ben ik heel trots op. Zij kennen de heartbeat van een klas en weten precies wat er wel en niet werkt.”

Gelukkig is Noordhoff al aardig op weg met het aanpassen van alle leermiddelen op de nieuwe kern-

doelen en basisvaardigheden. Zo zijn de methoden voor Nederlands en wiskunde in het voortgezet onderwijs voor het eerste leerjaar al volledig vernieuwd. Deze liggen komend schooljaar al in de klassen. In de lesstof wordt aangegeven waar en welke kerndoelen zijn verwerkt en de lesmaterialen worden doorlopend geactualiseerd. Volgend jaar volgen ook de nieuwe methoden voor twaalf andere vakken.

Samen groeien

De invoering van de nieuwe kerndoelen is op dit moment een van de grootste uitdagingen voor het onderwijs. Toch merkt Aendekerk dat veel scholen nog niet ver zijn met de voorbereiding en de integratie ervan in hun onderwijs. “Onderwijsprofessionals kampen met een hoge werkdruk”, verklaart ze. “Ik vind het de taak van een uitgeverij om hen te begeleiden en te ondersteunen.”

Die ondersteuning gaat verder dan alleen alle leermiddelen en materialen kerndoelenproof maken. “Je wilt geen uitgever zijn die een boek over de schutting gooit”, verklaart Aendekerk. “We willen samen met het onderwijs groeien. Daarom bieden we via Kennisklas gerichte trainingen en digitale verdiepingsmodules aan die leraren helpen de nieuwe didactische kaders te vertalen naar hun dagelijkse praktijk. Ook organiseren we regelmatig webinars en inhoudelijke bijeenkomsten waarin onderwijskundigen en auteurs de inhoudelijke veranderingen voor specifieke vakgebieden toelichten.” Tot slot is er ruimte voor begeleiding op maat.

Aendekerk: “Onze methodespecialisten komen dan langs op school voor overleg en ondersteuning.”

Blik op de toekomst

Voor Noordhoff betekent de komende periode vooral vooruitkijken. Naast de curriculumvernieuwing ziet Aendekerk kansen in een flexibeler onderwijsaanbod, waarin scholen kunnen kiezen voor een combinatie van analoge en digitale leermiddelen. “We zien internationaal een beweging naar meer analoog onderwijs”, vertelt ze. “Veel scholen herontdekken de waarde van lezen, schrijven en werken met papier. Op die behoefte zullen wij inspelen.”

Ook technologie speelt een rol. Kunstmatige intelligentie biedt volgens Aendekerk kansen om administratieve taken te verlichten, bijvoorbeeld bij het nakijken van toetsen, lesvoorbereiding of het maken van lesmateriaal. “We onderzoeken voortdurend wat werkt en wat scholen echt helpt. Technologie moet ondersteunend zijn aan de leraar, niet andersom.”

Voor Aendekerk draait de toekomst van Noordhoff uiteindelijk vooral om wat er gebeurt tussen een leraar en een leerling. “Ik weet nog hoe boeken voor mij deuren openden naar werelden die ik anders nooit had leren kennen. Dat gun je ieder kind. Als wij leraren kunnen helpen om die nieuwsgierigheid aan te wakkeren en vast te houden, dan hebben we ons werk goed gedaan. Dat is waar Noordhoff voor mij over gaat.”

Eveline Aendekerk is algemeen directeur van Noordhoff. Noordhoff ontwikkelt als grootste educatieve uitgeverij van Nederland lesmethoden, leermiddelen en digitale onderwijsoplossingen voor het basis-, voortgezet, middelbaar beroeps- en hoger onderwijs.

Breng economie tot leven met jouw klas in De Nieuwe Schatkamer!

Wil jij jouw economielessen écht laten landen bij je leerlingen? Ben je op zoek naar een inspirerende manier om abstracte begrippen tastbaar te maken en leerlingen zelf te laten ervaren wat De Nederlandsche Bank doet en waarom dat belangrijk is voor hun dagelijks leven?

Dan is een bezoek aan **De Nieuwe Schatkamer** precies wat je zoekt.

In het volledig vernieuwde hoofdkantoor van De Nederlandsche Bank opent zich een bijzondere wereld: in en rondom de historische kluis, waar vroeger het Nederlandse goud veilig lag opgeslagen, ontdek je drie verdiepingen vol beleving en interactie. Hier nemen we jou en je klas mee in de wereld van geld, van het verleden tot de toekomst.

Samen met je leerlingen stap je in een wereld waar economie tot leven komt. Op een speelse en interactieve manier ontdekken jullie uiteenlopende thema's: wat geeft geld eigenlijk waarde? Hoe herken je vals geld? En wat is nu precies het verschil tussen publiek geld en privaat geld en waarom is dat belangrijk?

Maak een reis door de tijd, van de eerste munten rond 600 voor Christus tot aan moderne betaaltvormen zoals Tikkie en de mogelijke komst van de digitale euro. Ontdek hoe monetair beleid werkt en welke rol centrale banken daarin spelen. En waarom heeft Nederland eigenlijk nog een goudvoorraad? Waar komt dat goud vandaan en wat gebeurt er tegenwoordig mee?

Dankzij interactieve spellen en uitdagende opdrachten worden complexe onderwerpen zoals geld, goud en nieuwe betaaltvormen ineens helder én leuk. Leerlingen leren niet alleen over economie, maar ervaren het zelf. Zo verandert economie van een abstract vak in een wereld waar zij actief deel van uitmaken.

De Nieuwe Schatkamer is een inspirerende bestemming voor elke klas die economie wil ervaren in plaats van alleen bestuderen.

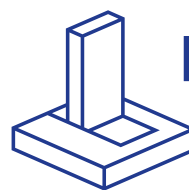
Bezoek onze website voor meer informatie:
www.denieuweschatkamer.nl

Gelijk een tijdslot boeken?

DeNederlandscheBank

EUROSYSTEEM

De Nieuwe
Schatkamer

DE ROUTE NAAR SAMEN GROEIEN

Hoe een school stap voor stap bouwt aan een professionele kwaliteitscultuur

Een sterke school ontstaat niet vanzelf. Zeker niet wanneer een team te maken heeft gehad met veel wisselingen, uiteenlopende werkwijzen en een gebrek aan gezamenlijke richting. Toch laat basisschool Triangel zien dat duurzame schoolontwikkeling mogelijk is wanneer visie, structuur en samenwerking samenkomen.

MARTINE CREEMERS

Toen Minke Westra (schoolleider) startte, stond de school voor een stevige opgave. Er was behoefte aan meer samenhang, duidelijkheid en een gezamenlijke koers. Collega's werkten hard, maar deden dat vooral vanuit hun eigen groep of expertise. De uitdaging was om van individuele inspanningen te groeien naar collectieve verantwoordelijkheid voor de ontwikkeling van alle leerlingen.

Beginnen bij vertrouwen en richting

De verandering begon niet in een vergaderzaal of tijdens een studiedag, maar buiten. Samen met schoolhond Zara voerde Minke in haar eerste maanden tientallen wandelgesprekken met collega's. Niet over jaarplannen, opbrengsten of inspectiekaders, maar over de mens achter de professional.

Wie ben je? Wat gun je deze school? En waar hoop je dat de school over een paar jaar staat? Juist die gesprekken vormden het vertrekpunt van de ontwikkeling die de school sindsdien heeft doorgemaakt.

Tijdens een studiedag werd de conceptvisie, die met een deel van het team was opgesteld, teruggelegd bij het team. Medewerkers werden uitgenodigd om via een coöperatieve werkvorm letterlijk positie te kiezen: in hoeverre herkenden zij zich in deze koers? Door het gesprek hierover gezamenlijk te voeren ontstond niet alleen draagvlak, maar ook eigenaarschap. Toen het team zich in de visie herkende, ontstond ook ruimte om met elkaar het gesprek te voeren over de volgende stap: hoe vertalen we deze visie naar ons dagelijks handelen?

"Eerst moesten mensen weer richting ervaren. Pas daarna kun je samen bouwen aan kwaliteit."

Naast het formuleren van een gezamenlijke koers werd ook gewerkt aan het vergroten van het urgentiebesef. Door opbrengsten, schoolontwikkeling en ambities bespreekbaar te maken ontstond steeds meer bewustzijn over wat nodig was om de volgende stap te zetten. Niet vanuit controle, maar vanuit de overtuiging dat iedere leerling recht heeft op goed onderwijs.

Van losse initiatieven naar een samenhangende aanpak

Parallel aan het visietraject werd gewerkt aan meer structuur binnen de organisatie. Vakgroepen kregen de opdracht om niet alleen activiteiten te organiseren, maar ook onderwijsdoelen te formuleren, voortgang te monitoren en resultaten te evalueren. Daarmee verschoof de focus van organiseren naar ontwikkelen.

Waar vergaderingen eerder vooral gericht waren op informeren, ontstond geleidelijk meer ruimte voor inhoudelijke gesprekken over onderwijs. Teamleden namen vaker initiatief, presenteerden resultaten en bespraken samen vervolgstappen. De professionele dialoog kreeg daarmee steeds meer inhoud.

"We hebben bewust gewerkt aan een situatie waarin steeds meer collega's verantwoordelijkheid nemen voor een deel van de ontwikkeling van de school."

Een belangrijke les was dat niet alles tegelijk aangepakt hoeft te worden. Door prioriteiten aan te brengen en verschillende ontwikkelingen onder één gezamenlijke koers te plaatsen ontstond meer rust en overzicht. Hierdoor werd het voor medewerkers duidelijker hoe verschillende verbeterinitiatieven met elkaar samenhangen.

De basis op orde

Een zichtbaar onderdeel van de ontwikkeling is de aandacht voor instructiekwaliteit en professionele reflectie. Binnen de school wordt gewerkt aan een gezamenlijke taal rondom lesgeven en leren, mede door het traject 'De basis op orde'. Daarbij horen ook nieuwe vormen van professionalisering, zoals coaching en videoconsultaties.

Dat vraagt moed van leraren. Je eigen lespraktijk zichtbaar maken voor collega's of een externe begeleider voelt voor veel professionals spannend. Toch groeit het besef dat juist daar veel leerkansen liggen. Wat aanvankelijk als een grote stap werd ervaren, begint steeds meer onderdeel te worden van de professionele cultuur.

Het traject van afgelopen jaar laat zien dat duurzame ontwikkeling niet alleen gaat over kennis en vaardigheden, maar ook over het creëren van

een veilige omgeving waarin professionals zich kwetsbaar durven opstellen, feedback ontvangen en samen leren.

Het gesprek gaat steeds vaker over onderwijs

Misschien wel de belangrijkste opbrengst is zichtbaar in de gesprekken die collega's met elkaar voeren. Waar organisatorische zaken vroeger vaak centraal stonden, gaat het nu steeds vaker over de kwaliteit van het onderwijs en de keuzes die daarin worden gemaakt.

"Het mooie is dat gesprekken steeds vaker gaan over inhoud en kwaliteit."

Dat blijkt bijvoorbeeld uit gesprekken over oudercommunicatie, onderwijsaanbod en schoolafspraken. Een mooi voorbeeld daarvan ontstond tijdens een gesprek over de informatieavond. Hoewel het schrappen van een avond praktisch aantrekkelijk leek, koos het team er bewust voor deze te behouden. De gezamenlijke conclusie was dat ouders elkaar daar ontmoeten en belangrijke informatie beter ontvangen dan via een brief. De discussie ging daarmee niet over gemak, maar over de vraag wat het beste is voor leerlingen en ouders.

Samen groeien vraagt tijd

Schoolontwikkeling is nooit af. Sterker nog: misschien is dat wel de belangrijkste les. Een professionele cultuur bouw je niet in een paar maanden. Het vraagt tijd, vertrouwen en de bereidheid om steeds opnieuw het gesprek aan te gaan. Want een visie krijgt pas waarde wanneer die zichtbaar wordt in het dagelijks handelen.

"Iedereen zegt dat ze achter de visie staan. De volgende stap is: wat betekent dat voor mijn handelen in de klas?"

Juist daarin schuilt de kracht van de ontwikkeling die de Triangel doormaakt. Niet in één grote verandering, maar in de vele kleine momenten waarop mensen samen verantwoordelijkheid nemen voor beter onderwijs.

Dit is een artikel over het traject 'De basis op orde', met dank aan Minke Westra van basisschool Triangel, Ivonne van Eerd en Lucille Keursten, onderwijsadviseurs bij OMJS.

Boom

Voor een beter begrip.

Boom Voortgezet Onderwijs geeft lesmethodes uit voor alle niveaus, van praktijkonderwijs tot gymnasium. Onze lesmethodes zijn van topkwaliteit en ondersteunen docenten en leerlingen optimaal.

Vrijheid

Kies zelf of je lesgeeft met boeken, digitaal of een combinatie, zonder koppelverkoop of langjarig contract. Onze methoden zijn eerlijk geprijsd en vaak goedkoper dan andere.

Duurzaam

Onze boeken worden in Nederland gedrukt en gaan jaren mee. Ons lesmateriaal blijft actueel maar je hebt zelf de vrijheid met welke editie je het liefste werkt.

Service

Persoonlijk contact is belangrijk. Onze adviseurs denken met je mee en komen graag langs voor een gesprek.

Kijk voor meer informatie op
boom.nl/voortgezet-onderwijs

MEER DAN EEN TOETS: CITO MAAKT DE ONTWIKKELING VAN LEERLINGEN ZICHTBAAR

Leerling in beeld van Cito wordt gebruikt door het overgrote deel van de scholen in het primair onderwijs en een groeiend aantal in het voortgezet onderwijs in Nederland. Maar Roel Bakker (directeur bij Cito) gaat het niet om die aantallen. Het gaat hem om wat het bijdraagt aan het onderwijs, voor leraren en leerlingen.

JORIS VAN MEEL

Roel, wat is het grote doel van Leerling in beeld?

“Leerling in beeld maakt inzichtelijk én tastbaar wat leraren vaak al vermoeden of zien. Maar ook wat ze soms niet zien. Het geeft inzichten die leraren helpen om gericht te handelen, zodat zij elke leerling een eerlijke kans kunnen geven om te groeien. Leerling in beeld is de verzamelnaam voor onze meetinstrumenten en rapportages die daaraan bijdragen. Elk onderdeel voegt iets toe aan dat totaalplaatje.”

“Wat we uiteindelijk willen, is dat we leraren helpen met een helder en zo compleet mogelijk beeld van de ontwikkeling van hun leerlingen. Niet alleen inzicht geven in de ontwikkeling van kennis en cognitieve basisvaardigheden, maar bijvoorbeeld ook in de ontwikkeling van sociaal-emotioneel welzijn of motoriek. Want elk kind heeft een eigen verhaal, een eigen tempo, eigen talenten en een eigen persoonlijkheid.”

Wanneer levert Leerling in beeld iets op wat een leraar verrast?

“Leraren in het PO worden zelden compleet verrast. Ze kennen hun leerlingen natuurlijk goed. In het VO is dat ingewikkelder gezien het grote aantal leerlingen dat leraren bedienen. Maar soms is het moeilijk om wat leraren zien of vermoeden echt goed te duiden. Leerling in beeld helpt daarbij. Bovendien is het fijn om een onafhankelijk instrument in te zetten om te checken of jouw beeld daadwerkelijk klopt. De verschillen tussen wat je denkt te zien en wat de data tonen: daar begint het goede gesprek.”

Wanneer mag een leraar jouw data naast zich neerleggen?

“Dat mogen ze natuurlijk altijd. Want wij kunnen heel goed meten en duiden, maar zijn geen waarheidsmachine. Als leraren kinderen anders zien dan de data uitwijzen, dan is dat slechts een signaal om naar te luisteren. Onze data komen voort uit verschillende momentopnames; een leraar kent de context. Zij hebben de regie over het onderwijsleerproces. Als onze uitkomst wrijving oplevert, kan dat leiden tot nuttige gesprekken en reflecties.”

Basisscholen zijn verplicht hun leerlingen te volgen met een leerlingvolgsysteem.

Hoe werkt dat in de praktijk uit?

“Dat verschilt enorm. Sommige scholen doen het minimale, omdat het nu eenmaal moet. Het is onze ambitie dat alle scholen Leerling in beeld gebruiken omdat leraren én leerlingen er echt iets aan hebben in de onderwijspraktijk, niet omdat het moet. Dat het zoveel inzicht geeft dat je niet zonder wilt. Dát is de lat die we onszelf opleggen.

Wie alleen de verplichte onderdelen gebruikt, krijgt een smaller beeld van leerlingen. Juist bredere informatie helpt leraren om beter te zien wat een leerling nodig heeft. En wat een passende vervolgstap is.”

Hoe meet je sociaal-emotioneel functioneren of motoriek eigenlijk?

“Dat gebeurt vooral via observatie-instrumenten. Dat is minder waterdicht dan bijvoorbeeld een meting die taalvaardigheid vastlegt, maar zeker niet minder waardevol. Het vraagt wel oefening van leraren. Neem bijvoorbeeld de fijne motoriek bij jonge kinderen. Een kind dat druk bezig is en uiteindelijk acht knoopjes maakt in een klein stukje veter versus een kind dat in een keer netjes een strik legt. Wat kun je hieruit afleiden? Wie heeft het beter gedaan? De meeste mensen zullen zeggen: die met de strik. Maar wat wil je weten? Of een kind heeft leren strikken of hoe de fijne motoriek is ontwikkeld? Als dat laatste het geval is, hoe kijk je dan naar die twee kinderen?”

Aan het eind van de basisschool doen leerlingen de doorstroomtoets, waarbij alleen gekeken wordt naar taal en rekenen. Wat vind je daarvan?

“Het belang dat de afgelopen jaren aan de doorstroomtoets is gehecht is te groot; het resultaat van een smalle toets is te bepalend geworden. De verplichte heroverweging van het voorlopig advies - zodra de toets hoger uitvalt - helpt daar niet bij. Het is het poortje naar het voortgezet onderwijs. Daar komt bij dat de inspectie de uitslag van de doorstroomtoets mede gebruikt om de kwaliteit van het onderwijs in een school te beoordelen. Dat geeft vaak verkeerde prikkels aan de wijze waarop er met de - op zichzelf waardevolle toets - wordt omgegaan. Wij geloven dat scholen, leraren, ouders en leerlingen meer hebben aan een breder dossier: waar een kind sterk in is, hoe het is met motivatie en ambities en waar ruimte is om te groeien.”

Waarom biedt Cito ook papieren toetsen aan, in een tijd dat alles digitaliseert?

“Papier is populairder geworden de laatste tijd. Scholen kiezen er bewust voor. Ze zijn van mening dat papier rust geeft; er zijn minder toetsers en bellen die voor afleiding zorgen. Je bent minder afhankelijk van de infrastructuur die soms niet optimaal werkt. En daar komt bij dat niet iedereen digitaal even vaardig is. Wij bieden beide mogelijkheden aan. Papieren toetsen en digitale toetsen hebben hun eigen kenmerken, maar kunnen allebei betrouwbaar en valide meten. Snel data verzamelen, analyseren en rapporteren is uiteraard wel eenvoudiger met digitale toetsen.”

‘Wat we uiteindelijk willen, is dat we leraren helpen met een helder en zo compleet mogelijk beeld van de ontwikkeling van hun leerlingen’

Tot slot, wordt er niet te veel getoetst in het onderwijs?

“In het voortgezet onderwijs is de toetsdruk reëel, in het basisonderwijs valt het vaak mee. Ik vind dat we genuanceerd naar de inzet van toetsen moeten kijken. Als toetsen uitsluitend gebruikt worden als selectiemiddel bij bepalende momenten of als stok achter de deur voor leerlingen om te gaan leren, gaat er iets mis. Want toetsen kunnen ook kleine meetmomenten zijn, waaruit blijkt wat je hebt geleerd en wat je nog moet leren. Als je die momenten laagdrempelig inbouwt in de dagelijkse onderwijspraktijk, geven ze zinvolle informatie voor leraren en leerlingen om de volgende stap te bepalen.”

Kant-en-klaar lesmateriaal over burgerschap direct in je inbox!

Ga aan de slag met verkiezingen, rechtspraak, de Tweede Kamer, solidariteit, de gemeenteraad, grondrechten of een ander tof onderwerp binnen onze democratische rechtsstaat!

In de lesmateriaaldatabase van ProDemos vind je meer dan 500 kant-en-klare werkvormen. Van groep 1 van de basisschool t/m de eindexamenklas van de middelbare school.

**LEUKE
WERKVORMEN
VOORTAAN DIRECT
IN JE INBOX?**

Meld je aan
voor één van onze
lesbrieven:

 Aan de slag met...
(Basisonderwijs)

 Tijd voor Actualiteit
(Voortgezet onderwijs)

 Politiek in Praktijk
(Praktijkonderwijs, vmbo-bb/kb
en vso arbeid)

VOOR
PO

Aan de slag met... De leerlingenraad

Betrek je leerlingen actief bij inspraak, samenwerking en democratisch burgerschap!

Met 'Aan de slag met... de leerlingenraad' ontdek je hoe je een leerlingenraad kunt opzetten of versterken. De lesbrieven staan vol praktische tips, inspirerende werkvormen en direct inzetbaar materiaal voor in de klas.

Extra handig: bij dit lesmateriaal horen werkbladen voor groep 1 t/m 8, zodat iedere leerling kan meedoen. Zo kun je deze les ook gemakkelijk oppakken met collega's. Maak van leerlingen echte meedenkers en beslissers in de school!

Scan de QR...
en ga meteen aan de slag!

VOOR
VO

Prinsjesdagquiz: De Slimste Leerling

Daag je leerlingen uit met deze kennisquiz in het format van het programma De Slimste Mens!

Welk woord verbindt de begrippen 'Koets', 'Plafond', 'Bol' en 'Muiltje' met elkaar? En weten jouw leerlingen de namen van leden van het Koningshuis te noemen aan de hand van staatsieportretten?

De Slimste Leerling is een kennisquiz over Prinsjesdag in het format van het bekende tv-programma *De Slimste Mens*. In bekende rondes zoals '3-6-9' en 'de Galerij' strijden leerlingen om die felbegeerde titel. De quiz is geschikt voor alle klassen van het vo.

Scan de QR...
en speel de quiz nu!

STAPPENPLAN KANSENGELIJKHEID: VAN GOED BEDOELD NAAR ÉCHT EFFECTIEF

Als schoolteam, leerkracht of docent kun jij hét verschil maken in het leren en leven van jouw leerlingen of studenten. Geven jullie de leerling de aandacht die hij of zij nodig heeft en welke aandacht geef je dan? Hoe doen je collega's dit? Dit praktische en wetenschappelijk onderbouwde stappenplan helpt jou en je team navigeren langs de cyclus van bewustwording naar handelen.

1. VISIE

Bepaal samen waar jullie voor staan en wat jullie willen bereiken

Opdracht voor het team:

- Wat betekent kansengelijkheid op jullie school, gezien jullie leerlingen, locatie en team? Ga met elkaar in gesprek over jullie visie op kansengelijkheid.
- Herken valkuilen zoals het master narrative – één dominant verhaal over wat goed onderwijs of een goede leerling is – en deficit-denken, waarbij de focus ligt op wat leerlingen missen in plaats van wat ze meebrengen.

Tips voor leerkrachten en docenten:

- Werk samen aan een veilige professionele cultuur, waarin feedback en leren van elkaar vanzelfsprekend zijn.

2. ONDERZOEKSFASE

Onderzoek jullie context en verzamel gegevens en inzichten

Opdracht voor het team:

- Breng in kaart wie jullie leerlingen en hun ouders zijn. Lees het artikel over het in kaart brengen van je schoolpopulatie voor gerichte handvatten (scan de QR-code).
- Evalueer regelmatig of de aanpak nog aansluit bij jullie populatie en behoeften.

Tips voor leerkrachten en docenten:

- Wees nieuwsgierig naar je leerlingen of studenten; wie zijn ze, wat houdt ze bezig?
- Waardeer andere thuisculturen, leer woorden als 'goedemorgen' en 'dankjewel' in thuistalen.
- Onderzoek wat leerlingen nodig hebben op zowel didactisch als sociaal-pedagogisch vlak.

3. KANSENKETEN

Kies welke kansen en acties passen bij jullie visie

Opdracht voor het team:

- Bespreek waar jullie tegenaan lopen wanneer het gaat om gelijke kansen. Welke doelen stellen jullie en welke maatregelen zijn nodig? Heb continu oog voor het bieden van loopbaan- én gelijke ontwikkelkansen.
- Benoem valkuilen, zoals het 'master narrative' en 'deficit-denken'
- Vier successen: welke leerlingen of studenten zijn dit jaar gegroeid door jullie aanpak?

Tips voor leerkrachten en docenten:

- Hanteer een 'growth mindset', heb hoge, positieve verwachtingen, geef verantwoordelijkheid en eigenaarschap en stimuleer het geloof in het eigen kunnen (self-efficacy).
- Geef ruimte aan persoonsvorming en help leerlingen of studenten hun kwaliteiten ontdekken.

4. UITVOEREN

Van visie naar dagelijkse praktijk

Opdracht voor het team:

- Zorg voor een inclusieve schoolcultuur waar iedereen zich gezien en gehoord voelt.
- Creëer een gemeenschappelijk normatief kader en maak bewuste keuzes: Welke regels hanteren we? Welke feesten vieren we? Hoe gaan we om met culturele gewoonten?
- Richt de school in volgens het 'podium-coulissen-kleedkamer'-model:
 - Podium: waar formeel onderwijs plaatsvindt (leren),
 - Coulissen: voor informeel overleg tussen leerlingen (andere succeservaringen),
 - Kleedkamer: plek waar leerlingen zichzelf kunnen zijn (ontspannen).

Tips voor leerkrachten en docenten:

- Creëer een veilige omgeving en sfeer van gezamenlijkheid.
- Durf ongelijk te behandelen: leerlingen/studenten hebben verschillende behoeften.
- Wees je ervan bewust dat je een rolmodel bent (en daarin mag groeien).

5. CHECKEN/VOLGEN

Evalueren en reflecteren

Opdracht voor het team:

- Blijf je visie 'op tafel leggen', houd het onderwerp levend binnen de school. Doen we nog steeds de juiste dingen?
- Durf met elkaar ook moeilijke gesprekken aan te gaan.
- Check regelmatig hoe het staat met de professionele cultuur van de school.

Tips voor leerkrachten en docenten:

- Vertaal de gezamenlijke evaluatie naar je eigen praktijk: wat werkt in mijn klas, wat kan beter, en wat heb ik zelf nog te leren?
- Focus op het einddoel: leerlingen helpen hun weg te vinden in een complexe wereld.

6. BIJSTELLEN

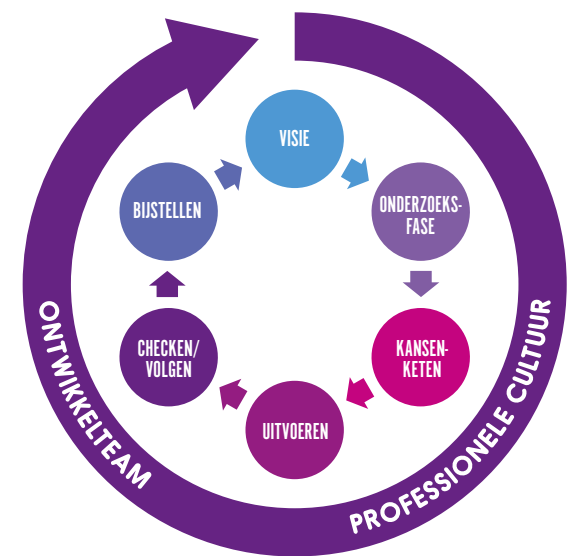
Leer van de praktijk

Opdracht voor het team:

- Sluit aan op de evaluatie: bepaal wat je behoudt, borgt, doorontwikkelt of loslaat. Vertaal dit naar de praktijk, zodat de cyclus opnieuw kan beginnen.
- Zorg voor verbinding met collega's: vier successen en bespreek uitdagingen.
- Zorg voor verbinding met ouders: communiceer helder over je visie en wees nieuwsgierig naar hun verhalen.

Tips voor leerkrachten en docenten:

- Reflecteer systematisch: wat werkt in mijn klas, wat niet, en welke leerlingen krijgen nu de meeste aandacht?
- Zoek verbinding met leerlingen: hun feedback is goud waard.

De 1801-aanpak: integraal maatwerk

Bij 1801 ondersteunen we scholen bij het structureel versterken van kansengelijkheid. Wat hierbij werkt is integraal beleid, waarin taalontwikkeling, didactiek en ouderbetrokkenheid hand in hand gaan.

Scholen die werken met onze aanpak, zien:

- Verbeterde taalvaardigheid en hogere toetsscores bij meertalige leerlingen.
- Meer zelfvertrouwen en motivatie bij nieuwkomers en NT2-leerlingen.
- Minder onderwijsachterstanden en een sterkere verbinding tussen school en de thuisomgeving.

Wil jij de kansengelijkheid versterken binnen jouw school?

Lees meer op 1801.nl/kansengelijkheid of neem contact op met Marieke Kouwenhoven, onderwijsadviseur bij 1801 Jeugd & Onderwijsadvies (m.kouwenhoven@1801.nl | 088 1801 476), en ontdek hoe we ook jouw team kunnen ondersteunen!

HET IEP LVS ZET IEDER KIND IN ZIJN KRACHT

Het IEP Leerlingvolgsysteem legt de focus op groei, niet op prestatie. Ieder kind ontwikkelt zich in zijn eigen tempo. Daarom vergelijken we kinderen niet met elkaar. In plaats daarvan volg je met het IEP LVS de ontwikkeling van leerlingen van leerjaar 1 t/m 8 en krijg je zicht op hun groei over langere tijd. Zo zetten we elk kind in zijn kracht.

Nieuwsgierig? →

#NIET TE VERGELUKEN

Een kind is meer dan taal en rekenen

IEP is een merk van

STICHTING NATIONALE ONDERWIJSWEEK DANKT HAAR MAATSCHAPPELIJKE PARTNERS VOOR HUN BETROKKENHEID EN WAARDEVOLLE BIJDRAGE.

a Sanoma company

Als leren je lief is

laat leerlingen groeien

LEREN OVER GELD & GROEI

Onderwijs en Zorg

Draagt uw organisatie het onderwijs een warm hart toe?
Sluit u aan als maatschappelijke partner van de Stichting Nationale Onderwijsweek en laat samen met ons zien hoe waardevol onderwijs is. Ontdek de mogelijkheden op www.nationaleonderwijsweek.nl/partners.

Colofon

Redactieadres:
Steenovenweg 50, 5708 HN Helmond,
bart@nationaleonderwijsweek.nl,
www.nationaleonderwijsweek.nl
Aan dit nummer werkten mee:
Abhilash Sewgobind, Annemoon van den Broek, Bart van den Heuvel, Carolien Plasschaert, Charlotte de Boer, Fabian Lionaar, Floortje Dekker, Hans Wendel, Jaap Seidell, Jan-Willem Duim, Jeanne van Loon, Jessica Vlastuin, Louise Elffers,

Martine Creemers, Roel Bakker, Frank IJdema, Tom Vogels, Sylvia Krebber, Joris van Meel
Columnisten
Adnan Tekin, Job Christians, Judith Tielen
Staatssecretaris Onderwijs en Emancipatie, Rianne Letschert Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Met dank aan:
Alle onderwijsinstellingen, gemeenten, partners, fotografen en auteurs die aan deze editie hebben meegewerkt.

Vormgeving: Ten Brink Uitgevers i.s.m. FIZZ | Digital Agency
Druk: Rodi Rotatiedruk, Diemen
Fotografie: Shutterstock, tenzij anders vermeld.
Advertenties: DUO-Onderwijs, www.duo-onderwijs.nl
media@duo-onderwijs.nl

De Nationale Onderwijskrant is een uitgave van Stichting Nationale Onderwijsweek. Overname uit deze uitgave op welke wijze dan ook is uitsluitend toegestaan met bronvermelding en na schriftelijke toestemming van de uitgever.

ZET JE HERSENEN AAN HET WERK MET CREATIEF SCHRIJVEN

Al in 2023 meldde Stichting Lezen dat 9% van de Nederlanders van zes jaar en ouder zich bezighoudt met creatief schrijven. Hoewel deze hobby ook in 2026 aan populariteit wint, blijft het minder populair dan tekenen of muziek maken. In dit artikel wordt uitgelicht hoe creatief schrijven niet alleen een mooie hobby is, maar ook kan bijdragen aan het verbeteren van lees- en schrijfvaardigheid, en waarom het een waardevolle aanvulling is in het onderwijs.

CHARLOTTE DE BOER

Wat is creatief schrijven?

Volgens Wikipedia verwijst creatief schrijven naar "elke vorm van schrijven waarbij de nadruk niet op functionele communicatie ligt, zoals bijvoorbeeld in de journalistiek, maar op het verhaal, de karakterontwikkeling en de literaire kwaliteit van de tekst". Dit omvat een breed scala aan genres, zoals literaire verhalen, poëzie, scenario's, songteksten en zelfs essays. In tegenstelling tot zakelijk schrijven, dat vooral gericht is op het overbrengen van informatie binnen een vast format en met een formele toon, biedt creatief schrijven veel meer vrijheid. Ondanks deze verschillen zijn creatief en zakelijk schrijven vaak nauwer met elkaar verbonden dan op het eerste gezicht lijkt.

Kan creatief schrijven schrijfvaardigheid verbeteren?

Creatief schrijven biedt niet alleen een creatieve uitlaatklep, maar draagt ook bij aan de ontwikkeling van belangrijke vaardigheden. Het is inmiddels algemeen bekend dat het niveau van lees- en

schrijfvaardigheid onder veel scholieren daalt. Schrijfvaardigheid wordt vaak getest door middel van zakelijke teksten, maar zou creatief schrijven ook kunnen bijdragen aan de verbetering van deze vaardigheden? Verschillende onderzoeken suggereren dat dit inderdaad mogelijk is.

Positieve effecten van creatief schrijven op lezen

Uit onderzoek blijkt dat leerlingen die creatief schrijven actievoller en meer betrokken lezers worden, vooral bij literaire teksten. Een studie van Janssen en Van den Bergh uit 2010 onder 4-vwo-leerlingen toonde aan dat het schrijven van een eigen verhaal leidt tot sneller lezen, meer emotionele betrokkenheid, beter begrip van verhalen en een grotere waardering voor literaire werken. Deze bevindingen suggereren dat creatief schrijven als voorbereidende activiteit in

het onderwijs kan helpen om leesvaardigheid en leesplezier te bevorderen.

Conclusie

Creatief schrijven is niet alleen leuk, maar ook bijzonder nuttig om al vanaf jonge leeftijd te stimuleren op scholen. Dit kan bijvoorbeeld door schrijfwedstrijden te organiseren of door schrijvers uit te nodigen voor workshops. Door creatief schrijven in het onderwijs te integreren, kunnen leerlingen niet alleen hun schrijfvaardigheid verbeteren, maar ook hun leesvaardigheid. Bovendien versterken ze er hun probleemoplossend vermogen en creatief zelfbeeld mee. Kortom, creatief schrijven biedt voordelen voor zowel taalontwikkeling als persoonlijke groei.

Gouden Gnaffel

Vanuit deze bevindingen organiseert Dia vanaf dit jaar De Grote Verhalenwedstrijd onder alle groepen 8 en brugklassen in Nederland. Het doel is om aan te haken bij de belevingswereld van de leerling en zo hun lees- en schrijfvaardigheid spelenderwijs te verbeteren. Dia werkt daarbij samen met bekende schrijvers en een kinderboekuitgeverij. Ook is er een speciale lessenserie ontwikkeld voor de leraar om diens leerlingen goed te kunnen begeleiden. De tien beste verhalen worden daadwerkelijk gepubliceerd in een echt boek. Het allerbeste verhaal wint bovendien de Gouden Gnaffel.

Scan de QR-code voor meer informatie.

MEER WETEN?
KLK HIER

samen

dia laat leerlingen groeien

KINDEREN MET ERNSTIGE MEERVOUDIGE BEPERKINGEN EEN STEM GEVEN MET DE NATIONALE ONDERWIJSPRIJS

Een stralend clubje mensen staat op het podium.

Vooraan op de foto een lachende jongen in een rolstoel; zijn ene hand rust in zijn schoot, in de andere houdt hij de trofee vast die hij zojuist met 'team Binnenstebuiten' onder luid gejuich in ontvangst heeft genomen. Lucas heeft met Binnenstebuiten nieuwe vrienden gemaakt: James en Milan poseren trots naast hem voor het kiekje.

JESSICA VLASTUIN

Directeur-bestuurder Martin Heffer van de Emiliusschool -een school voor kinderen en jongeren van 4 tot 20 jaar met een ernstige meervoudige beperking-, leerkracht en icoon van de Emiliusschool Martine de Louw, jeugd- en jongerenprogrammeur van het Parktheater Eindhoven Jantine Hoekstra en choreograaf van de Stilte, Femke Somerwil, vertellen

over Binnenstebuiten, winnaar van de Nationale Onderwijsprijs in het primair onderwijs.

Dansen, voelen en beleven met Binnenstebuiten

Voor kinderen met een ernstige meervoudige beperking (EMB) is volwaardig meedoen in de samenleving niet vanzelfsprekend. Binnenste-

waar ze een dansvoorstelling bekijken en zelf het podium opgaan om te dansen, voelen en beleven.

Inclusie bevorderen

Binnenstebuiten begon bij dansgezelschap de Stilte. Martin: "Voormalig zakelijk leider Jan Baanstra belde me over een subsidie voor een samenwerking met het Parktheater. Beide organisaties hadden een inclusiviteitsopdracht, en wilden hierover in gesprek met de Emiliusschool. Ik had me niet eerder gerealiseerd dat dergelijke instellingen natuurlijk ook zo'n opdracht hebben. Het eerste jaar was fantastisch, maar wel alleen met leerlingen van de Emiliusschool. Hierop volgde de vraag vanuit het Parktheater om ook een andere school te betrekken. Daar hebben we direct 'ja' op gezegd."

'De prijs maakt ons zichtbaar. Onze leerlingen doen ertoe.'

buiten doorbreekt dat patroon door leerlingen van de Emiliusschool en De Harlekijn samen activiteiten te laten ondernemen: vloggen, elkaars school bezoeken, samen spelen en pannenkoeken bakken. De kinderen van basisschool De Harlekijn ervaren hoe het is om in een rolstoel te rijden, terwijl de leerlingen van de Emiliusschool ontdekken hoe vanzelfsprekend vriendschap kan ontstaan. De leerlingen van beide scholen volgen samen een dansworkshop en sluiten het project af met een bezoek aan het Parktheater,

De open blik van groep 3

Zo werd in het tweede jaar van het project basisschool De Harlekijn benaderd, en met succes. Martine: "In Binnenstebuiten werken we, samen met leerkracht en drager van het project Maaïke Sanders, met leerlingen uit groep 3 van De Harlekijn. Deze groep weet niet zo veel over gehandicapt zijn en vindt het soms best een beetje spannend, maar heeft ook echt een open

Foto: Frank Hoyinck

Lidwien Storimans, Maaïke Sanders, Esther Stam en Martine de Louw, Koen Becking oud-staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap samen met leerlingen Lucas, James en Milan

blik. Die blik is nodig om de verbinding aan te gaan met de leerlingen van de Emiliusschool; onze leerlingen willen wel, maar als de ander achteruitdeinst, wordt echt contact lastig. Groep 3-leerlingen zijn vooral nieuwsgierig." Martine geeft een voorbeeld: "Een leerling in een rolstoel van bijna 18 vertelde, met hulp van een spraakcomputer, aan de kinderen dat ze bijna 18 werd. Hierop reageerde de leerling van De Harlekijn met "O, dan mag je bijna autorijden!" De oudere leerling moest hier erg om lachen; zij realiseert zich wel dat autorijden niet binnen haar mogelijkheden ligt."

Gezien worden

De leerlingen van de Emiliusschool die deelnemen aan Binnenstebuiten variëren in leeftijd, en zijn een stukje ouder dan de leerlingen van De Harlekijn. Martine: "Ze vinden het leuk om te spelen, om contact te hebben en gezien te worden. Doordat het traject in eerste instantie bestaat uit korte contactmomenten, waarbij er eerst langs elkaar gespeeld wordt en wordt opgebouwd naar met elkaar optrekken en spelen, valt initiële spanning weg en is er ruimte voor vriendschappelijk contact."

Zonder oordelen

Voor dit traject in groep 3 heeft de Emiliusschool gewerkt met groep 7/8 van de Harlekijn, maar dat was ingewikkelder. Martine: "De leerlingen stonden minder open voor de ervaring: ze vonden onze leerlingen soms een beetje raar, vroegen zich af of "ze wel gewoon konden praten" en oordeelden snel." De leerlingen van De Harlekijn die in groep 3 hebben deelgenomen aan Binnenstebuiten en die inmiddels wat ouder zijn zoeken nu, op eigen verzoek, vaker de leerlingen van de Emiliusschool op. Martine: "Binnenstebuiten heeft zo een soort sneeuwbaaleffect. Deze groepen staan meer open voor de komst van de leerlingen van de Emiliusschool: het wordt gewoon." Jantine: "Als het gaat om inclusie en burgerschap wordt dat hier zo concreet gemaakt. Door een eerder contactmoment, een gezamenlijke beleving, is er heel veel aan oordelen weggenomen."

Alleen lichaamstaal

Dansgezelschap de Stille gebruikt lichaamstaal, geen gesproken woord. Femke: "Lichaamstaal is een prachtige taal om te communiceren; met het publiek, en onderling. De dansers van de Stille zien de leerlingen, erkennen hun aanwezigheid, klein en groot, met een blik of beweging." Deze leerlingen zijn vaker gelimiteerd in hun beweging. Femke: "We bewegen allemaal, en dat

Eve, Lucas en Jur van de Emiliusschool met een muzikant van Philzuid

geldt ook voor leerlingen in een rolstoel. Met de ogen doet de leerling ook mee. En deze kinderen kunnen goed waarnemen; nabijheid, ademhaling, wind die ze maken, het bijna kunnen aanraken van dansers; het is een zintuigelijke waarneming. Daar is dans heel geschikt voor." Jantine: "Dat zag je ook in de voorbereidende workshops:

'Inclusie en burgerschap worden met dit project concreet gemaakt.'

een leerling van De Harlekijn springt achter op de rolstoel van een leerling van de Emilius, een doekje wordt opgegooid en danst door de lucht tussen kinderen, kinderen kunnen hierbij heel goed in mogelijkheden denken." De kinderen van De Harlekijn leerden zich in te leven in een ander kind met een beperking en te communiceren zonder taal.

Niet zielig

Ook de medewerkers van het Parktheater leerden van Binnenstebuiten. Jantine: "Horeca-collega's zien veel soorten publiek voorbijkomen, en veel van dit publiek kunnen ze ook wel inschatten. Dit was een onbekende doelgroep. Het theater had publieksbegeleiders ingezet die overactief werden: die gingen bijna rennen als er een rolstoeler binnenkwam. Het was natuurlijk goed bedoeld, maar overdreven dienstbaar." Martin: "Mensen reageren dan nog steeds op

een handicap, want "dat is zielig". Maar mensen met een handicap zijn niet zielig. Je kijkt vanuit je eigen mindset."

Onderdeel van het curriculum

De Harlekijn koppelt Binnenstebuiten aan het thema 'Communiceren met je lijf'. Martine: "Daardoor heeft het voor de groep 3-leerlingen ook meer draagvlak; het past in het curriculum en het schooljaar." Op dit moment zijn de partners rond Binnenstebuiten nog afhankelijk van subsidies. Martin: "Dat willen we natuurlijk niet. Daarvoor is het veel te belangrijk voor de leerlingen. Daarnaast wil ik ook graag de neveneffecten van het project zichtbaar maken: hoe bereid je mensen voor op samenleven in een inclusieve samenleving?" Jantine ziet nog andere effecten: "Ik zie ook de doorwerking op ouders. Voor sommige gezinnen verlaagt zo'n ervaring de drempel om ook andere culturele activiteiten te bezoeken."

Een stem voor EMB

Op donderdag 11 november 2025 nam een vertegenwoordiging van de scholen, de Stille en het Parktheater de trofee, cheque en oorkonde in ontvangst, samen met de leerlingen die aanwezig waren. Martine: "Voor de leerlingen was het een fantastische ervaring. Lucas, die een vriend van De Harlekijn mocht meenemen, vond het geweldig. Dat zijn herinneringen voor altijd." Martin: "Voor ons geeft de prijs ons ook zichtbaarheid voor onze leerlingen. De aandacht voor EMB in Nederland is beperkt. De prijs maakt ons zichtbaar: ze doen ertoe. En zo gauw je ertoe doet, wordt er rekening met je gehouden."

NATIONALE 1 ONDERWIJS PRIJS

Met de Nationale Onderwijsprijs zet Stichting Nationale Onderwijsweek bijzondere onderwijsprojecten in de schijnwerpers. De prijs laat zien hoe veelzijdig en innovatief het onderwijs in Nederland is en stimuleert het delen van inspirerende voorbeelden uit de praktijk. De volgende uitreiking van de tweejaarlijkse Nationale Onderwijsprijs vindt plaats in 2027.

Meer weten?

Kijk op www.nationaleonderwijsweek.nl/onderwijsprijs. De Nationale Onderwijsprijs wordt mede mogelijk gemaakt door het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en de maatschappelijke partners van de Stichting Nationale Onderwijsweek.

Twée veteranen, één missie/ Vrijheid en burgerschap tot leven brengen in de klas

Burgerschap leer je niet alleen uit een boekje. Speciaal opgeleide veteranen van het Nederlands Veteraneninstituut geven een interactieve gastles op school of in een museum over vrijheid en veiligheid. Zij delen hun persoonlijke ervaringen, gaan in gesprek met de klas en laten leerlingen nadenken over hun rol in de samenleving. Zo draagt de gastles bij aan het ontwikkelen van goed burgerschap.

‘Er is niet altijd een goede of foute keuze te maken’

Audrey, 39 jaar in dienst geweest

“Tijdens de dilemma's in het museum gaan de kinderen zelf op missie, bijvoorbeeld op patrouille door Afghanistan. Op hun weg komen ze verschillende dilemma's tegen die ze met elkaar gaan oplossen. Het gaat om levensveranderende beslissingen, waar zij met elkaar over praten en overleggen. Ik laat ze voor- en nadelen afwegen op basis van de informatie die ze hebben gekregen. En na elke beslissing gaat de patrouille verder en komt er een nieuw dilemma op hun pad.

Het museum is een mooie, historische plek en dat geeft het verhaal iets extra's. Ik vertel ook steeds over mijn eigen ervaringen en dat alles maakt het levendig voor ze. Ik leg uit hoe er wordt samengewerkt binnen de eenheid en hoe belangrijk respect voor de lokale bevolking is. Ze gaan zien

dat de wereld niet zo zwart-wit is en er dus niet altijd een goede of foute keuze te maken is.

Bij de eerste vraag zijn de leerlingen vaak nog wat terughoudend, timide zelfs. Dat verandert snel als ze horen welke gevolgen hun keuze had en wat er daarna gebeurt. Bij het tweede dilemma springen er al meer leerlingen overeind en proberen ze hun keuze te onderbouwen. Het triggert de kinderen om zelf na te denken.

Ik vind het bijzonder om te zien dat ze leren om naar elkaar te luisteren. Zelfs als een grote meerderheid het eens is, blijf dan ook nieuwsgierig naar de minderheid. Die heeft misschien een argument waar je zelf nog niet aan dacht. Dat is ook het respect dat je graag van een ander wilt krijgen.” /

‘Dat ik al die dingen zelf heb meegemaakt, vinden ze fantastisch’

Jan, 45 jaar in dienst

“Tijdens mijn missies naar Namibië, Joegoslavië, Israël en Afghanistan hield ik dagboeken bij. Daar lees ik in de les uit voor en ik laat foto's zien, uiteraard afgestemd op de leeftijd van de kinderen. Dilemma's die ik zelf heb meegemaakt, mogen zij met elkaar proberen op te lossen. Dat komt wel bij ze binnen.

We zien bijvoorbeeld een gewond persoon langs de weg, wat doe je dan? Neem je deze persoon mee of breng je hem naar het dichtstbijzijnde dorp? Doordat ik op zo veel plekken ben geweest, kan ik mooi de koppeling maken tussen wat er nu in de wereld gebeurt, bijvoorbeeld in Gaza en de straat van Hormuz, en wat ik dertig jaar geleden heb meegemaakt.

Dat ik al die dingen zelf heb ervaren, vinden ze fantastisch. Ze leren ook veel over hoe we tijdens zo'n missie samenwerken. Dat begint al bij binnenkomst: dan zijn er allemaal tweetallen die naast elkaar willen zitten. Als ik dan uitleg dat je bij Defensie een buddy-systeem hebt tijdens missies en daarna, dan heb ik meteen hun aandacht.

We praten over vertrouwen, verschillen die wegvallen en samen thuiskomen. Ze willen alles weten: waarom ging je er naartoe, waar kom je in terecht? Ze mogen me alles vragen, ook over de moeilijke dingen. Het is belangrijk om erover te blijven praten.” /

Veteraan in de Klas

Doel Dit programma verbindt persoonlijke missieverhalen en ervaringen van veteranen aan actuele burgerschapsthema's en activeert leerlingen om hierover in gesprek te gaan.

Vorm Er zijn drie unieke lesvormen rondom persoonlijke verhalen: een gastles, een dilemma's en een debatles. Terwijl de gastles geschikt is voor breder onderwijs, dagen de interactieve dilemma- en debatlessen leerlingen in het voortgezet en hoger onderwijs uit via scenario's en prikkelende stellingen. Deze lessen geven zij in de klas of in een museum.

Meer info Neem contact op met Team Educatie via 088 334 00 50, mail naar educatie@nlveteraneninstituut.nl of kijk op nlveteraneninstituut.nl/veteraan-in-de-klas.

HET JUISTE DEVICE, HET JUISTE MOMENT:

De MacBook Neo doet zijn intrede in de klas

Apple-devices hebben hun plek in het Nederlandse onderwijs allang verdiend. In de onderbouw bewijst de iPad keer op keer zijn waarde: intuïtief en uitstekend voor lezen, schrijven, rekenen en creëren. Maar rond de overstap naar het voortgezet onderwijs verandert het werk. Leerlingen gaan langere teksten schrijven, video's monteren en leren programmeren. Dat is meestal het moment waarop een school een 1:1-laptop uitreikt, want echt schrijven vraagt om een toetsenbord. Jarenlang was dat op veel scholen een Chromebook of een Windows-apparaat. De MacBook Neo verandert die rekensom: verhoudingsgewijs goedkoper, een stuk krachtiger en het stijlvolle device dat een tiener ook echt wil gebruiken.

TOM VOGELS

Begin bij het leren, kies daarna het device

Het gaat niet om iPad versus Mac. Het gaat erom het device af te stemmen op wat een leerling wil doen. En omdat iPad en Mac in hetzelfde Apple-ecosysteem thuishoren, kost die keuze niets extra: een leerling neemt een interview op met de iPad, slaat het op in iCloud en maakt de montage af op een Mac. Zonder gedoe.

Een eerste indruk uit de praktijk

Die theorie wordt op dit moment in Nederlandse scholen getest. Op Tabor College, waar alle 3.600 leerlingen al met een iPad werken die wordt beheerd met Jamf Pro, draait ICT-verantwoordelijke Patrick Spel een pilot met twee tweedeklassen: de ene met een MacBook Neo, de andere met een volledig dichtgetimmerde iPad. Rond de kerst valt de beslissing.

Zijn eerste indrukken zijn warm en nuchter. "Het is een degelijke machine die prima aansluit op onze behoeften in het onderwijs," zegt hij. Terugkijkend op de MacBook-klassen die Tabor College eerder had, noemt hij de Neo "een uitstekende opvolger van de iPad. Hij is natuurlijk iets duurder dan een iPad, maar je krijgt er veel meer toepassingsmogelijkheden voor terug."

Ook het toevoegen van Mac bleek eenvoudig. "Het grote voordeel is dat we al zo'n 300 iMacs en MacBooks als leerlingapparaat gekoppeld hebben aan Jamf Pro; we weten dus hoe snel en simpel dit werkt," legt Spel uit. Daarbij komt dat de MacBook Neo "naadloos aansluit bij Apple Klaslokaal, waardoor het voor een docent niet uitmaakt welk type device er in de klas ligt."

Meer dan een prijskaartje

Het prijskaartje van de MacBook Neo valt in het niet bij wat je ervoor terugkrijgt aan mogelijkheden

en prestaties. Daar zit de echte waarde. Voor de onderwijsprijs is het eindelijk realistisch om een echte Mac in handen van een tiener te leggen. Hij is grotendeels gemaakt van gerecycled aluminium en kan tegen een stootje in de schooltas, en de accu gaat een volledige lesdag plus huiswerk mee. Hij draait het volledige macOS, dus leerlingen werken in dezelfde apps als professionals. Spel zag het verschil meteen in de klas: "Op een MacBook Neo raak je minder snel afgeleid dan op een iPad. Daarnaast nemen leerlingen achter hun bureau een betere houding aan, en we kwamen er al snel achter hoe krachtig het is; zelfs voor het monteren van kleine video's is de MacBook Neo uiterst geschikt."

Twee soorten devices, één platform, geen dubbel werk

Leerlingen het juiste device voor het moment geven is prachtig voor het leren. Maar zonder goed beheer is het een hoofdpijndossier voor IT. iPad en Mac worden anders gebruikt en vroegen ooit om verschillende beheeraanpakken. Met Jamf is dat niet meer nodig. Beide worden vanuit één console met dezelfde logica beheerd: apps worden stil uitgerold, licenties automatisch teruggehaald, updates afgedwongen in plaats van achternagezeten, en IT houdt volledig zicht. Scholen die al met iPad werken merken het meteen; het beheer van de Mac gaat, in de woorden van Spel, "net zo gemakkelijk als bij de iPad van de leerlingen." Eén workflow, geen twee.

Ook inloggen wordt eenvoudiger. Met Platform Single Sign-On ontgrendelt een leerling de Mac met dezelfde schoolidentiteit die hij al gebruikt. Die identiteit wordt centraal toegekend, gesynchroniseerd en ingetrokken via de identity provider van de school. Voor leerlingen betekent dat één wachtwoord minder om te onthouden, voor docenten minder inlogrijen en voor IT minder tickets.

De vloot niet alleen beheren, maar ook veilig houden

Beheer is maar het halve werk. Een krachtige laptop op het open internet is een uitnodiging om af te dwalen, en tieners zoeken de grenzen op. Hier gaat Jamf verder dan een standaard-MDM. Contentfiltering en netwerkbeveiliging houden leerlingen weg van expliciet, schadelijk of simpelweg afleidend materiaal, inclusief het

eindeloze scrollen op TikTok en Instagram. En dat werkt op elk netwerk, niet alleen op de schoolwifi. Met de ouder-app van Jamf breiden gezinnen die bescherming uit naar de uren thuis. Zo wordt de veiligheid van leerlingen een gedeelde verantwoordelijkheid, in plaats van alleen die van de school.

Hoe het er op jouw school uit zou kunnen zien

De beste uitrol stemt devices af op leeftijd en doel. Voor een iPad-school is een 1:1-iPadprogramma met een gedeelde Mac-kar een logische eerste stap. Een iPad-kar met een 1:1-Mac past bij leerlingen in de middenbouw die hun dagelijkse werk op een laptop doen. En een volledig 1:1-Mac-programma past bij oudere leerlingen die zich voorbereiden op het hoger onderwijs en op beroepsroutes.

Welke vorm een school ook kiest, het uitgangspunt blijft hetzelfde: laat het doel het device bepalen, en laat één platform het beheer, de beveiliging en de veiligheid eronder dragen. De MacBook Neo maakt Mac toegankelijk; Jamf maakt het doelgericht én veilig. Spel vat het zelf helder samen: "Ik zou dit zeker aanraden. Het is een krachtige machine die je zal verbazen in zijn performance." Combineer die machine met een platform dat iPad en Mac als één geheel beheert, en een school bouwt aan een programma dat jaren meegaat. En voor het eerst betekent dat: een Mac binnen handbereik in elke klas.

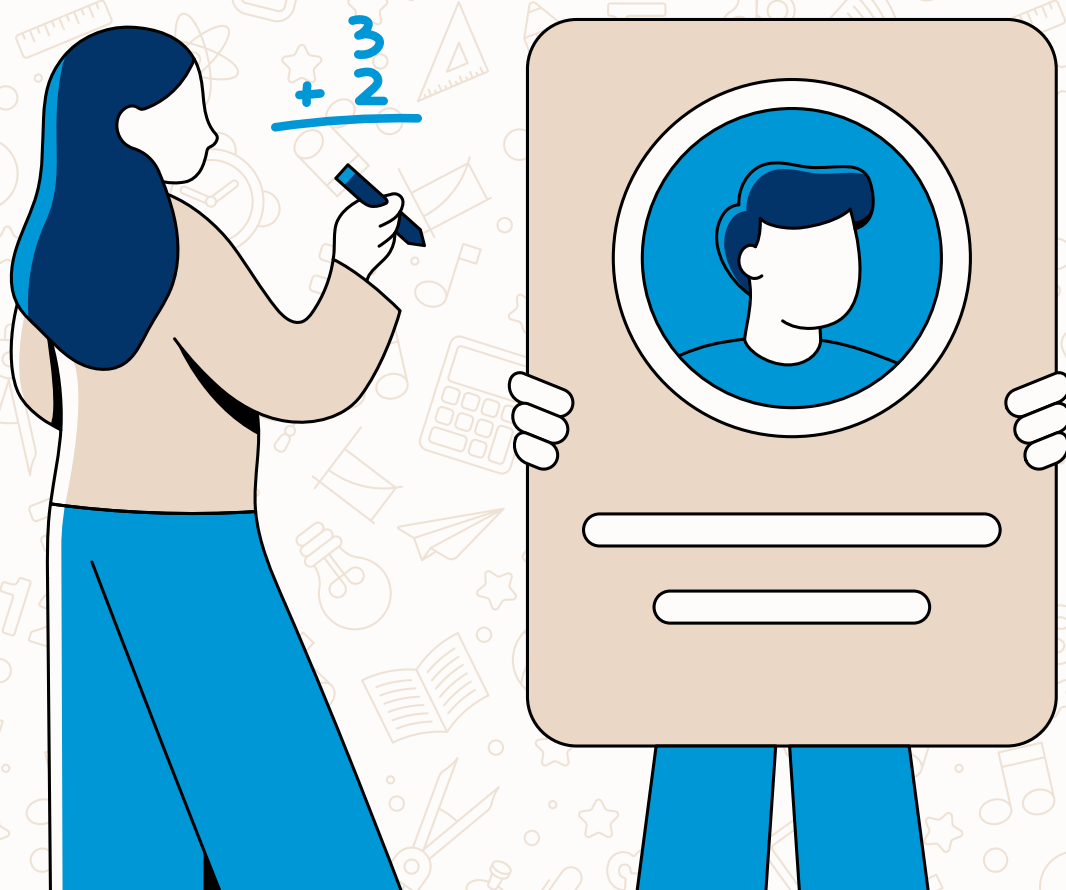
Scan de QR-code voor meer informatie

MEER WETEN?
KLIK HIER

jamf

Op zoek naar een nieuwe uitdaging?

 Waar vind ik een baan in het onderwijs?

De meeste onderwijs vacatures

- Anoniem gematcht worden met scholen via MeesterMatch
- Een overzicht van banenmarkten en opleidingen

Scan
en vind
vacatures

MeesterBaan

sinds 1999

EEN STERKE LEESCULTUUR? DIE BOUWEN WE SAMEN

Op veel scholen wordt al hard gewerkt aan lezen. Leraren, schoolleiders en teams zetten stappen, bouwen aan een rijke leesomgeving en investeren in de leesontwikkeling van hun leerlingen. Dat levert mooie resultaten op. Tegelijkertijd vraagt een sterke leescultuur om meer dan losse activiteiten. Ze ontstaat wanneer iedereen rond een leerling samenwerkt aan lezen.

Lezen is een taak van de hele school

Een sterke leescultuur begint niet bij één leraar, één vak of één project. Ze groeit wanneer lezen een plek krijgt in de hele school. Wanneer collega's samen optrekken, ervaringen uitwisselen en een gezamenlijke visie ontwikkelen op leesonderwijs. Ook samenwerking buiten de school speelt een belangrijke rol. Denk aan bibliotheken die helpen bij het samenstellen van een aantrekkelijke collectie, leesconsulenten die expertise inbrengen en ouders die thuis aandacht geven aan boeken en verhalen. Zo ontstaat een omgeving waarin leerlingen op verschillende plekken ervaren dat lezen ertoe doet.

De lezende leraar maakt het verschil

Onderzoek laat zien dat leraren een belangrijke rol spelen in de leesmotivatie van leerlingen. Leerlingen lezen meer wanneer zij volwassenen om zich heen zien die zelf lezen, boeken kennen en enthousiast praten over verhalen. De lezende leraar maakt boeken zichtbaar in de klas, geeft leestips en voert gesprekken over wat leerlingen lezen. Daarmee laat hij of zij zien dat lezen niet alleen een schoolvaardigheid is, maar ook een bron van plezier, kennis en inspiratie. Juist daarom is aandacht voor lezen een gezamenlijke verantwoordelijkheid van het hele schoolteam.

Wat werkt volgens onderzoek en praktijk?

Een sterke leescultuur vraagt niet alleen betrokkenheid, maar ook kennis van wat werkt. Met de publicatiereeks *Meer lezen, beter in taal* bundelt Stichting Lezen recente inzichten uit onderzoek en praktijk voor het primair en voortgezet onderwijs. De publicaties laten zien welke keuzes bijdragen aan leesmotivatie, leesvaardigheid en een duurzame leescultuur.

De inzichten gaan onder meer over het belang van vrij lezen, rijke teksten, betekenisvolle gesprekken over boeken en een goed ingerichte schoolbibliotheek. Ze bieden scholen handvatten om bewuste keuzes te maken en samen verder te bouwen aan hun leesonderwijs.

Bekijk de reeks
**Meer lezen,
beter in taal**

MEER WETEN?
KLIK HIER

Van kennis naar praktijk

- Hoe maak je van lezen een vanzelfsprekend onderdeel van de schooldag?
- Hoe bouw je samen aan een aantrekkelijke schoolbibliotheek?
- Hoe werk je met rijke teksten die leerlingen uitdagen?
- Hoe voer je gesprekken over boeken die leerlingen verder brengen?

Allemaal vragen waarmee scholen te maken krijgen als ze werken aan het versterken van hun leesonderwijs. Op lezeninhetpo.nl en lezeninhetvo.nl ondersteunen we scholen met praktische informatie, tools en instrumenten die zij direct in kunnen zetten.

Of een school nu aan het begin staat of al veel ervaring heeft: een sterke leescultuur ontstaat niet door één persoon of één initiatief. Groei vraagt om samenwerking, een gedeelde ambitie en kennis van wat werkt. Juist door samen op te trekken kunnen scholen het verschil maken voor de leesontwikkeling van hun leerlingen.

Lezen
STICHTING LEZEN

JAAP SEIDELL: VOEDSELEDUCATIE IS EEN BASISRECHT VOOR IEDER KIND

Gezonde voedingsgewoonten worden al op jonge leeftijd gevormd en hebben invloed op gezondheid, schoolprestaties en welzijn gedurende het hele leven. Toch groeien veel kinderen in Nederland op in een omgeving waarin ongezonde voeding overvloedig aanwezig is, terwijl kennis en praktische vaardigheden om gezonde keuzes te maken lang niet vanzelfsprekend zijn. Voedseleducatie zou daarom een vanzelfsprekend onderdeel moeten zijn van het onderwijs en bereikbaar moeten zijn voor ieder kind, ongeacht sociaaleconomische achtergrond of woonplaats.

Goede voedseleducatie gaat verder dan het overdragen van kennis over voedingsstoffen. Kinderen leren waar voedsel vandaan komt, hoe zij gezonde maaltijden kunnen samenstellen, etiketten kunnen lezen, kritisch kunnen omgaan met voedingsinformatie op sociale media en eenvoudige, gezonde gerechten kunnen bereiden. Ook krijgen zij inzicht in de relatie tussen voeding, gezondheid, duurzaamheid en cultuur. Onderzoek laat zien dat kinderen die actief kennismaken met gezonde voeding en kookvaardigheden ontwikkelen, vaker gezonde keuzes maken en nieuwe voedingsmiddelen durven uitproberen.

Landelijke aanpak

Om voedseleducatie effectief te maken is een samenhangende landelijke aanpak nodig. Allereerst verdient voedseleducatie een vaste plaats in het curriculum van het primair en voortgezet onderwijs, ondersteund door duidelijke leerdoelen. Daarnaast is structurele financiering nodig voor lesmaterialen, schooltuinen, kookfaciliteiten en scholing van leerkrachten. Een gezonde schoolomgeving, waarin gezond eten de norm is en ongezonde producten

minder prominent aanwezig zijn, versterkt de lessen in de praktijk. Tot slot is samenwerking tussen scholen, ouders, gemeenten, jeugdgezondheidszorg en maatschappelijke organisaties essentieel om kinderen zowel op school als thuis te ondersteunen.

'Overgewicht zal blijven toenemen tot 64% van de Nederlandse bevolking in 2050, vooral onder jongvolwassenen.' — Bron RIVM 2024

Investeren

Investeren in voedseleducatie is investeren in gelijke kansen, gezondheidsbevordering en de preventie van chronische ziekten. Door ieder kind de kennis, vaardigheden en een gezonde voedselomgeving te bieden die nodig zijn om bewuste keuzes te maken, legt Nederland de basis voor een gezondere en veerkrachtigere generatie.

Jaap Seidell
Voedingswetenschapper

Aan de Slag!

Van 3 tot en met 10 oktober is het De Week van Ons Eten. Een mooie kans om met jouw klas aandacht te besteden aan waar ons eten vandaan komt, hoe het wordt gemaakt en waarom gezonde en duurzame keuzes belangrijk zijn. Voedseleducatie laat leerlingen niet alleen leren, maar vooral ervaren. Daarom bundelen verschillende organisaties hun krachten om scholen te ondersteunen met inspirerende activiteiten, lesmaterialen en praktische tools. Koppel voedseleducatie aan een themadag, zoals de Nationale Groente- en Fruitdag. Er zijn volop lesideeën beschikbaar voor in én buiten de klas.

Kijk wat jij met jouw school kan doen op:
smaklessen.nl/deweekvanonseten-1

PEDAGOGIEK MET ECOLOGISCH PERSPECTIEF

Wil je werken aan échte vraagstukken die spelen in jouw praktijk?

In de master ecologische Pedagogiek studeer je in leerteams waarin professionals samen leren, onderzoeken en vernieuwen. Zo versterk je je eigen expertise, en draag je in je eigen organisatie bij aan duurzame verbetering en innovatie. Interessant voor studiekeizers én werkgevers die medewerkers willen laten groeien én tegelijk willen bouwen aan toekomstbestendig pedagogisch handelen.

HU HOGESCHOOL
UTRECHT

**HIER KOMT
ALLES SAMEN**

Hebben jullie het
**PAARSE
VRIJDAG
PAKKET**
al besteld?

**VOOR
ELKAAR, MET
ELKAAR**
SAMEN VOOR DE HELE SCHOOL

**SAMEN VIEREN WE
ONZE PAARSE VRIJDAG**

op 9 oktober 2026

Scan de QR-code
voor meer info en
bestel het pakket!
onderwijs.coc.nl/paarse-vrijdag

